

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

Viešosios teisės katedra

Agnė Vitkutė

V kurso, Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės

studijų šakos studentė

Magistro darbas

**Asmens duomenų apsauga: Europos Sąjungos ir Europos Tarybos
standartų santykis**

Vadovė: lekt. dr. Erika Leonaitė

Recenzentė: lekt. dr. Gintarė Surblytė-Namavičienė

Vilnius

2020

TURINYS

IVADAS	3
1. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS TEISĖS REGULIAVIMO RAIDA	7
1.1. Asmens duomenų apsaugos teisės samprata	7
1.2.1. Europos Tarybos duomenų apsaugos teisės šaltiniai	10
1.2.2. Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės šaltiniai	12
1.3. Asmens duomenų apsaugos teisės reformos	13
1.3.1. Asmens duomenų apsaugos teisės reforma Europos Sąjungoje	13
1.3.2. Asmens duomenų apsaugos teisės reforma Europos Taryboje.....	15
2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGA EUROPOS SAJUNGOJE	18
2.1. Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos sistema.....	18
2.1.1. Asmens duomenų apsauga baudžiamųjų bylų ir policijos bendradarbiavimo srityje 19	
2.1.2. Asmens duomenų apsauga juos renkant Europos Sąjungos institucijoms...21	
2.1.3. Asmens duomenų apsauga elektroninių ryšių sektoriuje.....21	
2.2. BDAR nustatyta asmens duomenų apsaugos sistema	23
2.2.1. Bendrojo duomenų apsaugos reglamento turinys ir taikymo ribos	23
2.2.2. BDAR nustatyti asmens duomenų tvarkymo principai	24
2.2.3. BDAR nustatyti asmens duomenų tvarkymo pagrindai.....27	
2.2.4. BDAR užtikrinamos duomenų subjektų teisės	30
3. ASMENS DUOMENŲ APSAUGA EUROPOS TARYBOJE	34
3.1. Asmens duomenų apsaugos teisės sistema Europos Taryboje.....	34
3.1.1. Europos žmogaus teisių konvencijos įtaka Europos Tarybos asmens duomenų apsaugos teisei	35
3.1.2. Kitų Europos Tarybos aktų reikšmė asmens duomenų apsaugos teisei.....38	
3.2. Europos Tarybos Konvencijoje 108+ nustatyta asmens duomenų apsaugos sistema.....	42
3.2.1. Konvencijos 108+ turinys ir taikymo ribos	43
3.2.2. Konvencijoje 108+ nustatyti asmens duomenų tvarkymo principai.....43	
3.2.3. Konvencijoje 108+ nustatyti asmens duomenų tvarkymo pagrindai.....46	
3.2.4. Konvencijoje 108+ užtikrinamos duomenų subjektų teisės.....47	
4. SAJUNGOJE IR EUROPOS TARYBOJE LYGINAMOJI ANALIZĖ	50
4.1. Duomenų apsaugos sistemų lyginimas	50
4.2. Pagrindinių duomenų apsaugos teisės aktų reguliavimo skirtumai	53
4.2.1. Dokumentų turinys ir taikymo ribos.....53	
4.2.2. Duomenų tvarkymo principų palyginimas	56

4.2.3. Duomenų tvarkymo pagrindų palyginimas	59
4.2.4. Duomenų subjektų teisių palyginimas.....	60
5. EUROPOS SĄJUNGOS IR EUROPOS TARYBOS STANDARTŲ TAIKYMAS LIETUVOJE	68
5.1. Lietuvos reguliavimo atitiktis Europos Sąjungos standartams	68
5.2. Lietuvos reguliavimo atitiktis Europos Tarybos standartams	72
IŠVADOS.....	75
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	76
SANTRAUKA	88
SUMMARY	89

IVADAS

Pastaraisiais metais asmens duomenų apsaugos teisė įvairiose gyvenimo situacijose yra po padidinamuoju stiklu. Duomenys yra nauja valiuta, kurią renkant ir naudojant kuriamas dirbtinis intelektas, nauji algoritmai, tobulinantys didžiausius pasaulio procesus, keičiami įmonių veiklos pagrindai, manipuluojant duomenimis daromi ir įvairūs nusikaltimai, kurių paprastos priemonės jau nebegali suvaldyti. Dėl šių priežasčių atsiranda poreikis maksimaliai stiprinti žmogaus teisių apsaugą. Todėl reformuojamos priemonės, padedančios užtikrinti asmens duomenų apsaugą, atnaujinami pagrindai, kada duomenis kaupiti galima, koku tikslu duomenų tvarkymas yra teisėtas ir kokie subjektai turi tuo užsiimti. Šiais skaitmenizacijos eros laikais svarbu užtikrinti, kad teisės raida būtų tokia pati greita ir sklandi kaip ir naujų technologijų. Nuo to stengiasi neatsilikti ir Europos Sąjunga, reformuodama savo asmens duomenų apsaugos teisės sistemą 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrojo duomenų apsaugos reglamentu) (toliau – BDAR) ir kitais teisės aktais bei Europos Taryba, neseniai Protokolu atnaujinusi nuo 1981 m. asmens duomenų apsaugą užtikrinusią Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108) (toliau – Konvencija 108+).

Nagrinėjamos temos aktualumas. Ši tema aktuali atsižvelgiant į tai, jog globalizacijos sąlygomis veiksminga duomenų apsauga galima tik esant kuo vienesnėms ir plačiau taikomoms taisyklėms. Todėl svarbu ištirti, kas bendro ir kas skiriasi tarp ES ir ET asmens duomenų apsaugos režimų. Tam pasitelkiama bendrų priemonių analizė, kuriomis užtikrinama asmens duomenų apsauga Europos Sąjungoje ir Europos Taryboje. Antra, darbe analizuojami du išskirtiniai asmens duomenų apsaugos teisės šaltiniai – Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir Europos Tarybos Konvencija dėl asmenų apsaugos. Teisės aktai lyginami tarpusavyje siekiant išskirti pagrindinius panašumus ir skirtumus. Galiausiai, darbe apžvelgiama ir tai, kaip Lietuvai sekasi pritaikyti analizuotus Europos Sąjungos ir Europos Tarybos standartus nacionalinėje asmens duomenų apsaugos teisėje.

Darbo tikslas. Šio magistrinio darbo tikslas – palyginti asmens duomenų apsaugos reguliavimą Europos Sąjungos ir Europos Tarybos lygmenimis.

Darbo uždaviniai. Siekiant įgyvendinti užsibrėžtą magistro darbo tikslą išsikelti tokie uždaviniai:

- 1) Apžvelgti asmens duomenų apsaugos raidą Europoje;

- 2) Išanalizuoti asmens duomenų apsaugą Europos Sąjungos lygmeniu;
- 3) Išanalizuoti asmens duomenų apsaugos reguliavimą Europos Tarybos lygmeniu;
- 4) Palyginti Europos Sąjungos ir Europos Tarybos reguliavimą;
- 5) Apžvelgti Lietuvos Respublikos asmens duomenų apsaugos teisės atitiktį Europos Sąjungos ir Europos Tarybos standartams.

Darbo objektas. Asmens duomenų apsauga Europoje, šios teisės srities reguliavimas, skirtingos apsaugos apimtys ir tendencijos.

Tyrimo metodai. Siekiant įgyvendinti suformuluotą tikslą ir išsikeltus uždavinius magistro darbe naudojami tokie mokslinio pažinimo metodai: **literatūros analizės metodas** naudojamas siekiant išnagrinėti mokslinėje literatūroje ir teismų praktikoje pateiktą informaciją, **sisteminės analizės metodas** naudojamas siekiant sukonkretinti ir išskirti esmę iš surinktos informacijos, **dokumentų analizės metodas** naudojamas nagrinėjant reglamentus, Konvenciją ir kitus teisės aktus, **lyginamosios analizės metodas** naudojamas siekiant palyginti asmens duomenų apsaugos reguliavimą Europos Sąjungos ir Europos Tarybos lygmeniu.

Darbo originalumas. Duomenų apsaugos tematika pastarojo penkmečio kontekste tapo ištis gan stipriai ir plačiai analizuojama sritis. Tad šia tema tikrai apstu monografijų, straipsnių, leidinių ir kitų šaltinių. Vienas reikšmingiausių pastaraisiais metais atliktų tyrimų asmens duomenų apsaugos teisę tyrinėjančių darbų kontekste – 2019 m. J. Zaleskio išleista monografija, kurioje konkrečiai aprašyta duomenų apsaugos teisės raida, analizuoti šaltiniai, principai bei kaip konkrečiai BDAR užtikrina asmens duomenų apsaugą.¹ Iki tol šią temą taip pat nagrinėjo I. Petraitytė, gilindamasi į asmens duomenų apsaugos teisę kaip teisės į privatų gyvenimą sudėtinę dalį² bei tirdama kaip tai veikia Lietuvoje,³ M. Civilika temą nagrinėjo analizuodamas interneto fenomeną.⁴ Užsienio valstybėse nuolat rengiami straipsniai asmens duomenų apsaugos tematika, analizuojamos naujovės, tendencijos, pritaikomumas įvairiose srityje.⁵ Pastaraisiais metais vien Vilniaus

---

¹ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019.

² PETRAITYTĖ, I. Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatų gyvenimą. *Teisė*, 2011, t. 80, p. 163-174.

³ PETRAITYTĖ, I. Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje. *Teisė*, 2011, t. 79, p. 125-138.

⁴ CIVILKA, M. Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas interneto kontekste. *Justitia*, 2002, t. 3, p. 226-260.

⁵ HERT, P.; PAPAKONSTANTINO, V. The Council of Europe Data Protection Convention reform: Analysis of the new text and critical comment on its global ambition. *Computer Law & Security Review*, 2014, t. 30, p. 633-642 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364914001526?via%3Dihub>>; GREENLEAF, G. „Modernised“ Data Protection Convention 108 and the GDPR. *Privacy Laws & Business International*

universiteto absolventai gan išsamiai nagrinėjo asmens duomenų apsaugos temą. 2018 m. G. Radžiūtė savo darbe „ES Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas kaip duomenų apsaugos teisės šaltinis“ nagrinėjo asmens duomenų apsaugos reformos Europos Sąjungoje priežastis, naujoves ir BDAR vietą šaltinių sistemoje.⁶ Tais pačiais metais A. Jakštaitė savo magistro darbe pristatė BDAR poveikį asmens duomenų teisei ištyrusi asmens duomenų apsaugos principus.⁷ Taip pat asmens duomenų apsaugos tema buvo nagrinėjama saviraiškos laisvės kontekste,⁸ darbo teisiniuose santykiuose,⁹ socialinių medijų tyrinėjime.¹⁰ Visoje galybėje šaltinių taip pat buvo analizuotas ir BDAR bei Europos Tarybos Konvencijos 108+ santykis,¹¹ tačiau šis darbas koncentruojamas į kelias, manytina, svarbiausias palyginimo sritis – duomenų apsaugos principus, duomenų tvarkymo pagrindus bei duomenų subjektų teises. Darbe analizuojamos abiejų dokumentų kilmės ryšium su asmens duomenų apsauga ir siekiamybe toliau ją plėsti ir gilintis, taip pat reguliavimų panašumai ir skirtumai. Tuo pačiu atsižvelgiama ir į tai, kaip Lietuvos Respublikos nacionalinėje teisėje atsispindi Europos Sąjungos ir Europos Tarybos standartus.

Svarbiausi šaltiniai. Magistro darbe daugiausiai dėmesio skiriama BDAR ir Konvencijos 108+ analizei. Taip pat analizuojami ir kiti Europos Sąjungos teisės aktai, remiamasi *soft law* šaltiniais, tokiais kaip 29 str. darbo grupės nuomonėmis ar gairėmis, Europos Komisijos rekomendacijomis, pasiūlymais ir komunikatais, Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijomis, kitų autoritetinių institucijų komentarais. Dažnai atsižvelgta į dr. Juliaus Zaleskio monografijoje *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė* fiksuotas pastabas ir išvalgas, taip pat analizę konkretizuoja *Oxford General* leidžiamas žurnalas *International Data Privacy Law*, Orlos Lynskey monografija *The Foundations of EU Data Protection Law*, įvairių autorių

Report 22-3, 2018, t. 154, p. 3-19; LYNSKEY, O. *The Foundations of EU Data Protection Law*. Oxford: Oxford University Press, 2015.

⁶ RADŽIŪTĖ, G. *ES Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas kaip duomenų apsaugos teisės šaltinis*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2018.

⁷ JAKŠTAITĖ, A. *ES Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas: poveikis duomenų apsaugos teisei*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2018.

⁸ TUNKEVIČ, A. *Asmens duomenų apsaugos ir saviraiškos laisvės derinimo tendencijos pagal Bendrąjį asmens duomenų apsaugos reglamentą*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2019.

⁹ MAČYTĖ, G. *Asmens duomenų apsaugos principo užtikrinimas darbo teisiniuose santykiuose*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2019.

¹⁰ MEŠKAUSKAITĖ, I. *Asmens duomenų apsaugos priemonės ir jų taikymas socialinėse medijose: „Facebook“ atvejis*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016.

¹¹ KARADOĞAN, B. *Modernized Convention 108 and GDPR* [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą:

https://www.researchgate.net/publication/336512782_GDPR_and_CONvention_108_Article;

GREENLEAF, G. *Renewing Data Protection Convention 108: the CoE's 'GDPR Lite' initiatives*. *142 Privacy Laws & Business International Report*, 2016 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2892947.

straipsniai žurnale *Teisė ir Justitia*. Taip pat skirta dėmesio Europinių teismų – Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo – praktikos analizei bei Lietuvos nacionalinių teismų išaiškinimams.

1. ASMENS DUOMENŲ APSAUGOS TEISĖS REGULIAVIMO RAIDA

Nagrinėjant ir lyginant skirtingus reglamentavimus, pagal kuriuos šiuo metu Europoje yra reguliuojama duomenų apsauga, svarbu žinoti ir suprasti iš kur kilo poreikis reguliuoti šį institutą ir nuo ko prasidėjo apsaugos kūrimas. Tad toliau bus nagrinėjama šio instituto raida, pagrindiniai šaltiniai ir kaip asmens duomenų apsaugos institutas vystėsi konkrečiai Europos Taryboje ir Europos Sąjungoje.

1.1. Asmens duomenų apsaugos teisės samprata

Asmens duomenų apsaugos teisė yra plati sąvoka. Ją sudaro keletas svarbių elementų – asmens duomenys, jų apsauga ir viso to junginys, įgyjantis atskiros teisės srities pobūdį. Pirmiausia, N. Purtova, nagrinėdama būtent asmens duomenų sąvoką, nurodo, kad šios koncepcijos materialinė taikymo sritis verčia ją būti plačiai naudojama, tačiau šiomis dienomis, kai net vanduo ar oras gali būti „suduomeninama“ (anlg. – *datification*) arba paverčiama duomenis, asmens duomenų sąvoka įgyja dar platesnę reikšmę.¹² Sąvokos plėtimas vertintinas įvairiai, dažnai gan kritiškai. Labiausiai dėl to, kad plečiant sąvokos reikšmę, reikėtų dar labiau plėsti ir mechanizmus, kurie būtų pajėgūs apsaugoti asmens duomenis. O tam reikėtų daug didesnių išteklių. 29 straipsnio darbo grupės,¹³ įsigaliojus BDAR pakeistos Europos duomenų apsaugos valdyba, nuomone, rengiant teisės aktus *asmens duomenų* sąvoką buvo stengtasi išlaikyti kuo platesnę turint omenyje tai, kad teisinės apsaugos mechanizmas buvo kuriamas tam, kad būtų ginamos prigimtinės žmogaus teisės ir laisvės, ypač teisė į privatumą. Tačiau raginama nepamiršti, kad duomenų apsaugos taisyklių taikymo sritis neturėtų būti pernelyg išplėsta.

Pagal BDAR 4 str. 1 d.¹⁴ asmens duomenys apibrėžiami kaip „bet kokia informacija apie fizinį asmenį“ išskiriant tokius identifikatorius: vardas, pavardė, asmens identifikavimo numeris, buvimo vietos duomenys, interneto identifikatorius, vienas ar keli asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės

¹² PURTOVA, N. The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law. *Law, Innovation and Technology*, 2018, t. 10, Nr. 1, p. 41.

¹³ Europos Sąjungos 29 str. darbo grupės 2007 m. birželio 20 d. Nuomonė Nr. 4/2007 dėl asmens duomenų sąvokos Nr. WP 136 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf>.

¹⁴ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). *OL*, 2016 L 119, p. 1-88.

tapatybės požymiai. Atnaujintoje Europos Tarybos Konvencijoje 108+¹⁵ dėl duomenų apsaugos¹⁶ ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) 1980 m. priimtose Privatumo gairėse¹⁷ asmens duomenys suprantami kaip bet kokia informacija apie nustatytos tapatybės asmenį arba asmenį, kurio tapatybė gali būti nustatyta. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo (toliau – Duomenų apsaugos įstatymas)¹⁸ 2 str. 3 d. nurodytas nukreipimas į Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą, kuris Lietuvos Respublikoje taikomas tiesiogiai ir pilna apimti, tad asmens duomenys suprantami taip pat.

Antrasis svarbus elementas – apsauga. Kadangi asmens duomenys yra jautrūs, jiems reikalinga ypatinga apsauga.¹⁹ Šioje vietoje vertėtų paminėti sąvokų *asmens duomenų apsauga* ir *duomenų apsauga* santykį. Dr. J. Zaleskis savo monografijoje nurodo, kad sudėtingoje duomenų apsaugos teisės terminijoje žodis *duomenys* vartojamas kaip termino *asmens duomenys* sinonimas, referuojant į Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 4 str. 1 d.²⁰ Tad toliau darbe minimi terminai *duomenų apsauga* ir *asmens duomenų apsauga* taip pat laikytini sinonimais.

Aukščiau aptarti duomenų apsaugos teisės sampratos ir terminijos aspektai duomenų apsaugos teisę leidžia apibrėžti kaip atskirą teisės sritį.²¹ Dr. J. Zaleskis duomenų apsaugos teisę apibrėžia kaip teisės sritį, skirtą apsaugoti fizinius asmenis nuo žalos, kuri tiems asmenims gali būti padaryta renkant, naudojant ir saugant informaciją apie juos.²² Dr. I. Petraitytė nurodo, kad asmens duomenų apsaugos teisė reguliuoja visuomeninius santykius, kurie susiklosto automatiniu būdu ar susistemintose rinkmenose neautomatiniu

---

¹⁵ Pastaba. Toliau darbe naudojami du pavadinimai – Konvencija 108 (kalbant apie iki atnaujinančio protokolo galiojusią Konvenciją dėl duomenų apsaugos ir Konvencija 108+ kalbant apie modernizuotą Konvenciją dėl duomenų apsaugos.

¹⁶ 1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), pakeista 2018 m. gegužės 18 d. protokolu (CETS Nr. 223) [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>>.

¹⁷ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija. Europos Tarybos 1980 m. rugsėjo 23 d. Rezoliucija Nr. C(80)58/FINAL Rekomendacija dėl Gairių privatumo apsaugai ir tarpvalstybiniais asmens duomenų srautams, pakeista 2013 m. liepos 11 d. Rezoliucija Nr. C(2013)79 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf>.

¹⁸ Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 63-1479.

¹⁹ PETRAITYTĖ, I. Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje. *Teisė*, 2011, t. 79, p. 131.

²⁰ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 30.

²¹ *Ibidem*, p. 31.

²² *Ibidem*, p. 31.

būdu tvarkant informaciją, susijusią su fiziniais asmenimis, kurių tapatybė yra žinoma arba gali būti nustatyta.²³

Duomenų apsaugos teisės sampratos kontekste vertėtų aptarti ir dažną asmens duomenų apsaugos teisės tapatinimą su teise į privatą gyvenimą. Išties, kaip išskiria dr. I. Petraitytė, asmens duomenų teisinė apsauga glaudžiai susijusi su asmens teise į privatą gyvenimą. Šąsąją lemia tai, jog asmens duomenų apsaugos teisinės nuostatos formuluojamos teisės į privatą gyvenimą garantijos pagrindu ir pagal turinį yra skirtos užtikrinti asmens privatumą.²⁴ Tačiau kaip savo monografijoje pažymi dr. J. Zaleskis, asmens duomenų apsaugos teisė ir teisė į privatą gyvenimą nėra tapačios kategorijos – jų atskyrimą rodo tai, kad ES pagrindinių teisių chartijos²⁵ 7 ir 8 str. teisė į duomenų apsaugą kaip savarankiška teisė buvo paminėta šalia teisės į privatą gyvenimą.²⁶ Tai rodo ir asmens duomenų apsaugos kaip teisės išskyrimas šiuo metu galiojančiuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose būtent šią sritį, o ne teisę į privatumą. Taip pat, kaip nurodo O. Lynskey, teisė į privatumą neapima visų asmens duomenų apsaugos.²⁷ Po asmens duomenų apsaugos teisės reguliavimu patenka didesnis kiekis informacijos, nei po teise į privatą gyvenimą.²⁸

1.2. Asmens duomenų apsaugos teisės šaltiniai

Duomenų apsaugos teisės analizei svarbu suprasti iš kur atsirado šios teisės gynimo pagrindai. Išskiriamos kelios kategorijos, kurių principu galima analizuoti duomenų apsaugos šaltinius,²⁹ tačiau atsižvelgiant į šio darbo tikslą manytina, kad daugiausiai aiškumo suteikia duomenų šaltinių klasifikavimas pagal taikymo apimtį ir pagal tai, kokiai teisės sistemai šaltiniai priklauso.

Pagal taikymo apimtį asmens duomenų apsaugos šaltiniai gali būti bendrieji arba specialieji. Bendrieji šaltiniai įtvirtina taisykles bet kokio pobūdžio duomenų tvarkymui. Prie bendrųjų šaltinių priskiriami BDAR, Europos Tarybos Konvencija 108+, *soft law*

---

²³ PETRAITYTĖ, I. Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje. *Teisė*, 2011, t. 79, p. 131.

²⁴ PETRAITYTĖ, I. Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatą gyvenimą. *Teisė*, 2011, t. 80, p. 166.

²⁵ 2000 m. gruodžio 7 d. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. *OL C 326*, 2012, p. 395 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=FR>>.

²⁶ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 38.

²⁷ LYNKEY, O. *The Foundations of EU Data Protection Law*. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 123.

²⁸ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. gegužės 13 d. sprendimas *Google Spain C-131/12*, *EU:C:2014:317*, p. 38.

²⁹ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 60.

šaltiniai, kuriuose aptariami konceptualūs duomenų apsaugos teisės klausimai, ir doktrina.³⁰ Specialieji šaltiniai reguliuoja atskirų kategorijų duomenis, juose aptiriamos konkrečios reguliuojamo sritys – Europos Sąjungos Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyva, Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos dėl duomenų apsaugos sveikatos srityje.

Pagal tai, kokiai teisės sistemai priklauso šaltiniai, galima kategorizuoti tarptautinės duomenų apsaugos teisės, Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės, Lietuvos nacionalinės duomenų apsaugos teisės šaltinius.³¹ Atkreiptinas dėmesys, kad pastarasis skirstymas yra sąlyginis, nes tarptautiniai ir Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės šaltiniai gali būti tarpusavyje labai susiję, taip pat, tiek tarptautiniai šaltiniai, tiek Europos Sąjungos šaltiniai gali būti laikomi Lietuvos duomenų apsaugos teisės šaltinių dalimi.

1.2.1. Europos Tarybos duomenų apsaugos teisės šaltiniai

Kaip minėta, dėl duomenų apsaugos teisės sąsajos su teise į privatų gyvenimą, vienas pagrindinių šaltinių, įpareigojančių valstybes saugoti šią teisę, yra Europos Tarybos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija (toliau – EŽTK), konkrečiai 8 jos straipsnis.³² EŽTK 8 str. įtvirtina teisę į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą, būsto neliečiamybę, susirašinėjimo slaptumą. EŽTK nuostatų tinkamą įgyvendinimą prižiūri Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) EŽTK nuostatų pagrindu. Tad EŽTT formuojama praktika tampa svarbiu šaltiniu duomenų apsaugos kontekste. EŽTT praktika rodo, kad nustatoma pozityvi valstybių pareiga imtis priemonių apsaugoti privataus gyvenimo duomenis privatiems asmenims palaikant tarpusavio santykius.³³

Be abejo, pagrindinė daugiašalė sutartis, tarptautiniu mastu reguliuojanti asmens duomenų apsaugos klausimus Europos Taryboje – Europos Tarybos duomenų apsaugos Konvencija.³⁴ Konvencijos tikslas yra apsaugoti kiekvieną asmenį, nepaisant jo ar jos tautybės ar gyvenamosios vietos, kai tvarkomi jo ar jos asmens duomenys, ir taip prisidėti

---

³⁰ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 60.

³¹ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 60.

³² 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista Protokoliais Nr. 11 ir Nr. 14. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 156-7390.

³³ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 64.

³⁴ 1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), pakeista 2018 m. gegužės 18 d. protokolu (CETS Nr. 223) [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>>.

prie pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, ypač teisei į privatumą, užtikrinimo (Konvencijos 108+ 1 str.). Konvencijoje apibrėžti duomenų tvarkymo teisėtumo ir duomenų kokybės principai, įtvirtinta pareiga užtikrinti duomenų saugumą, nurodytos duomenų subjektų teisės žinoti apie savo duomenų tvarkymą, susipažinti su duomenimis, reikalauti juos ištrinti ar ištaisyti. Taip pat numatyti įpareigojimai valstybėms užtikrinti tinkamas poveikio priemones duomenų apsaugos teisės pažeidimų atveju.

Europos Tarybos Konvencijai dėl asmens duomenų apsaugos pagrindus padėjo 1980 m. priimtos Tarptautinio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Privatumo gairės.³⁵ Privatumo gairės pirmą kartą tarptautiniu lygmeniu susistemino ir įtvirtino asmens duomenų tvarkymo principus, todėl laikytinos fundamentaliu pagrindu duomenų apsaugos reguliavimui tarptautiniu lygmeniu.³⁶ Tai vienas autoritetingiausių tarptautinių duomenų apsaugos *soft law* šaltinių, taikomas ir viešojo, ir privataus sektoriaus duomenims, kurie dėl jų tvarkymo būdo ir pobūdžio ar aplinkos, kurioje jie naudojami, kelia pavojų privatumui ir asmens laisvėms.³⁷

Kitas svarbus ne tik Europos Tarybos, bei ir visos tarptautinės teisės šaltinis duomenų apsaugos teisėje – Jungtinių Tautų pilietinių ir politinių teisių paktas (toliau – Paktas)³⁸ ir jo laikymąsi prižiūrinčio Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komiteto komentarai ir rekomendacijos. Pakto valstybės narės įsipareigoja gerbti ir visiems esantiems jos teritorijoje bei priklausantiems jos jurisdikcijai asmenims užtikrinti teises (Pakto 2 str. 1 d.). Taip pat Paktas nustato, kad niekas neturi patirti savavališko ar neteisėto kišimosi į jo asmeninį ir šeimyninį gyvenimą, jo būsto neliečiamybę, susirašinėjimo slaptumą, neteisėto kėsینimosi į jo garbę ir orumą; kiekvienas asmuo turi teisę į įstatymo apsaugą nuo tokio kišimosi arba tokių pasikėsинimų (Pakto 17 str.).

Atskirai verta paminėti tarptautinius *soft law* šaltinius duomenų apsaugos teisėje. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos leidžiamose rezoliucijose randami pasiūlymai kaip spręsti aktualias tam laikui kylančias duomenų apsaugos problemas. Europos Tarybos Ministrų Komitetas taip pat yra išleidęs nemažai rekomendacijų, kuriose aptaria specialiųjų kategorijų duomenų tvarkymo klausimus, siūlo valstybėms kaip įmanoma labiau stiprinti

---

³⁵ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija. Europos Tarybos 1980 m. rugsėjo 23 d. Rezoliucija Nr. C(80)58/FINAL Rekomendacija dėl Gairių privatumo apsaugai ir tarpvalstybiniais asmens duomenų srautams, pakeista 2013 m. liepos 11 d. Rezoliucija Nr. C(2013)79 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf>.

³⁶ CIVILKA, M. Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas interneto kontekste. *Justitia*, 2002, p. 230.

³⁷ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 66.

³⁸ 1966 m. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 77-3288.

nacionalinės teisės nuostatas ir apsaugos priemones siekiant sumažinti duomenų apsaugos pažeidimus ir jų pasekmes.³⁹

1.2.2. Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės šaltiniai

Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisės šaltinius galima skirstyti į pirminius, antrinius ir papildomus šaltinius. Pirminiai šaltiniai neabejotinai yra Europos Sąjungos sutartis, Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. SESV 16 str. nurodo, kad kiekvienas asmuo turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą.⁴⁰ Europos Parlamentas ir Taryba nustato fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams bei valstybėms narėms tvarkant asmens duomenis, kai vykdoma veikla yra susijusi su Europos Sąjungos teisės taikymo sritimi, taisyklės ir laisvo tokių duomenų judėjimo taisyklės. Europos pagrindinių teisių chartijos 8 str. įtvirtina kiekvieno asmens teisę į duomenų apsaugą.⁴¹

Antriniai Europos Sąjungos duomenų apsaugos šaltiniai – vienašaliai Europos Sąjungos teisės aktai ir Europos Sąjungos tarptautinės sutartys. Svarbiausias antrinis Europos Sąjungos duomenų apsaugos šaltinis yra BDAR, kuris įtvirtina duomenų subjektų teises, pagrindinius duomenų tvarkymo principus ir teisėto tvarkymo pagrindus. Taip pat svarbūs antriniai teisės šaltiniai yra direktyvos, pavyzdžiui, Europos Sąjungos Teisėsaugos duomenų direktyva,⁴² įtvirtinanti reikalavimus, keliamus Europos Sąjungos valstybių narių institucijoms, tvarkančioms duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas ar bausmių vykdymo tikslais. Taip pat e-Privatumo direktyva, nustatanti reikalavimus duomenų tvarkymui elektroninių ryšių srityje.⁴³

Papildomi duomenų apsaugos teisės šaltiniai Europos Sąjungoje yra Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika (toliau – ESTT). Ji rodo, kaip turėtų būti aiškinami Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės aktai. Taip pat papildomi *soft law* šaltiniai yra Europos duomenų apsaugos valdybos, kuri pakeitė Europos Sąjungos 29 str. darbo grupę,

---

³⁹ Europos Komisija. Teisiniai instrumentai [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: < <https://www.coe.int/en/web/data-protection/legal-instruments> >.

⁴⁰ 2012 m. spalio 26 d. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija. OL, C 326, 2012, p. 13-199.

⁴¹ 2000 m. gruodžio 7 d. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. OL C 326, 2012, p. 389-405 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=FR>.

⁴² 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR. OL L 119, 2016, p. 89-131

⁴³ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių). OL L 201, 2002, p. 37-47.

leidžiamos rekomendacinio pobūdžio gairės. Be 29 str. darbo grupės autoritetingos nuomonės nebūtų įsivaizduojamas ir stipraus bei plačiai duomenų apsaugos sritį reguliuojančio Bendrojo duomenų apsaugos reglamento sukūrimas. Europos Sąjungos 29 str. darbo grupė pateikė rekomendacijų dėl duomenų apsaugos principų tinkamo taikymo, apžvelgė duomenų apsaugos pareigūno veiklos pobūdį, priežiūros institucijų svarbą, automatizuoto sprendimų priėmimo kategorijas.⁴⁴

1.3. Asmens duomenų apsaugos teisės reformos

Toliau vis plečiantis skaitmenizacijos erai ir modernizuojant procesus teisiniam reguliavimui asmens duomenų apsaugos sferoje taip pat reikėjo teisės aktų, kurie griežčiau reguliuotų asmens duomenų rinkimą ir saugojimą. Šiuo laikotarpiu greitai tapo aišku, kad šalia naujų skaitmeninių technologijų pranašumų atsirado ir nemažai rizikų, kurios gali kilti netinkamai renkant, naudojant ar saugant asmens duomenis.⁴⁵ Vienas iš tokių pavojų – duomenų keliavimas be jokių „sienų“, kuris tuo pačiu prižiūrimas ir labai skirtingų nacionalinių teisės aktų be jokio aiškaus ir vieningo kontrolės mechanizmo.

1.3.1. Asmens duomenų apsaugos teisės reforma Europos Sąjungoje

Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisės reformos ašis – 2016 m. balandžio 27 d. priimtas BDAR, pradėtas taikyti 2018 m. gegužės 25 d. BDAR pakeitė iki tol galiojusią 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Duomenų apsaugos direktyva).⁴⁶ BDAR buvo sukurtas siekiant įgyvendinti 3 svarbius tikslus: stiprinti duomenų subjektų teises, nustatyti atsakomybės ribas duomenų tvarkytojams ir subtvarkytojams bei įdiegti skaidrų ir patikimą asmens duomenų tvarkymo reguliavimą.⁴⁷ Tikslų siekimui buvo įdiegtos naujovės, kurios asmens duomenų apsaugą bei duomenų judėjimą sugriežtino. Pirmiausia, be platesnio reguliavimų nagrinėjimo pažymėtina, kad priėmus BDAR, pasikeitė reguliavimo teisinė galia. Prieš tai duomenų

---

⁴⁴ Europos Komisija. Europos Sąjungos 29 str. darbo grupės nuomonės ir rekomendacijos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm>.

⁴⁵ BURRI, M., SCHÄR, R. The Reform of the EU Data Protection Framework: Outlining Key Changes and Assessing Their Fitness for a Data-Driven Economy. *Journal of Information Policy*, vol. 6, 2016, p. 479-511 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <[JSTOR, www.jstor.org/stable/10.5325/jinfopoli.6.2016.0479](http://www.jstor.org/stable/10.5325/jinfopoli.6.2016.0479)>.

⁴⁶ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. *OL 2004 m. specialusis leidimas*, 13 skyrius, 15 tomas, p. 355–374.

⁴⁷ Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. *Apie asmens duomenų apsaugos reformą* [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://vdai.lrv.lt/lt/asmens-duomenu-apsaugos-reforma/apie-asmens-duomenu-apsaugos-reforma>>.

apsauga buvo reguliuojama Direktyvos, dabar ji reguliuojama Reglamento. Nors tiek direktyva, tiek reglamentas yra aukštesnės galios teisės harmonizavime tarp Europos Sąjungos valstybių narių, nei nacionaliniai Europos Sąjungos valstybių teisės aktai, tačiau kaip nurodyta SESV 288 str., reglamentas yra privalomas teisės aktas, taikomas visa apimtimi ir tiesiogiai visose ES valstybių narių teisinėse sistemose.⁴⁸ Tuo tarpu direktyva turi būti perkeliama iš ES teisės į nacionalinės teisės sistemas. Tai teisės aktas, kuriuo nustatomas tikslas, kurį turi pasiekti visos ES valstybės narės. Tačiau jos tai daro direktyvas inkorporuodamos į savo nacionalinius įstatymus tokiu būdu pasirinkdamos direktyvos įgyvendinimo formą ir būdus.⁴⁹

Neilgai trukus po BDAR įsigaliojimo kitą sritį – duomenų rinkimą teisėsaugos institucijoms – pradėjo reguliuoti naujoji 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyva).⁵⁰ Direktyva pakeitė prieš tai galiojusį 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinį sprendimą 2008/977/TVR dėl asmens duomenų, tvarkomų vykdančios policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, apsaugos (toliau – Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR). Šia direktyva Europos Sąjungoje suderintos teisėsaugos bendradarbiavimo taisyklės.⁵¹

Ankstesnis šią sritį reguliavęs Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR buvo taikomas tik tarpvalstybiniam ES valstybių narių kompetentingų institucijų keitimuisi duomenimis. Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyva užtikrina bendrųjų duomenų apsaugos principų ir taisyklių taikymą valstybių narių policijos ir teisminėms institucijoms tvarkant asmens duomenis baudžiamosios teisės vykdymo bylose. Tai reiškia, kad Direktyvoje yra nustatytos suderintos tarptautinio asmens duomenų perdavimo bendradarbiaujant baudžiamosios teisės vykdymo srityje taisyklės.⁵² Naujoji Direktyva

---

⁴⁸ 2012 m. spalio 26 d. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija. *OL C 326*, 2012, p. 171.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 172.

⁵⁰ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR. *OL L 119*, 2016, p. 89-131.

⁵¹ Direktyva aptariama plačiau atskirai, nes ji buvo priimta ir įsigaliojo praktiškai tuo pačiu metu kaip Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, dokumentai buvo ruošiami lygiagrečiai kartu ir skaidant ES duomenų apsaugos reformą siauriai, sudaro šios reformos esmę.

⁵² Europos Komisija. Transatlantiniai duomenų srautai. Pasitikėjimo sugrąžinimas taikant griežtas apsaugos priemones. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai COM(2016) 117 galutinis*, 2016, Briuselis, p. 5.

užtikrina aukštesnį fizinių asmenų apsaugos lygį atliekant baudžiamųjų veikų tyrimus arba imantis teisėsaugos veiksmų ir tinkamai apsaugant nusikaltimų aukų, liudytojų ir įtariamųjų duomenis.⁵³ Taip pat Direktyva atlieka ir nacionalinių teisės aktų suderinimo funkciją teisėsaugos srityje sudarydama galimybę policijos ir teisminėmis institucijoms veiksmingiau bendradarbiauti tarpvalstybiniu lygmeniu. Valstybėms narėms plečiama galimybė bendradarbiauti su savo tarptautiniais partneriais siekiant veiksmingiau kovoti su nusikalstamumu ir terorizmu.⁵⁴

Be BDAR ir Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyvos į Europos Sąjungos duomenų apsaugos reformos priemonių rinkinį taip pat įeina Reglamentas 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Duomenų rinkimo Europos Sąjungos institucijoms reglamentas).⁵⁵ O šią reformą užbaigti turėtų e-Privatumo Reglamentas, kuris pakeistų šiuo metu galiojančią Direktyvą 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (toliau – Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių, e-Privatumo direktyva).⁵⁶

Europos Komisija šiai reformai skyrė didžiulį dėmesį ir pajėgas tokiu būdu siekdama abipusiu pasitikėjimu grindžiamos teisingumo ir pagrindinių teisių erdvės.⁵⁷ Tai reikšmingas žingsnis siekiant užtikrinti ES mastu vienodą teisių apsaugą asmens duomenų apsaugos srityje, veiksmingą gynybą pažeidimų atveju ir kontrolę duomenų valdytojų atžvilgiu.

1.3.2. Asmens duomenų apsaugos teisės reforma Europos Taryboje

Europos Tarybos duomenų apsaugos sistemoje svarbiausias dokumentas buvo ir yra Konvencija 108.⁵⁸ Konvencija formaliai pristatyta buvo 1981 m. ir pradėjo galioti 1985

---

⁵³ Europos Komisija. Transatlantiniai duomenų srautai. Pasitikėjimo sugrąžinimas taikant griežtas apsaugos priemones. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai COM(2016) 117 galutinis*, 2016, Briuselis, p. 6.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 6.

⁵⁵ 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB. *OL L 295*, 2018, p. 39-98.

⁵⁶ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių). *OL L 201*, 2002, p. 37-47.

⁵⁷ Europos Komisija. Ne laikas taikyti standartinius sprendimus. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui COM(2015) 610 galutinis, 3 priedas*, 2015, Strasbūras, p. 3.

⁵⁸ 1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), pakeista 2018 m. gegužės 18 d. protokolu (CETS Nr. 223) [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>>.

m. spalio 1 d. valstybėms, kurios ją ratifikavo. Tuo metu Konvencija 108 laikyta pirmuoju (ir vieninteliu beveik visą ateinantį dešimtmetį) teisiškai privalomu tarptautiniu dokumentu duomenų apsaugos srityje – Konvenciją 108 ratifikavusios valstybės turėjo inkorporuoti jos nuostatas į savo nacionalinės teisės aktus.⁵⁹ Konvencija buvo parengta ganėtinai šablonišku tekstu, todėl ji galėjo kontroliuoti duomenų judėjimą ištikus pastaruosius dešimtmečius. Tačiau skaitmeninės eros vystymasis abstrakčiam Konvencijos reguliavimui tapo per dideliu iššūkiu. Buvo pastebėta, kad iš esmės Konvencija 108 nebepadeda užtikrinti saugaus asmens duomenų rinkimo, judėjimo ir saugojimo. Tad atsirado poreikis keisti ir ją. Savaitei iki Europos Sąjungoje įsigaliojant Bendrajam duomenų apsaugos reglamentui, 2018 m. gegužės 18 d. buvo priimtas naujasis protokolas,⁶⁰ keičiantis ir modernizuojantis Konvenciją 108. Tokiu būdu atnaujinta Konvencija 108 sutrumpinai buvo pervadinta į Konvenciją 108+. Naujos Konvencijos valstybės dalyvės, kurios norės prisijungti prie Konvencijos ateityje, negalės ratifikuoti Konvencijos neratifikuodamos naujojo protokolo.⁶¹ Šiuo metu naująjį protokolą yra pasirašiusios 36 Europos Tarybos valstybės narės iš 47, ratifikavusios – 3, tarp kurių ir Lietuva. Taip pat naująjį protokolą pasirašė ir 3 iš 8 valstybių, kurios nėra Europos Tarybos valstybės narės, tačiau yra prisijungusios prie Konvencijos 108 ir taiko ją savo nacionalinėje teisėje.⁶² Pagal Konvenciją atnaujinančio Protokolo 37 str. 1 d. Protokolas įsigalioja praėjus trims mėnesiams po to, kai visos Konvencijos Šalys pareiškia norą įsipareigoti pagal Protokolą. Jei Šalys nepasirašo Protokolo per nurodytą terminą, praėjus penkeriems metams nuo dienos, kai jis buvo pateiktas pasirašyti, Protokolas įsigalioja toms valstybėms, kurios pareiškia sutikimą prisiimti jame nustatytus įpareigojimus, jei prie Protokolo prisijungia 38 šalys (Konvencijos 108+ 37 str. 2 d.). Tačiau Šalys gali pareikšti, kad sutinka Protokolo nuostatas taikytinai laikinai (Konvencijos 108+ 37 str. 3 d.), kaip padarė ir Lietuvos Respublika.

Atnaujintoje Konvencijoje 108+ sustiprinti duomenų apsaugos principai, nustatytos papildomos apsaugos priemonės, kurios turėtų padėti apsaugoti duomenis

---

⁵⁹ HERT, P.; PAPAKONSTANTINO, V. The Council of Europe Data Protection Convention reform: Analysis of the new text and critical comment on its global ambition. *Computer Law & Security Review*, 2014, t. 30, p. 633-642 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364914001526?via%3Dihub>>.

⁶⁰ 128-oji Ministrų Komiteto sesija. 2018 m. gegužės 18 d. protokolas, iš dalies keičiantis Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų tvarkymu (ETS Nr. 108) CM(2018) 2 galutinis, 2018, Elsinoras.

⁶¹ GREENLEAF, G. „Modernised“ Data Protection Convention 108 and the GDPR. *Privacy Laws & Business International Report* 22-3, 2018, t. 154, p. 3.

⁶² Council of Europe. Chart of signatures and ratifications of Treaty 223 (Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/conventions/treaty/223/signatures?p_auth=ZTAXaNsJ>.

naujųjų technologijų amžiuje. Taip pat sustiprintas Konvencijos Komiteto vaidmuo, kuris prižiūrės kaip Konvenciją ratifikavusios šalys įgyvendina Konvencijos 108+ nuostatas nacionalinėje teisėje.⁶³ Atnaujinta Konvencija taip pat siekiama, kad asmens duomenys judėtų „per sienas“ naudojant tinkamas apsaugos priemones, kurios būtų kuo labiau suderinamos su teisės sistemomis visame pasaulyje, o ypač su Europos Sąjungos teisės aktais.⁶⁴ Taip bandoma Konvenciją 108+ globalizuoti siekiant, kad kuo daugiau valstybių ją ratifikuotų ir Konvencija taptų pasaulinio masto duomenų apsaugos reguliavimu.⁶⁵

Aišku, kad naujosios technologijos žymiai paveikė asmens duomenų apsaugos teisę, o poreikis duomenis saugoti tik dar labiau sustiprėjo. Šiuo metu keitimasis informacija visame pasaulyje tapo daug lengvesnis ir greitesnis. Naujųjų technologijų, mobiliųjų interneto prietaisų ir interneto vartotojų sukurto turinio augimas vis labiau verčia asmenis atkreipti dėmesį į tai, kaip reikia tvarkyti jų asmeninius duomenis, todėl teisės aktų leidėjai turi atkreipti dėmesį į naujų duomenų apsaugos priemonių reglamentavimo kūrimą.⁶⁶ Taip pat globalizacijos procesas lėmė didėjančią trečiųjų šalių vaidmenį duomenų tvarkymo ir apsaugos kontekste.⁶⁷ Tad tiek Europos Sąjungai, tiek Europos Tarybai atsirado būtinybė keisti savo teisės aktus ir pritaikyti juos šių dienų standartams tam, kad duomenų apsaugos teisė stiprėtų.

---

⁶³ Council of Europe. *Modernisation of the Data Protection „Convention 108“* [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.coe.int/en/web/portal/28-january-data-protection-day-factsheet>>.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ GREENLEAF, G. Convention 108+ and the Data Protection Framework of the EU (Speaking Notes for Conference Presentation). „Convention 108+ Tomorrow’s Common Ground for Protection“, Council of Europe, Strasbourg, 21 June 2018. *UNSW Law Research Paper No. 18-39* [Interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3202606>.

⁶⁶ REDING, V. The upcoming data protection reform for the European Union. *International Data Privacy Law*, 2010, t. 1, p. 3.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 3.

2. ASMENS DUOMENŲ APSAUGA EUROPOS SĄJUNGOJE

Šiomis dienomis kalbant apie asmens duomenų apsaugą Europos Sąjungos mastu gan įprasta visais klausimais atsakymų ieškoti BDAR. Tačiau tokiu būdu pamirštama, kad nors Reglamentas yra pagrindinis duomenų apsaugą reguliuojantis šaltinis, priklausomai nuo asmens duomenų rinkimo pagrindo yra ir kitų teisės aktų, reguliuojančių specifines sritis ir duomenų apsaugos taisykles jose. Kaip minėta anksčiau, Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisės sistema pastaraisiais metais jau buvo gan stipriai atnaujinta, tačiau reformos tuo nesibaigė. Asmens duomenų apsaugos teisės sistema ir toliau tobulinama, kad būtų visokeriopai apsaugomos žmogaus teisės. Tad toliau darbe aptariama kaip Europos Sąjungoje bendrai užtikrinama asmens duomenų apsaugą ir kaip konkrečiai prie to prisideda BDAR.

2.1. Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos sistema

Buvęs Europos Komisijos pirmininkas J. C. Junckeris savo kalboje apie Europos Sąjungos padėtį pabrėžė, kad „...būti europiečiu taip pat reiškia, kad tvirti Europos įstatymai saugo jūsų asmens duomenų privatumą. [...] Europoje privatumas yra svarbus, tai žmogaus orumo klausimas“. Tad duomenų apsaugos klausimas Europos Sąjungoje yra labai svarbus jau daugiau kaip 20 metų nuo pirmosios 1995 m. Duomenų apsaugos direktyvos priėmimo.

Europos Komisija išskiria 4 kertines asmens duomenų apsaugos sritis⁶⁸, kurias Europos Sąjungoje reguliuoja atskiri teisės aktai. Tai fizinių asmenų duomenų apsauga tvarkant juos su nusikalstamomis veikomis susijusiais arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, reguliuojama Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyvos, taip pat duomenų apsaugos taisyklės, taikomos Europos Sąjungos institucijoms ir įstaigoms tvarkant asmens duomenis, kurios reguliuojamos Duomenų rinkimo Europos Sąjungos institucijoms reglamentu⁶⁹ ir BDAR, pagal kurio nuostatas parengti ir kiti minėti duomenų apsaugos šaltiniai ir kuris harmonizuoja visus asmens duomenų apsaugos teisės aktus. 4-oji sritis – asmens duomenų apsauga elektroninių ryšių sferoje, kurią reguliuoja e-Privatumo direktyva tačiau šioje srityje laukiama platesnių atnaujinimų – ruošiamas e-

---

⁶⁸ Europos Komisija. Duomenų apsaugos taisyklių kaip priemonės pasitikėjimui didinti ES ir už ES ribų vertinimas. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai COM(2019) 374 galutinis*, 2019, Briuselis, p. 1.

⁶⁹ Europos Komisija. *Duomenų apsauga ES* [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. sausio 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/data-protection-eu_en#fundamental-rights>.

Privatumo reglamentas, pakeisiantis dabar galiojančią direktyvą ir įvesiantis griežtesnius asmens duomenų apsaugos standartus elektroninių paslaugų teikimo srityje. Siekiant suvokti Europos Sąjungos vystomą asmens duomenų apsaugos sistemą verta kiekvieną teisės aktą paanalizuoti atskirai.

2.1.1. Asmens duomenų apsauga baudžiamųjų bylų ir policijos bendradarbiavimo srityje

Duomenų apsauga yra įtvirtinta SESV 16 str., specifinė sritis – duomenų apsauga baudžiamosiose bylose ir policijos bendradarbiavime – įtvirtinta Deklaracijoje Nr. 21, kuri yra Lisabonos sutarties⁷⁰ sudėtinė dalis. Deklaracijoje numatyta, kad dėl teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose ir policijos bendradarbiavimo sričių ypatingo pobūdžio šiose srityse gali reikėti konkrečių taisyklių dėl asmens duomenų apsaugos ir laisvo šių duomenų judėjimo, pagrįstų SESV 16 str.⁷¹ Šios nuostatos tapo teisiniu pagrindu svarstyti naujų Europos Sąjungos teisės aktų priėmimą asmens duomenų apsaugos baudžiamojo proceso srityje.⁷²

Kaip minėta, iki priimant naująją Teisės saugos duomenų apsaugos direktyvą, duomenų rinkimą teisės saugos institucijoms anksčiau kontroliavo 2008 m. Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR. Tačiau pamatinio sprendimo apimtis tapo gana siaura ir neužtikrino visų asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese poreikių.⁷³ Tai lėmė keli aspektai. Pirmiausia, pamatinis sprendimas buvo taikomas tik tarpvalstybiniam duomenų tvarkymui. Jis neapėmė policijos ir teisminių institucijų nacionaliniu lygmeniu vykdomos duomenų tvarkymo veiklos. Minėtos institucijos ne visada gali lengvai atskirti išimtinai nacionalinio lygmens duomenų tvarkymą nuo tarpvalstybinio arba numatyti, kad tam tikri asmens duomenys vėliau gali tapti tarpvalstybinio keitimosi duomenimis objektu.⁷⁴ Antra, vien pamatinio sprendimo pobūdis lėmė tai, kad įgyvendinant jo nuostatas nacionalinėje teisėje valstybėms narės suteikiama didžiulė veiksmų laisvė,⁷⁵ kas sąlygoja pernelyg skirtingą reguliavimą. Galiausiai,

---

⁷⁰ 2007 m. gruodžio 13 d. Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį pasirašyta Lisabonoje. *OL C 306*, 2007, p. 1-10.

⁷¹ Tarpvyriausybinės konferencijos, patvirtinusios Lisabonos sutartį, pasirašytą 2007 m. gruodžio 13 d., prie Baigiamąjo akto pridėtos deklaracijos. *OL C 202*, 2016, p. 345.

⁷² DEŠRIŪTĖ, J. Esminiai asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese reformos Europos Sąjungoje aspektai ir jų įtaka nacionaliniam teisiniui reguliavimui. *Teisės problemos*, 2016, t. 1 (91), p. 29.

⁷³ *Ibidem*, p. 26.

⁷⁴ Europos Komisija. *Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar traukimo baudžiamajon atsakomybėn už jas arba baudžiamųjų sankcijų vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo COM(2012) 10 galutinis*, 2012, Briuselis, p. 3

⁷⁵ *Ibidem*, p. 3.

pamatiniu sprendimu nesukurtas joks mechanizmas, kuris užtikrintų įgyvendinimo kontrolę, juo labiau nenumatyta Europos Komisijai suteikti jokių įgyvendinimo įgaliojimų, kuriais būtų užtikrinamas bendras požiūris įgyvendinant sprendimą.⁷⁶

Naująja Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyva buvo siekta užtikrinti vienodą aukšto lygio duomenų apsaugą šioje srityje ir taip padidinti skirtingų valstybių narių policijos ir teisminių institucijų tarpusavio pasitikėjimą, palengvinti laisvą duomenų judėjimą ir policijos bei teisminių institucijų bendradarbiavimą.⁷⁷

Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyvoje stipriai akcentuojami bendrieji asmens duomenų apsaugos teisės principai, atitinkantys BDAR akcentuojamus principus. J. Dešriūtė, nagrinėjusi Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyvos naujoves, išskyrė, jog šia reforma išplečiamos duomenų subjekto teisės, akcentuojant duomenų subjekto informavimą apie jo duomenų tvarkymo faktą, taip pat jo įtraukimas į duomenų tvarkymo procesą, griežtai ribojant atvejus, kai toks informavimas neatliekamas pagal Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyvoje nurodytą baigtinį prižasčių sąrašą. Duomenų subjektui turėtų būti užtikrinama reali galimybė pakeisti aktualumą praradusius duomenis, pašalinti perteklinius duomenis, pateikti naujus.⁷⁸ Taip pat J. Dešriūtė pabrėžia, kad esminis naujojo teisinio reguliavimo aspektas yra nepriklausomos priežiūros institucijos įtraukimas į baudžiamajame procese vykstantį asmens duomenų tvarkymo procesą.⁷⁹ Direktyvoje atkreipiamas dėmesys į tarptautinį bendradarbiavimą baudžiamojo proceso srityje ir nurodomas siekis įdiegti tinkamas apsaugos priemones vykdant tarptautinį duomenų perdavimą. Į nacionalines teisės sistemas perkėlus Direktyvos reguliavimą galiausiai Europos Sąjungose valstybėse narėse galėtų būti pagaliau suderinta baudžiamojo proceso specifika ir asmens duomenų subjekto privatumo apsauga.⁸⁰

Lietuvos nacionalinėje teisės sistemoje Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyva buvo perkelta į Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose įstatymą (toliau – Įstatymas).⁸¹ Įstatymas įsigaliojo 2018 m. liepos 16 d. Įstatyme atsispindi Teisėsaugos duomenų

---

⁷⁶ Europos Komisija. *Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar traukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas arba baudžiamųjų sankcijų vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo COM(2012) 10 galutinis*, 2012, Briuselis, p. 3

⁷⁷ *Ibidem*, p. 6.

⁷⁸ DEŠRIŪTĖ, J. Esminiai asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese reformos Europos Sąjungoje aspektai ir jų įtaka nacionaliniam teisiniui reguliavimui. *Teisės problemos*, 2016, t. 1 (91), p. 46.

⁷⁹ *Ibidem*, p. 46.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 46.

⁸¹ Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 pakeitimo įstatymas. *TAR*, 2018, Nr. 11745.

apsaugos direktyvos nuostatos dėl išplėstų duomenų subjekto teisių (Įstatymo III skyrius), asmens duomenų perdavimo trečiosioms valstybėms arba tarptautinėms organizacijoms (Įstatymo VII skyrius), užtikrinimas priežiūros institucijos – Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos – dalyvavimas ir vykdoma stebėseną (Įstatymo VIII skyrius).

2.1.2. Asmens duomenų apsauga juos renkant Europos Sąjungos institucijoms

Antroji Europos Komisijos išskiriama svarbi asmens duomenų apsaugos sritis – duomenų rinkimas Europos Sąjungos institucijoms. Šią sritį reguliuoja Reglamentas 2018/1725 dėl duomenų rinkimo ES institucijoms. Naujo Reglamento atsiradimą paskatino BDAR ir poreikis sureguliuoti asmens duomenų rinkimo pagrindus ir apsaugą Europos Sąjungos institucijose bei suderinti juos su BDAR pateikiamomis taisyklėmis. Nuoseklumo ir suderinamumo sumetimais Sąjungos institucijos ir įstaigos turėtų taikyti panašų duomenų apsaugos taisyklių rinkinį kaip tas, kuris taikomas valstybių narių viešajame sektoriuje.⁸² Šis Reglamentas svarbus ir tuo, kad sustiprino nepriklausomą Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno instituciją, kuri atsakinga už duomenų apsaugos taisyklių taikymo Europos institucijose stebėjimą ir skundą nagrinėjimą. Tuo pačiu Reglamentas užtikrina aiškias ir konkrečias duomenų tvarkymo taisykles pačioms Europos Sąjungos institucijoms. Jose kiekvieną dieną cirkuliuoja milijonai asmens duomenų ir informacijos, tad net ir patiems institucijų darbuotojams kartais gali atsirasti problemų stengiantis tinkamai tvarkyti duomenis. Taip pat Reglamente įvesta duomenų apsaugos poveikio vertinimo taisyklė (angl. – *Data Protection Impact Assessments*). Šiuo poveikio vertinimu turėtų būti tikrinamos itin aukštos duomenų apsaugos kontrolės reikalaujančios situacijos.⁸³

2.1.3. Asmens duomenų apsauga elektroninių ryšių sektoriuje

Trečioji specifinė duomenų apsaugos sritis, kurią įvardina Europos Komisija – elektroniniai ryšiai. Šiuo metų šią sferą vis dar reguliuoja minėta 2002 m. Direktyva dėl elektroninių ryšių ir privatumo, trumpiau vadinama e-Privatumo direktyva. Direktyva jau buvo atnaujinta 2009 m., tačiau greitai tobulėjančios technologijos reikalauja naujų reguliavimo taisyklių, tad teisės aktui reikalingi papildomi patobulinimai. Užtuot naudojėsi

---

⁸² Europos Komisija. *Pasiūlymas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Reglamento dėl asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, įstaigoms, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB COM(2017) 8 galutinis*, 2017, Briuselis, p. 78.

⁸³ *European Data Protection Supervisor*. Decision of the European Data Protection Supervisor of 16 July 2019 on DPIA Lists Issued Under Articles 39(4) and (5) of Regulation (EU) 2018/1725 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d.]. Prieiga per internetą: < https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/19-07-16_edps_dpia_list_en.pdf>.

tradicinėmis ryšių paslaugomis vartotojai vis dažniau pirmenybę teikia internetinėms asmenų tarpusavio ryšio paslaugoms (pvz. interneto telefonijos, el. pašto, „gyvų“ (angl. – *online*) pokalbių paslaugoms (vadinamosios virštinklinės (angl. *over the top*, OTT) paslaugos))⁸⁴. Šioms paslaugoms šiuo metu galiojanti e-Privatumo direktyva išvis netaikoma.⁸⁵ Tai reiškia, kad direktyvoje neatsižvelgiama į technologinę plėtrą ir todėl neužtikrinama pranešimų, kurie perduodami naudojant tokias paslaugas, apsauga.⁸⁶

Naujasis Reglamentas taps *lex specialis* BDAR, nes jame bus patikslinamos ir papildomos BDAR nuostatos dėl asmens duomenimis laikomų elektroninių ryšių duomenų. Iš esmės Būtent dėl BDAR atsirado poreikis reformuoti ir elektroninių ryšių sistemą – tam, kad ji atitiktų naujausią reguliavimą Europos Sąjungos duomenų apsaugos sistemoje ir būtų suderinta su BDAR.

Europos Komisija 2017 m. pateikė pasiūlymą dėl Reglamento. Šiuo metu jis vis dar svarstomas Europos Parlamente ir Taryboje. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomone⁸⁷ pasiūlymas sveikintinas dėl siūlomos priemonės – įtvirtinimo reglamentu, taip pat dėl tikslo praplėsti konfidencialumo pareigų taikymą platesniam paslaugų ratui. Tačiau pasiūlymas sulaukė ir kritikos. Pagrindinės taisytinės detalės: ryšiai skirstomi į 3 skirtingas kategorijas, tačiau joms visoms reikalingas skirtingas konfidencialumo lygis. Taip pat turi būti užtikrinama, kad nustatant Bendrojo duomenų apsaugos reglamento ir e-Privatumo reglamento ryšį nebūtų sukuriama asmens duomenų apsaugos spragos. Kaip pavyzdį pareigūnas pateikia situaciją: asmens duomenys, kurie buvo surinkti remiantis galutinio naudotojo sutikimu arba kitu e-Privatumo reglamente nustatytu pagrindu, vėliau negali būti tvarkomi, jei dėl to nebuvo duotas toks sutikimas arba jeigu netaikoma teisinio pagrindo išimtis, kurią kitu atveju būtų galima taikyti pagal BDAR, bet ne pagal e-Privatumo reglamentą.⁸⁸ Nuomonėje raginama peržiūrėti taisyklės dėl „slapukų sienų“, užtikrinti asmens prieigą prie tinklapių nepriklausomai nuo priverstinio sutikimo būti sekamam visuose tinklapiuose, taip pat užtikrinti pačio vartotojo

---

⁸⁴ Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Nuomonė dėl Privatumo ir elektroninių ryšių reglamento (e. Privatumo reglamentas) pasiūlymo santrauka *OL C 234*, 2017, p. 3.

⁸⁵ Europos Komisija. *Pasiūlymas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Reglamento dėl teisės į privatą gyvenimą ir asmens duomenų apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2002/58/EB (Reglamentas dėl privatumo ir elektroninių ryšių COM(2017) 10 galutinis*, 2017, Briuselis, p. 2.

⁸⁶ *Ibidem*, p. 2.

⁸⁷ Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Nuomonė dėl Privatumo ir elektroninių ryšių reglamento (e. Privatumo reglamentas) pasiūlymo santrauka *OL C 234*, 2017, p. 3.

⁸⁸ *Ibidem*, p. 5.

sutikimo laisvę.⁸⁹ 29 str. darbo grupės nuomone⁹⁰ viena svarbiausių problemų dėl e-Privatumo reglamento yra tai, jog Reglamentas privalo užtikrinti tokią pačią ar specifiniais atvejais netgi griežtesnę duomenų apsaugą, nei BDAR, ko pasiūlyme dėl Reglamento kol kas nebuvo matyti.

Trumpai aptarta asmens duomenų apsaugos sistema rodo, kad šioje srityje teisėkūros procesui vis dar yra vietos tobulėjimui, tačiau per pastaruosius metus atlikti pakeitimai ženkliai prisideda prie saugesnės asmens duomenų tvarkymo sistemos ir gerina padėtį Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisės reguliavime. Žinoma, labiausiai prie to prisideda visus minėtus šaltinius harmonizuojantis ir apjungiantis Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, kurio analizei, atsižvelgiant į darbo tikslą, verta skirti visą atskirą sekantį šio darbo skyrių.

2.2. BDAR nustatyta asmens duomenų apsaugos sistema

Neabejotinai, BDAR Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisės sistemoje yra svarbiausias teisės aktas, reguliuojantis duomenų rinkimą, saugojimą ir perdavimą. Kaip minėta, BDAR yra harmonizuojantis šaltinis ir savyje talpinantis svarbiausias asmens duomenų apsaugos taisykles. Kadangi šio darbo tikslas yra palyginti kaip asmens duomenų apsauga užtikrinama Europos Sąjungos ir Europos Tarybos lygmeniu, toliau darbe nebus gilinamasi į Bendrojo duomenų apsaugos reglamento naujoves ar analizuojamas visas Reglamento tekstas. Daugiausiai dėmesio bus skiriama svarbiausioms asmens duomenų apsaugą reguliuojančioms Reglamento dalims – duomenų rinkimo pagrindams, principams ir duomenų subjekto teisėms. Taip pat bus aptartos ir kitos BDAR nustatytos duomenų apsaugos taisyklės.

2.2.1. Bendrojo duomenų apsaugos reglamento turinys ir taikymo ribos

BDAR sudaro 11 skyrių: 1) bendrosios nuostatos; 2) principai; 3) duomenų subjekto teisės; 4) duomenų valdytojas ir duomenų tvarkytojas; 5) asmens duomenų perdavimai į trečiąsias valstybes arba tarptautinėms organizacijoms; 6) nepriklausomos priežiūros institucijos; 7) bendradarbiavimas ir nuoseklumas; 8) teisių gynimo priemonės

---

⁸⁹ Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Nuomonė dėl Privatumo ir elektroninių ryšių reglamento (e-Privatumo reglamentas) pasiūlymo santrauka *OL C 234*, 2017, p. 5.

⁹⁰ Europos Sąjungos 29 str. darbo grupės 2017 m. balandžio 4 d. Nuomonė Nr. 01/2017 dėl siūlomo e-Privatumo reglamento Nr. WP 247 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 23 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=610140>.

atsakomybė ir sankcijos; 9) nuostatos, susijusios su konkrečiais duomenų tvarkymo atvejais; 10) deleguotieji aktai ir įgyvendinimo aktai; 11) baigiamosios nuostatos.⁹¹

BDAR 2 str. 1 d. nurodo, kad jis taikomas automatizuotam ir ne automatizuotam duomenų tvarkymui, tačiau pačiame Reglamente oficialaus automatizuotų priemonių apibrėžimas nepateikiamas. BDAR 2 str. 2 d. nurodo, kada Reglamentas netaikomas: a) kai duomenys tvarkomi vykdant veiklą, kuriai Europos Sąjungos teisė netaikoma; b) kai duomenis tvarko Europos Sąjungos valstybės narės, vykdančios veiklą, susijusią su Europos Sąjungos bendrąja užsienio ir saugumo politika; c) kaip duomenis tvarko fizinis asmuo, užsiimdamas išimtinai asmenine ar namų ūkio veikla; d) kaip duomenis tvarko kompetentingos valdžios institucijoms nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas, baudžiamųjų sankcijų vykdymo, įskaitant apsaugą nuo grėsmių visuomenės saugumui ir jų prevenciją, tikslais (šiuo atveju taikoma minėta Teisės saugos duomenų apsaugos direktyva). BDAR 2 str. 3 d. nurodo, kad atvejams, kai duomenis tvarko Europos Sąjungos institucijos, įstaigos, tarnybos ar agentūros, taikomas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001, dabar pakeistas Reglamentu 2018/1725 dėl duomenų rinkimo ES institucijoms.

Toliau nagrinėjant duomenų apsaugą reguliuojančias nuostatas svarbu aptarti ir Bendroju duomenų apsaugos reglamentu pasikeitusį teritorinį asmens duomenų apsaugos taisyklių taikymą. Prieš tai galiojusi Duomenų apsaugos direktyva buvo taikoma pagal duomenų valdytojo – fizinio arba juridinio asmens, tvarkančio asmens duomenis – įsisteigimo vietą (Duomenų apsaugos direktyvos 4 str. 1 d. 1 p.). Tuo tarpu BDAR taikomas ir tuo atveju, kai ES esančių duomenų subjektų asmens duomenis tvarko ES neįsisteigęs duomenų valdytojas ar duomenų tvarkytojas ir duomenų tvarkymo veikla susijusi su a) prekių arba paslaugų siūlymu tokiems duomenų subjektams ES, nepaisant to, ar už šias prekes ar paslaugas duomenų subjektui reikia mokėti, arba b) elgesio, kai jie veikia ES, stebėseną (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 3 str. 2 d.).

2.2.2. BDAR nustatyti asmens duomenų tvarkymo principai

Asmens duomenų tvarkymo principai nustatyti antrame BDAR skyriuje, kurį sudaro 5-10 str. Pirmiausia nurodomi bendrieji teisės principai: teisėtumo, sąžiningumo ir

---

⁹¹ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). *OL L* 119, 2016, p. 1-88.

skaidrumo (BDAR 5 str. 1 d. a p.). Teisėtumo principas įgyvendinamas renkant asmens duomenis teisėtais pagrindais, pagrindiniai jų yra nurodyti BDAR 6 str. Sąžiningumas – vertybinė sąvoka, reikalaujanti atidumo, rūpestingumo ir draudžianti piktnaudžiauti teise.⁹² Skaidrumo principas apibrėžiamas pačio BDAR preambulės 39 p. Taikant šį principą asmenims turėtų būti aišku, kaip su jais susiję asmens duomenys yra renkami, naudojami, su jais susipažįstama arba jie yra kitaip tvarkomi, taip pat kokiu mastu tie asmens duomenys yra ar bus tvarkomi.⁹³ Įgyvendinant šį principą svarbi informavimo pareiga, kuri apibrėžiama BDAR 13-14 str.

Antrasis principas – tikslo apribojimo. Duomenys turi būti renkami nustatytais, aiškiai apibrėžtais ir teisėtais tikslais ir toliau netvarkomi su tais tikslais nesuderinamu būdu (BDAR 5 str. 1 d. b p.). Duomenų tvarkymo tikslas yra pagrindinis rodiklis užtikrinant duomenų valdytojo arba duomenų tvarkytojo (pagal BDAR 4 str. 8 p. – fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kita įstaiga, kuri duomenų valdytojo vardu tvarko asmens duomenis) veiklos teisėtumą, nes tai leidžia nustatyti ar kiti principai, pvz. duomenų minimizavimo, tikslumo ir saugojimo trukmės apribojimo, yra tinkamai užtikrinami.⁹⁴

Duomenų kiekio mažinimo principas nurodo, kad turėtų būti renkami adekvatūs, tinkami ir tik tokie asmens duomenys, kurių reikia siekiant tikslų, dėl kurių jie tvarkomi (BDAR 5 str. 1 d. c p.). Darytina išvada, kad duomenų minimizavimo principas glaudžiai susijęs su duomenų rinkimo tikslu. Tad duomenų turėtų būti tik tiek, kiek reikalinga numatytam duomenų rinkimo tikslui pasiekti. Tačiau duomenų mažinimo principas turėtų būti taikomas atidžiai įvertinus visas svarbias konkrečius atvejo aplinkybes.⁹⁵

Tikslumo principas užtikrina, kad duomenys turi būti tikslūs ir prireikus atnaujinami, atsižvelgiant į duomenų tvarkymo tikslus (BDAR 5 str. 1 d. d p.). Turi būti imtasi visų priemonių, kad nebeaktualūs duomenys būtų nedelsiant ištrinami arba ištaisomi.

---

⁹² ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 115.

⁹³ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). *OL L 119*, 2016, p. 1-88.

⁹⁴ VOIGT, P.; BUSSCHE, A. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*. Berlin: Springer International Publishing, 2017, p. 89.

⁹⁵ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 121.

Kadangi duomenys leidžia atkurti situaciją arba identifikuoti asmenį, jie turi atspindėti tuo metu esamą tikrovę.⁹⁶

Duomenys turėtų būti laikomi tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybę būtų galima nustatyti ne ilgiau, nei tai yra būtina tais tikslais, kuriais asmens duomenys yra tvarkomi – taip BDAR 5 str. 1 d. e p. apibrėžiamas saugojimo trukmės apribojimo principas. Tai reiškia, kad duomenys turėtų būti saugomi tik tą laikotarpį, kuomet jie yra tvarkomi. Tuo pačiu pateikiama ir principo išimtis pagal BDAR 89 str. 1 d. – duomenys gali būti saugomi ilgesnį laiką, jei jie tvarkomi tik archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba statistiniais tikslais. Duomenų valdytojas turėtų nustatyti tam tikrus laikotarpius, kuriais asmens duomenys yra saugojami atsižvelgiant į duomenų valdytojo pareigą nenaudojamus duomenis ištrinti pagal BDAR 17 str.

Vientisumo ir konfidencialumo principas reikalauja, kad duomenys būtų tvarkomi tokiu būdu, kad taikant atitinkamas technines ar organizacines priemones būtų užtikrintas tinkamas asmens duomenų saugumas, įskaitant apsaugą nuo duomenų tvarkymo be leidimo arba neteisėto duomenų tvarkymo ir nuo netyčinio praradimo, sunaikinimo ar sugadinimo (Reglamento 5 str. 1 d. f p.). Vientisumo ir konfidencialumo principas taip pat vadinamas duomenų saugumo principu.⁹⁷ Duomenų saugumą apibrėžia ir pačio BDAR 32 str. – nustatyta pareiga duomenų valdytojui ir duomenų tvarkytojui įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones, kad būtų užtikrintas duomenų saugumas.

Atskaitomybės principas, nurodomos BDAR 5 str. 2 d., yra naujas, tai reiškia, kad senajame Duomenų apsaugos direktyvos reguliavime šio principo nebuvo. Atskaitomybės principas reiškia, kad duomenų valdytojas yra atsakingas už tai, kad būtų laikomasi visų prieš tai nurodytų principų, o prireikus – turi sugebėti įrodyti, jog principų buvo laikytasi. Principas atsispindi BDAR 24 str. 1 d. ir susideda iš 2 pagrindinių dalių – reikalavimas, kad būtų taikomos tokios priemonės, kurios maksimaliai užtikrintų, jog yra laikomasi esminių duomenų apsaugos teisės principų ir reikalavimas naudoti tokius mechanizmus, kuriais būtų galimybė įrodyti atitikti BDAR nustatytiems duomenų apsaugos principams.⁹⁸

Taip pat išskiriamas dar vienas naujas principas – pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos principas. Jis įtvirtinamas BDAR 25 str.

---

⁹⁶ VOIGT, P.; BUSSCHE, A. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*. Berlin: Springer International Publishing, 2017, p. 91.

⁹⁷ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 129.

⁹⁸ *Ibidem*, p. 135.

Pritaikytosios duomenų apsaugos (angl. *data protection by design*) principas reiškia, kad duomenų apsauga turi būti įtraukta į visą technologijos gyvavimo ciklą: ankstyvąją jos kūrimo stadiją, rengimą galutiniam naudojimui, taikymą ir šalinimą.⁹⁹ Standartizuotosios, arba numatytosios, duomenų apsaugos (angl. *data protection by default*) reikalavimas reiškia, kad technologija turėtų būti sukurta taip, jog būtų išvengta nereikalingo duomenų tvarkymo.¹⁰⁰ Šie du principai ganėtinai stipriai siejasi su duomenų kiekio mažinimo principu, nes kuriant naujas technologijas iš karto galėtų būti užtikrinami ir algoritmai, kurie rinktų informacijos kuo mažiau.¹⁰¹

Europos Sąjungos duomenų apsaugos principai įgyvendina taisykles, kuriomis tvarkant duomenis, turi būti siekiama didžiausios įmanomos jų apsaugos. Kiekvienas iš principų yra užtikrinamas toliau BDAR minimais straipsniais ir apsaugos mechanizmais. Reguliavimas įtvirtinamas ne tik atskiromis normomis, tačiau apibrėžiamas ir principuose taip suteikiant didesnę pamatinę reikšmę principuose išdėstytoms taisyklėms. Tai suponuoja išvadą, kad principai apjungia toliau reguliavime nustatomas taisykles ir įpareigoja jų laikytis.

2.2.3. BDAR nustatyti asmens duomenų tvarkymo pagrindai

Be aptartų principų, kitas svarbus duomenų apsaugos elementas yra asmens duomenų rinkimo pagrindai. Šeši pagrindai nurodomi BDAR 6 str., kuris konkretizuoja pirmą minėtą duomenų apsaugos principą – teisėtumo principą. Duomenų tvarkymas visais atvejais galimas tik vienu iš šešių pagrindų. Tarp duomenų tvarkymo pagrindų nėra jokios hierarchijos, visi pagrindai yra lygiaverčiai. Tačiau duomenų valdytojas privalo turėti teisinį asmens duomenų tvarkymo pagrindą dar prieš pradėdamas juos rinkti. Tai svarbu, nes priklausomai nuo duomenų tvarkymo pagrindų atsiranda ir tvarkymo teisės pasekmės arba iš ten kylančios duomenų subjekto teisės.¹⁰²

Pirmiausia, duomenų tvarkymas yra teisėtas, jei duomenų subjektas davė sutikimą, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi vienu ar keliais konkrečiais tikslais (Reglamento 6 str. 1 d. a p.). Pagal BDAR 4 str. 11 p. *duomenų subjekto sutikimu* laikomas bet koks laisva valia duotas, konkretus ir nedviprasmiškas tinkamai informuoto duomenų

---

⁹⁹ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 139.

¹⁰⁰ *Ibidem*, p. 139.

¹⁰¹ VOIGT, P.; BUSSCHE, A. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*. Berlin: Springer International Publishing, 2017, p. 62.

¹⁰² GONZALEZ, E. G.; HERT, P. Understanding the legal provisions that allow processing and profiling of personal data – an analysis of GDPR provisions and principles. *ERA Forum*, 2019, p. 597-621 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-018-0546-z>>.

subjekto valios išreiškimas pareiškimu arba vienareikšmiais veiksmais, kuriais jis sutinka, kad būtų tvarkomi su juo susiję asmens duomenys. Iš apibrėžimo galima išskirti kelis pagrindinius sutikimui keliamus kriterijus. *Sutikimas* turi būti: 1) duotas laisva valia (savanoriškai); 2) konkretus; 3) nedviprasmiškas; 4) sutikimas turi būti gaunamas iš tinkamai informuoto duomenų subjekto. Laisva valia duotas sutikimas reiškia, kad duomenų subjektui yra atiduodama visiška kontrolė nuspręsti, kaip jo duomenys yra naudojami.¹⁰³ Sutikimas negali būti traktuojamas kaip duotas savanoriškai, jei duomenų subjekto ir duomenų valdytojo padėtis iš esmės skiriasi, ypač, jei duomenų valdytojas yra valdžios institucija, nes tokiu atveju tikėtina, kad sutikimas buvo duotas dėl konkretaus atvejo aplinkybių ir būtinybės (BDAR preambulės 43 p.). Taip pat pabrėžtina, kad sutikimas negali būti laikomas savanorišku, jei nėra galimybės duoti atskirų sutikimų skirtingoms duomenų tvarkymo operacijoms (BDAR preambulės 43 p.). Su šia taisykle siejasi ir konkretumo savybė. Konkretus sutikimas reiškia, kad jis gali būti duodamas kiekvienai atskirai duomenų tvarkymo operacijai. Nedviprasmiškas sutikimas reiškia, kad jis neturi palikti abejonių dėl duomenų subjekto ketinimo duoti sutikimą.¹⁰⁴ Sutikimas, grindžiamas informacija, atspindimas pirmuoju duomenų apsaugos principu – skaidrumo, taip pat jis grindžiamas BDAR 13-14 str. nurodomais reikalavimais informacijai. Duomenų subjektui turėtų būti suteikiama išsami informacija apie tai, kur bus panaudoti jo asmens duomenys. *Sutikimo* apibrėžime taip pat nurodytas dar vienas elementas – sutikimo forma. Ji nėra konkrečiai apibrėžta, tad galima daryti išvadą, kad sutikimas gali būti išreiškiamas konkludentiniais veiksmais, raštu, įskaitant elektronines priemones, arba žodžiu.¹⁰⁵ Svarbu pabrėžti, kad duomenų subjektas taip pat turi turėti galimybę atšaukti savo sutikimą (BDAR 7 str. 3 d.). Duomenų subjektas turi būti apie tai informuojamas prieš jam duodant sutikimą. Jei asmuo negali laisvai atšaukti sutikimo, tai gali būti pagrindas manyti, kad sutikimas nebuvo duotas laisva valia.¹⁰⁶

Kiti penki BDAR 6 str. 1 d. išvardinti duomenų tvarkymo teisėtumo pagrindai reikalauja *būtinybės* tvarkyti duomenis. Būtinybė tvarkyti duomenis gimsta iš duomenų kiekio mažinimo principo – duomenys tvarkomi tik tada, kai būtina, ir tik tokia apimtimi, kokia būtina. Pirmiausia – duomenų tvarkymas sutarties su duomenų subjektu pagrindu

---

¹⁰³ GONZALEZ, E. G.; HERT, P. Understanding the legal provisions that allow processing and profiling of personal data – an analysis of GDPR provisions and principles. *ERA Forum*, 2019, p. 597-621 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-018-0546-z>>.

¹⁰⁴ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 145.

¹⁰⁵ *Ibidem*, p. 146.

¹⁰⁶ *Ibidem*, p. 147.

(BDAR 6 str. 1 d. b p.). Kadangi asmens duomenų apsaugos teisėje nėra konkretizuojama, kokios rūšies sutartiniai santykiai laikytini duomenų tvarkymo pagrindu, manytina, kad tai gali būti bet kuri imperatyvioms teisės normoms neprieštaraujanti sutartis.

Duomenis tvarkyti galima ir teisinės prievolės pagrindu (BDAR 6 str. 1 d. c p.). Tai reiškia, kad duomenų tvarkymas turi būti nustatytas teisės norminiame akte, bet ne asmenų tarpusavio sutartyse.¹⁰⁷ Teisės norminiai aktai turėti būti pripažįstami Europos Sąjungos mastu.¹⁰⁸

Duomenų tvarkymas laikomas teisėtu, kai juos būtina tvarkyti siekiant apsaugoti gyvybinius duomenų subjekto ar kito fizinio asmens interesus (BDAR 6 str. 1 d. d p.). Šis pagrindas duomenų tvarkymui turėtų būti taikomas tik tuo atveju, jei netaikomas bet kuris kitas iš 6 asmens duomenų tvarkymo pagrindų (BDAR preambulės 46 p.).

Dar vienas duomenų tvarkymo pagrindas – kai būtina juos tvarkyti siekiant atlikti užduotį, vykdomą viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas (BDAR 6 str. 1 d. e p.). Minėtas pagrindas susideda iš dviejų pagrindinių dalių – duomenys tvarkomi viešojo intereso pagrindu arba duomenų valdytojui vykdant pavestas viešosios valdžios funkcijas. Viešasis interesas ginamas saugant visuomenės vertybes. Tad šio duomenų tvarkymo pagrindo reguliuojama sritis yra gan plati. Kiekvienu atveju turėtų būti apibrėžiamas aiškus ir konkretus saugomas viešasis interesas, taip atliepiant skaidrumo principą. Viešosios valdžios funkcijos šio pagrindo atveju turėtų būti aiškinamos pagal Europos Sąjungos standartą arba pagal duomenų valdytojui taikomas nacionalinės teisės kriterijus.¹⁰⁹

Paskutinis BDAR 6 str. 1 d. f p. nustatomas duomenų tvarkymo pagrindas – kai būtina tvarkyti duomenis siekiant užtikrinti teisėtus duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesus. Tuo pačiu nurodomos ir kelios išimtys. Pirmiausia, šiuo pagrindu duomenys negali būti tvarkomi, jei duomenų subjekto interesai ir pagrindinės teisės ir laisvės, kuriuos būtina apsaugoti, yra viršesni už teisėtus interesus. Antra, pastaroji išimtis ypatingai taikoma jei duomenų subjektas yra vaikas. Trečia, šis pagrindas nėra taikomas duomenų tvarkymui, kurį valdžios institucijos atlieka vykdydamos savo užduotis, nes tokiu atveju taikomas prieš tai aptartas pagrindas, numatytas BDAR 6 str. 1 d. e p. ESTT savo praktikoje išskyrė 3 kriterijus, kuriais remiantis turi būti nustatoma teisinė bazė remtis

---

¹⁰⁷ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 151.

¹⁰⁸ *Ibidem*, p. 151.

¹⁰⁹ LYNSKEY, O. *The Foundations of EU Data Protection Law*. Oxford: Oxford University Press, 2015, p. 33.

minėtų pagrindų tvarkant asmens duomenis: 1) tvarkyti duomenis reikia dėl teisėtų interesų, kurių siekia duomenų valdytojas arba trečioji šalis, kuriems atskleidžiami duomenys; 2) asmens duomenys tvarkyti būtina siekiant įgyvendinti teisėtą interesą; 3) duomenų subjekto pagrindinės teisės ir laisvės nėra viršesnės, nei šie interesai.¹¹⁰ Būtinybės ar reikiamybės sąvokos nežymiai analizuotos, tačiau trečiasis kriterijus yra diskusinis. Kaip tinkamai atpažinti kieno teisės šiuo atveju viršesnės – duomenų subjekto ar duomenų valdytojo / trečiosios šalies? BDAR preambulės 47 p. nurodyta, kad duomenų subjekto teisių viršenybė gali būti įžvelgiama, kai egzistuoja tam tikras ryšys tarp duomenų subjekto ir duomenų valdytojo, pvz. kai duomenų subjektas yra duomenų valdytojo klientas, kai duomenų subjektas pagrįstai nesitiki tolesnio duomenų tvarkymo.

Duomenų tvarkymo pagrindai yra vienas svarbiausių duomenų apsaugos kriterijų. Teisėtas duomenų tvarkymas gali būti tik tuo atveju, jei atitinka minėtus pagrindus. Kitais atvejais asmens duomenų tvarkymas nėra galimas ir užtraukia teisinę atsakomybę.

2.2.4. BDAR užtikrinamos duomenų subjektų teisės

Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu buvo praplėstos ir duomenų subjektų teisės. Analizuojant asmens duomenų apsaugą kaip vieną iš žmogaus teisių, svarbu paliesti ir šį aspektą. Duomenų subjekto teisės įvardinamos BDAR 3 skyriuje.

Pirmiausia, BDAR 12-14 str. nurodoma duomenų subjekto teisė būti informuotam apie duomenų tvarkymą. Galima išskirti bendruosius (pranešti privaloma bet kokių atveju) ir specialiuosius (papildoma informacija, suteikiama duomenų subjektui, priklausomai nuo jo duomenų tvarkymo ypatumų) duomenų subjektų informavimo apie jų duomenų tvarkymą reikalavimus.¹¹¹ Teisė būti informuotam nėra absoliuti, ji gali būti ribojama BDAR 13 str. 4 d., 14 str. 5 d. ir 23 str. nurodytais pagrindais. Pavyzdžiui, pareiga informuoti neįgyvendinama, jei duomenų subjektas tokią informaciją jau yra gavęs (BDAR 13 str. 4 d., 14 str. 5 d. a p.), informacijos pateikimo reikalavimas neproporcingas pareigos įgyvendinimui, jeigu duomenys tvarkomi, pavyzdžiui, viešojo intereso labui (BDAR 14 str. 5 d. b p.), kai duomenys privalo išlikti konfidencialūs pagal Europos Sąjungos ar valstybės narės nacionalinės teisės reglamentuojamas profesinės paslapties prievolės (BDAR 14 str. 5 d. d p.).

---

¹¹⁰ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2017 m. gegužės 4 d. sprendimas *Rigas satiksme C-13/16*, *EU:C:2017:336*, 28 pastr.

¹¹¹ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 165.

Glaudžiai susijusi ir kita duomenų subjekto teisė – susipažinti su duomenimis ir juos ištaisyti (BDAR 15-16 str.). Šia teise užtikrinamas skaidrumo principas – asmuo turi teisę žinoti ar jo duomenys tvarkomi ir susipažinti, kurie būtent asmens duomenys tvarkomi bei su kita informacija, o pasikeitus duomenims – reikalauti, kad duomenų valdytojas duomenis ištaisyti. Duomenų subjektų supažindinimo su jų duomenimis reikalavimus taip pat galima skirstyti į bendruosius ir specialiuosius.¹¹² Bendrieji nurodo kokia informacija susipažinimui visuomet turi būti pateikiama, o specialieji – kokia informacija turi būti pateikiama priklausomai nuo duomenų tvarkymo ypatumų. Prie bendrųjų reikalavimų išskiriama duomenų subjekto teisė žinoti kokiais tikslais asmens duomenys tvarkomi, kokiam laikotarpiui, kas yra duomenų gavėjai ir pan. (BDAR preambulės 63 p.). Taip pat duomenų valdytojas turėtų naudotis visomis pagrįstomis priemonėmis, kad patikrintų prašančiojo leisti susipažinti duomenų subjekto tapatybę, ypač kai tai susiję su interneto paslaugomis (BDAR preambulės 64 p.). Teisė reikalauti ištaisyti duomenis iliustruoja minėtą tikslumo principą. Naudojant neteisingus asmens duomenis gali būti padaryta daugiau žalos, tad duomenų subjektas turi teisę prašyti ištaisyti netikslius duomenis arba juos papildyti siekiant užtikrinti duomenų kokybę.

Teisė reikalauti ištrinti duomenis (teisė būti pamirštam) – atsiradusi nauja teisė, perkėlus duomenų apsaugos sistemą Europos Sąjungoje iš Duomenų apsaugos direktyvos į BDAR. Duomenų valdytojas privalo nedelsdamas ištrinti asmens duomenis, jei: 1) asmens duomenys nebėra reikalingi, kad būtų pasiekti tikslais, kuriais duomenys buvo tvarkomi; 2) duomenų subjektas atšaukė sutikimą dėl duomenų tvarkymo ir nėra teisinio pagrindo juos tvarkyti; 3) duomenų subjektas nesutinka su asmens duomenų tvarkymu ir nėra viršesnių teisinių priežasčių juos tvarkyti; 4) asmens duomenys tvarkomi neteisėtai; 5) asmens duomenys turi būti ištrinti laikantis teisinės prievolės; 6) asmens duomenys buvo surinkti informacinės visuomenės paslaugų siūlymo kontekste (BDAR 17 str. 1 d.). Ši teisė ypač svarbi, kai duomenų subjektas sutikimą dėl duomenų tvarkymo išreiškė būdamas vaikas. Duomenų subjektas turėtų galėti naudotis šia teise, net jei jis nebėra vaikas (BDAR preambulės 65 p.). Tačiau ši teisė taip pat nėra absoliuti. BDAR 17 str. 3 d. nurodytos išimtys, kada teisė būti pamirštam gali būti ribojama – kai siekiama pasinaudoti teise į saviraiškos ir informacijos laisvę, nustatyta teisinė prievolė, įpareigojanti tvarkyti duomenis; dėl viešojo intereso priežasčių visuomenės sveikatos srityje, archyvavimo,

---

¹¹² ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 172.

mokslinių, istorinių tyrimų ar statistiniais tikslais, taip pat siekiant pareikšti, vykdyti ar apginti teisinius reikalavimus.

Teisė apriboti duomenų tvarkymą apibrėžiama BDAR 18 str. Duomenų tvarkymo apribojimas reiškia saugomų asmens duomenų žymėjimą siekiant apriboti jų tvarkymą ateityje (BDAR 4 str. 3 d.). Duomenų tvarkymo ribojimo pagrindus galima skirstyti į 2 rūšis: pirmųjų paskirtis – apsaugoti duomenų subjektą nuo duomenų tvarkymo, antrųjų – padėti duomenų subjektui užtikrinant, kad jam reikalingi duomenys nėra ištrinami.¹¹³ Teisė apriboti duomenų tvarkymą taip pat nėra absoliuti. Ji gali būti ribojama, kai pats duomenų subjektas duoda sutikimą tokius duomenis tvarkyti, kai siekiama pareikšti, vykdyti ar apginti teisinius reikalavimus arba apsaugoti kito fizinio ar juridinio asmens teises, arba dėl svarbaus Europos Sąjungos ar valstybės narės viešojo intereso.

Teisė į duomenų perkeliamumą BDAR yra visiškai nauja (BDAR 20 str.). Šios teisės tikslas – suteikti duomenų subjektams galimybę geriau kontroliuoti savo duomenis. Galimybė tai įgyvendinti – pačiam duomenų subjektui pageidaujant duomenis perduoti iš vieno duomenų valdytojo kitam arba gauti duomenis įprastai naudojamu kompiuterio skaitomu formatu. Tai duomenų subjektams turėtų suteikti daugiau ekonominio lankstumo, palengvinti galimybę duomenims judėti.¹¹⁴ Duomenų subjektas gali perkelti tuos duomenis, kurių tvarkymas grindžiamas sutikimu arba sutartimi (BDAR 20 str. 1 d. a p.). Taip pat duomenų perkėlimas galimas tik tokiu būdu, kai duomenys tvarkomi automatizuotomis priemonėmis BDAR 20 str. 1 d. b p).

Galiausiai duomenų subjektas turi teisę nesutikti su duomenų tvarkymu (BDAR 21 str.). Pirmiausia, nesutikti su duomenų tvarkymu duomenų subjektas gali tokiu atveju, jei duomenų tvarkymas grindžiamas užduotimi dėl viešojo intereso ar viešosios valdžios funkcijų įgyvendinimu (BDAR 6 str. 1 d. e p.). Antra, duomenų subjektas turi teisę nesutikti su duomenų tvarkymu, kai jo pagrindą sudaro teisėti duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesai (BDAR 6 str. 1 d. f p.). Taip pat duomenų subjektas gali nesutikti su duomenų tvarkymu profiliavimo (automatizuotas asmens duomenų tvarkymas, kai siekiama įvertinti duomenų subjekto asmeninius požymius: darbo rezultatus, sveikatos būklę, pomėgius ir t.t.) tikslais, jei remiamasi prieš tai minėtais 2 pagrindais. Ir trečia, duomenų subjektas gali nesutikti su duomenų tvarkymu tiesioginės rinkodaros tikslais. Teisė taip pat nėra absoliuti, ribojimo pagrindai nurodomi BDAR 21 str. 1 d.: teisė gali būti

---

¹¹³ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 182.

¹¹⁴ VOIGT, P.; BUSSCHE, A. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*. Berlin: Springer International Publishing, 2017, p. 168.

ribojama, jei duomenys tvarkomi dėl teisėtų priežasčių, kurios yra viršesnės už duomenų subjekto interesus, teises ir laisves arba siekiant pareikšti, vykdyti ar apingti teisinius reikalavimus.

Duomenų subjektų teisių užtikrinimas yra svarbi duomenų apsaugos teisės dalis, kuriai skiriamas didelis dėmesys. Teisės turėtų būti ribojamos tik numatytais pagrindais. Duomenų subjektų teisės stipriai susijusios su duomenų apsaugos teisės principų sistema – kiekviena duomenų subjekto teisė yra duomenų apsaugos teisės principo atspindys.

3. ASMENS DUOMENŲ APSAUGA EUROPOS TARYBOJE

Europos Taryba yra seniausia Europos valstybes vienijanti tarptautinė organizacija, įsteigta 1949 m. gegužės 5 d. ir šiuo metu vienijanti 46 valstybes. Lietuva Europos Tarybos nare tapo 1993 m. gegužės 14 d. Pagrindiniai šios organizacijos tikslai yra ginti žmogaus teises, demokratiją ir įstatymo viršenybę. Europos Taryba jų siekia rengdama konvencijas ir tarptautines sutartis. Konvencijų nuostatos tampa teisiškai privalomomis valstybėms, kurios jas ratifikuoja. Viena iš svarbiausių Europos Tarybos institucijų yra Ministrų komitetas, kurį sudaro valstybių narių užsienio reikalų ministrai arba nuolatiniai diplomatiniai atstovai. Ministrų komiteto sprendimai perduodami valstybių narių vyriausybėms arba inkorporuojami į konvencijų tekstus. Taip pat Europos Taryboje priimamos rezoliucijos, deklaracijos, išsakomos autoritetingos nuomonės. Šie teisės aktai yra rekomendacinio pobūdžio, tačiau laikomi autoritetingais šaltiniais Europos Tarybos interesų srityse.¹¹⁵

Teisė į duomenų apsaugą kaip viena iš žmogaus teisių, taip pat ginama ir Europos Tarybos lygmeniu. Pagrindinis dokumentas, nustatantis asmens duomenų apsaugos taisykles yra Konvencija 108+¹¹⁶, tačiau be jos šią sritį reguliuoja ir Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija¹¹⁷, Europos Tarybos rezoliucijos, rekomendacijos, kiti *soft law* šaltiniai. Tad toliau darbe aptariama minėtų teisės aktų reikšmė ir indėlis į duomenų apsaugos teisę Europos Taryboje, platesnį dėmesį skiriant modernizuotos Europos Tarybos Konvencijos 108+ analizei.

3.1. Asmens duomenų apsaugos teisės sistema Europos Taryboje

Duomenų apsaugos sistema Europos Taryboje buvo pradėta kurti 1968 m. 1981 m. buvo pristatyta Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu, kuri sutrumpintai buvo pavadinta Konvencija 108. 1985 m. spalio 1 d. Konvencija 108 įsigaliojo ją ratifikavusioms valstybėms ir tapo vienu pirmųjų bandymų Europoje reguliuoti asmens duomenų apsaugą. Tačiau naujųjų technologijų amžius aplenkė ir šį taisyklių rinkinį. Nors Konvencijos 108 tekstas buvo paruoštas

¹¹⁵ Europos Taryba. Ministrų komiteto priimami dokumentai [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.coe.int/en/web/cm/adopted-texts-information>>.

¹¹⁶ 1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), pakeista 2018 m. gegužės 18 d. protokolu (CETS Nr. 223) [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>>.

¹¹⁷ 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista Protokoliais Nr. 11 ir Nr. 14. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 156-7390.

bėgančiam laikui atspariais žodiniais terminais, vis dėlto nuspręsta, kad toks reguliavimas nebeužtikrina tinkamos asmens duomenų apsaugos Europos Tarybos mastu. 2018 m. gegužės 18 d. Ministrų kabinetas priėmė Konvenciją keičiantįjį protokolą, dėl kurio Konvencija 108 tapo Konvencija 108+, ir kuris skelbia naują erą asmens duomenų apsaugos teisėje Europos Taryboje. Pagal Konvenciją atnaujinančio Protokolo 37 str. 1 d. Protokolas įsigalioja praėjus trimis mėnesiams po to, kai visos Konvencijos Šalys pareiškia norą įsipareigoti pagal Protokolą. Jei Protokolas tokiu būdu neįsigalioja per penkerius metus, tai praėjus penkeriems metams nuo dienos, kai jis buvo pateiktas pasirašyti, Protokolas įsigalioja toms valstybėms, kurios pareiškia sutikimą prisiimti jame nustatytus įpareigojimus, jei prie Protokolo prisijungia bent 38 šalys (Konvencijos 108+ 37 str. 2 d.). Tačiau Šalys gali pareikšti, kad sutinka Protokolo nuostatas taikytinai laikinai (Konvencijos 108+ 37 str. 3 d.), kaip padarė ir Lietuvos Respublika. Atnaujintosios Konvencijos 108+ nuostatos ir Protokolas Lietuvai taikomas nuo 2020 m. balandžio 1 d.

Tačiau, kaip minėta, Konvencija 108+ nėra vienintelis pagrindas, reguliuojantis asmens duomenų apsaugos teisę Europos Taryboje. Svarią reikšmę šioje srityje turi ir 1950 m. įsigaliojusi EŽTK bei šios Konvencijos pagrindu įsteigto EŽTT praktika. Tai nėra tiesiogiai vien tik duomenų apsaugos teisę reguliuojantys šaltiniai, tačiau duomenų apsaugos teisės pradmenų galima ieškoti jau čia. EŽTK, kaip vienas svarbiausių Europos Tarybos priimtų dokumentų, ir jos nuostatas aiškinančio EŽTT sprendimai yra reikšmingi Europos asmens duomenų apsaugos srityje.

3.1.1. Europos žmogaus teisių konvencijos įtaka Europos Tarybos asmens duomenų apsaugos teisei

EŽTK 8 str. įtvirtinta teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą. 8 str. 1 d. nurodo, kad kiekvienas turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir susirašinėjimo slaptumas.¹¹⁸ Antroji straipsnio dalis kalba apie sąlygas, kurių laikantis galima nustatyti šios teisės apribojimus. EŽTK nuostatas nėra tikslinga nagrinėti nesiremiant EŽTT jurisprudencija, nes būtent šio teismo prerogatyva yra užtikrinti, jog valstybės, ratifikavusios EŽTK, laikytųsi jos nuostatų ir tinkamai užtikrintų asmenų teises. Tad duomenų apsaugos srityje EŽTT taip pat yra priėmęs nemažai reikšmingų sprendimų, nurodančių, kokios taisyklės turi būti taikomos siekiant užtikrinti asmens duomenų apsaugą. EŽTT nagrinėta nemažai situacijų, susijusių su teise į privatų

---

¹¹⁸ 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista Protokolais Nr. 11 ir Nr. 14. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 156-7390.

gyvenimą ir asmens duomenų apsauga,¹¹⁹ specialiųjų kategorijų duomenų rinkimu,¹²⁰ jų panaudojimu ir atskleidimu.

Pažymėtina, kad toliau darbe aptariama EŽTT praktika analizuoja Konvencijos 108 normas, galiojusias iki naujojo Protokolo išleidimo, nes naujos praktikos, susietos su Konvencijos 108+ reguliavimu, dar nėra. Tačiau manytina, kad siekiant atskleisti Europos Žmogaus teisių konvencijos ir EŽTT indėlį į asmens duomenų apsaugos sistemą Europos Taryboje, didžiausią svarbą ir turi iki atnaujinančio Protokolo galiojusios Konvencijos 108 nuostatos.

EŽTT ne kartą minėjo Konvencijos 108 nuostatas aiškindamas privataus gyvenimo sampratą. Teismas savo praktikoje išskiria, kad sąvoka *privatus gyvenimas* neturėtų būti aiškinama siaurai. Visų pirma, pagarba privačiam gyvenimui apima asmens teisę užmegzti ir plėtoti ryšius su kitais žmonėmis, į ryšių sąvoką šiuo atveju įtraukiami ir profesiniai bei verslo santykiai.¹²¹ EŽTT pabrėžia plataus privataus gyvenimo sąvokos aiškinimo ir Konvencijos 108 ryšį, nes Konvencijos tikslas yra užtikrinti kiekvienam asmeniui teisę, visų pirma, į jo privatumą, siejant jį su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu, tokius duomenis įvardinant kaip bet kokią informaciją, susijusią su nustatytos tapatybės asmeniu arba asmeniu, kurio tapatybę galima nustatyti.¹²²

Taip pat pabrėžiama, kad EŽTT aiškinama privataus gyvenimo sąvoka sutampa su Konvencijos 108 aiškinimu tuo būdu, kuomet viešosios informacijos samprata yra privataus gyvenimo dalis, kai jis sistemingai renkama ir saugoma valdžios institucijų.¹²³

EŽTT daug nagrinėtų situacijų yra susijusios su sveikatos, darbuotojo duomenų atskleidimu. Kalbant apie asmens sveikatos duomenų konfidencialumą, EŽTT atkreipia dėmesį, kad asmens duomenų apsauga yra nepaprastai svarbi asmens teisės į privatą gyvenimą dalis, todėl nacionalinės teisės įstatymai turėtų užtikrinti tinkamas apsaugos priemonės, užkertančias kelią bet kokiam asmens sveikatos duomenų atskleidimui. Kitu atveju tai prieštarautų EŽTK 8 str. tikslui bei Konvencijos 108 3, 5, 6 ir 9 str.¹²⁴ EŽTT

---

¹¹⁹ Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2000 m. gegužės 4 d. sprendimas byloje *Rotaru prieš Rumuniją* Nr. 28341/95.

¹²⁰ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2003 m. sausio 28 d. sprendimas byloje *Peck prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 44647/98.

¹²¹ Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2000 m. vasario 16 d. sprendimas byloje *Amann prieš Šveicariją* Nr. 27798/95.

¹²² Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2000 m. gegužės 4 d. sprendimas byloje *Rotaru prieš Rumuniją* Nr. 28341/95.

¹²³ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009 m. vasario 18 d. sprendimas byloje *Cemalettin Canli prieš Turkiją*, Nr. 22427/04.

¹²⁴ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1997 m. vasario 25 d. sprendimas byloje *Z. prieš Suomiją*, Nr. 9/1996/627/811.

praktikoje sveikatos duomenų atskleidimas galėtų būti pateisinamas tik tokiu atveju, jei tai būtų proporcinga priemonė atsižvelgiant į viešojo intereso gynimą.¹²⁵

EŽTT teigdamas, kad asmens etninė tapatybė yra laikoma svarbiu asmeninio gyvenimo elementu, taip pat remiasi Konvencijos 108 nuostatomis, ypač Konvencijos 6 str., kuriame pateikiamas specialiųjų kategorijų duomenų sąrašas ir rasinė kilmė yra viena iš Konvencijoje minimų ypatingųjų asmens duomenų. Šie duomenys turi ypatingą reikšmę asmeniniam žmogaus gyvenimui ir jų negalima tvarkyti, jeigu nacionaliniuose teisės aktuose nėra numatyta atitinkamų apsaugos garantijų.¹²⁶

EŽTT praktikoje buvo aptariamas ir būtinybės klausimas tvarkant asmens duomenis. Teismas byloje *Khelili prieš Šveicariją* nurodė, kad būtinumo sąvoka reiškia, kad apribojimas yra susijęs su neišvengiamu socialiniu poreikiu ir kad jis visų pirma yra proporcingas siekiamam teisėtam tikslui.¹²⁷

Taip pat nemažai praktikos yra situacijose, kurios nagrinėja Konvencijoje 108 užtikrinamas duomenų subjektų teises. EŽTT ne kartą yra nusprendęs, kad policijos arba nacionalinių saugumo institucijų laikomi ir saugomi asmens duomenys reiškia EŽTK 8 str. 1 d. apribojimą. Pavyzdžiui, byloje *B. B. prieš Prancūziją*¹²⁸ EŽTT nusprendė, kad asmens, nuteisto už seksualinį nusikaltimą, įtraukimas į nacionalinę teismų duomenų bazę pateko į EŽTK 8 str. taikymo sritį. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad buvo įgyvendintos pakankamos duomenų apsaugos priemonės, pvz. duomenų subjekto teisė prašyti ištrinti duomenis, ribota duomenų saugojimo trukmė ir ribotos galimybės susipažinti su tokiais duomenis, nuspręsta, kad buvo nustatyta tinkama privataus ir viešojo intereso pusiausvyra.¹²⁹

Bendrai, Konvencijos 108 nuostatos atitinka ir papildo EŽTT išvadas. Pavyzdžiui, teisė naudotis asmens duomenis yra aiškiai pripažįstama tiek Konvencijoje, tiek EŽTT praktikoje. Nors Teismas vėliau padarė aiškinimo išimtis ir praktiką pakreipė šiek tiek kita linkme. Byloje *Leander prieš Švediją* jis nurodo, kad prieiga prie asmens duomenų, kuriuos kaupia ir saugo įgaliotos valstybės institucijos, tam tikrais pagrindais gali būti ribojama.

---

¹²⁵ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2003 m. sausio 28 d. sprendimas byloje *Peck prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 44647/98.

¹²⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2008 m. gruodžio 4 d. sprendimas sujungtose bylose *S. ir Marper prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 30562/04 ir 30566/04.

¹²⁷ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2011 m. spalio 18 d. sprendimas byloje *Khelili prieš Šveicariją*, Nr. 16188/07.

¹²⁸ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009 m. gruodžio 17 d. sprendimas byloje *B. B. prieš Prancūziją*, Nr. 5335/06.

¹²⁹ Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba. *Europos duomenų apsaugos teisės vadovas*. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2014, p. 147.

Vienas iš tokių pagrindų – nacionalinio saugumo intereso viršenybė prieš asmeninius interesus.¹³⁰

EŽTT savo praktikoje nemažai kartų yra minėjęs Konvencijos 108 nuostatas ir kaip asmens duomenų apsauga yra reguliuojama EŽTK kontekste. Galima būtų daryti bendrą išvadą, kad asmens duomenų apsaugos teisės reguliuojama sritis yra išplečiama aiškinant jos normas, įtvirtintas Konvencijoje 108, pagal EŽTT standartus. Tai suteikia asmenims, kurių teisė į duomenų apsaugą buvo pažeista, realesnes ir konkretesnes galimybes apsiginti nuo padarytų pažeidimų. Taip pat EŽTT praktika yra didžiulis indėlis aiškinant pačias Konvencijos 108 normas, kurios dažnu atveju yra gan siauriai suformuluotos taisyklės. Teismo išaiškinimai padeda suprasti Konvencijos 108 pritaikomumą realiose situacijose ir įtvirtinta teisė į duomenų apsaugą kaip vieną iš reikšmingų sudėtinių teisės į privatų gyvenimą dalių.

3.1.2. Kitų Europos Tarybos aktų reikšmė asmens duomenų apsaugos teisei

Kaip minėta, tiek Konvencija 108, tiek Konvencija 108+, nors pagrindinis ir vienintelis privalomą teisinę galią tarptautiniu mastu turintis dokumentas, nėra vienintelis asmens duomenų apsaugos teisės šaltinis Europos Taryboje. Konvencijos pamatas – iki tol, o vėliau ir Konvencijos modernizavimo procese rekomendacijomis ar rezoliucijomis grįsta asmens duomenų apsaugos sistema. Prie šios sistemos kūrimo ir stiprinimo ryškiai prisidėjo Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos išleistos rezoliucijos ir rekomendacijos¹³¹ duomenų apsaugos internete¹³², masinio stebėjimo¹³³, kibernetinio saugumo¹³⁴, duomenų apsaugos ir žmogaus teisių¹³⁵ klausimais, taip pat Europos Tarybos Ministrų Komiteto

---

¹³⁰ Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1987 m. kovo 26 d. sprendimas byloje *Leander prieš Švediją*, Nr. 9248/81.

¹³¹ Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 1968 m. sausio 31 d. Rekomendacija Nr. 509 (1968) dėl žmogaus teisių ir šiuolaikinės mokslo ir technologijų raidos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=14546&lang=en>>.

¹³² Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2011 m. spalio 7 d. Rezoliucija Nr. 1843 (2011) dėl privatumo ir asmens duomenų apsaugos internete ir internetinės žiniasklaidos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=18039&lang=en>>.

¹³³ Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2015 m. balandžio 21 d. Rezoliucija Nr. 2045 (2015) dėl masinio stebėjimo [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=21692>>.

¹³⁴ Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2014 m. balandžio 9 d. Rezoliucija Nr. 1986 (2014) dėl vartotojų apsaugos gerinimo elektroninėje erdvėje [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20791&lang=en>>.

¹³⁵ Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 1980 m. vasario 1 d. Rezoliucija Nr. 721 (1980) dėl duomenų tvarkymo ir žmogaus teisių apsaugos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16132&lang=en>>.

deklaracijos¹³⁶ ir rekomendacijos¹³⁷. Šie reikšmingi *soft law* duomenų apsaugos šaltiniai papildo Konvencijos 108 nuostatas ir jas paaiškina. Nors rekomendacijos, rezoliucijos ir kiti šaltiniai neturi privalomosios teisinės galios, tačiau jomis remiasi ir EŽTT aiškindamas EŽTK ar Konvencijos 108 nuostatas bylose. Tad toliau darbe aptariamos kelios didžiausią įtaką asmens duomenų apsaugos teisei Europos Taryboje turėjusios Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijos ir naujausios rekomendacijos bei rezoliucija asmens duomenų apsaugos srityje.

Viena svarbesnių Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijų laikoma 2010 m. rekomendacija dėl asmenų apsaugos, susijusios su automatiniu duomenų tvarkymu ir asmens duomenų rinkimo profiliavimo kontekste.¹³⁸ Informacinių ir ryšių technologijų spartus tobulėjimas, vis didėjantis vartojimo mastai ir pagal tai pradėtas vartotojų kategorizavimas pagal jų interesų lauką paskatino Ministrų Komitetą imtis veiksmų ir siūlyti Europos Tarybos šalims narėms tam tikrus žingsnius, siekiant apsaugoti ir valdyti tokių duomenų rinkimą. Rekomendacijoje nustatytos profiliavimo veiklos apsaugos priemonės, pritaikant Konvencijoje 108 nustatytus duomenų apsaugos principus. *Profiliavimas* apibrėžiamas kaip automatinis duomenų apdorojimo būdas, kurį sudaro „profilio“ pritaikymas asmeniui, ypač siekiant priimti su juo susijusius sprendimus arba analizuoti ar numatyti jo asmenines nuostatas, elgesį ir požiūrį. Terminas *profilis* reiškia duomenų, apibūdinančių asmenų grupę, rinkinį, kurį ketinama pritaikyti individui. Profilių naudojimas teisėtai, tačiau be atsargumo priemonių ir specialių apsaugos priemonių, gali smarkiai pakenkti žmogaus orumui, taip pat kitoms pagrindinėms teisėms ir laisvėms, įskaitant ekonomines ir socialines teises. Rekomendacijoje valstybės raginamos naudoti privatumą gerinančias technologijas; riboti profiliavimo veiklos teisinius pagrindus ir numatyti kad kai teisiniu pagrindu naudojamas sutikimas, duomenų valdytojas privalo įrodyti, kad asmuo pateikė informuotą sutikimą dėl profiliavimo; numatyti, kad vartotojams

---

¹³⁶ Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2005 m. gegužės 13 d. Deklaracija dėl žmogaus teisių ir teisinės valstybės informacinėje visuomenėje [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/Public_participation_internet_governance/Declaration-Information-Society/011_DeclarationFinal%20text_en.asp>; Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2013 m. liepos 11 d. Deklaracija dėl rizikos, kylančios pagrindinėms žmogaus teisėms, dėl skaitmeninio sekimo ir kitų stebėjimo technologijų [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168068460d>>.

¹³⁷ Europos Komisija. Teisiniai instrumentai [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.coe.int/en/web/data-protection/legal-instruments>>.

¹³⁸ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/REC(2010)13 dėl žmogaus teisių apsaugos, susijusios su automatiniu duomenų tvarkymu ir asmens duomenų rinkimo profiliavimo kontekste (Recommendation CM/Rec(2010)13 of the Committee of Ministers to member states on the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data in the context of profiling) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cdd00>.

turėtų būti suteikiamos galimybės naudotis prekėmis ir paslaugomis, užtikrinant kuo mažesnę profiliavimo lygį; nustatyti griežtus duomenų kokybės reikalavimus (pavyzdžiui, duomenų valdytojas turėtų imtis tinkamų priemonių duomenų netikslumams ištaisyti ir profiliavimui būdingos klaidos rizikai sumažinti, taip pat iš naujo įvertinti duomenų ir naudojamų statistinių išvadų kokybę). Rekomendacijoje valstybės narės skatinamos reikalauti daugiau informacijos apie duomenų tvarkymą iš duomenų valdytojų, o duomenų subjektams sustiprinamos taisymo, ištrynimo ir nesutikimo su duomenų tvarkymu teisės.

Ši rekomendacija tapo pirmąja tarptautine teisine priemone, nustatančia principus, paprastai taikomus visoms asmenų duomenų tvarkymo formoms naudojant profiliavimo metodus.¹³⁹ Nors rekomendacija nėra privaloma, ji skatina valstybes nares, kurios yra pasirašiusios Konvenciją 108, taikyti jos principus.

2012 m. Ministrų Komitetas priėmė 2 rekomendacijas: rekomendaciją dėl žmogaus teisių apsaugos, susijusios su paieškos sistemomis¹⁴⁰ ir rekomendaciją dėl žmogaus teisių, susijusios su socialinių tinklų paslaugomis.¹⁴¹ Rekomendacijose pabrėžiami svarbiausi klausimai, susiję su laisvomis paieškų sistemomis ir socialiniais tinklais. Ministrų komitetas pažymi, kad paieškos sistemų ir socialinių tinklų teikėjų veikimo būdas daro įtaką įvairioms žmogaus teisėms, ypač teisėms į saviraiškos ir informacijos laisvę, autorių teisėms bei teisei į privatumą ir duomenų apsaugą. Rekomendacijoje dėl paieškos sistemų atsižvelgiama į pranešimų ir sutikimo dėl duomenų tvarkymo reikalavimus, skatinamas didesnis skaidrumas, kai paieškos sistemos pasirenka, reitinguoja, blokuoja ir filtruoja paieškos rezultatus.¹⁴² Taip pat didinamos vartotojų teisės prieiti prie savo duomenų ir juos valdyti, atsižvelgiama į duomenų minimizavimą (pvz.,

---

¹³⁹ HUNTON, A. K. Council of Europe Issues Recommendation on the Protection of Individuals in the Context of Profiling. *Privacy & Information Security Law Blog*, 2010 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.huntonprivacyblog.com/2010/11/29/council-of-europe-issues-recommendation-on-the-protection-of-individuals-in-the-context-of-profiling/>>.

¹⁴⁰ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2012)3 dėl žmogaus teisių apsaugos, susijusios su paieškos sistemomis (Recommendation CM/Rec(2012)3 of the Committee of Ministers to member States on the protection of human rights with regard to search engines) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680684610>>.

¹⁴¹ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2012)4 dėl žmogaus teisių apsaugos, susijusios su socialinių tinklų paslaugomis (Recommendation CM/Rec(2012)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of human rights with regard to social networking services) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168068460e>>.

¹⁴² HUNTON, A. K. Council of Europe Issues Draft Recommendation and Guidelines for Search Engines and Social Networking providers. *Privacy & Information Security Law Blog*, 2011 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.huntonprivacyblog.com/2011/03/09/council-of-europe-issues-draft-recommendations-and-guidelines-for-search-engines-and-social-networking-providers/>>.

kiek laiko turėtų būti saugomi atliktų internetinių paieškų rezultatai), cenzūros riziką ir tinkamų sankcijų mechanizmų poreikį. Skaidrumo tema taip pat yra pagrindinė ir Rekomendacijoje dėl socialinių tinklų paslaugų. Rekomendacijoje numatyta, kad socialinių tinklų teikėjai vartotojams turėtų pateikti informaciją apie būtinybę gauti sutikimą prieš skelbiant asmeninę informaciją apie kitus vartotojus, apie privačių ir viešų ryšių skirtumus ir apie neribotos prieigos prie vartotojų profilių galimas pasekmes. Remiantis gairėmis, ši informacija turėtų būti pritaikyta kiekvienam konkrečiam socialiniam tinklui (pavyzdžiui, pateikiant paprastesnės kalbos pranešimus ar trumpus vaizdo įrašus, o ne formaliomis sąlygomis).

Paminėtina, kad rekomendacija dėl paieškų sistemų buvo pirmasis bandymas reguliuoti teisės būti pamirštam pagrindus, kuris vertintas ganėtinai kritiškai dėl pernelyg didelių prieštaravimų pačioje rekomendacijoje. O vėliau, ESTT pateikus sprendimą byloje *Google Spain*¹⁴³ dėl paieškos sistemų paslaugų teikėjų pareigos duomenų subjekto prašymu nerodyti asmens duomenų paieškos sistemos pateiktuose rezultatuose, reguliavimas iš esmės pasikeitė.

Kelių pastarųjų metų eigoje Ministrų Komitetas rekomendacijose pasisakė dėl specialiųjų kategorijų duomenų tvarkymo ypatumų: dėl vaiko teisių į skaitmeninę aplinką gerbimo, apsaugos ir vykdymo¹⁴⁴ bei dėl su sveikata susijusių duomenų apsaugos.¹⁴⁵ Sveikatos duomenų apsaugos srityje išleistos gairės ragina valstybes nares užtikrinti, kad su sveikata susiję duomenys būtų tvarkomi visiškai gerbiant žmogaus teises, ypač teisę į privatumą ir duomenų apsaugą. Rekomendacija taikytina tiek viešajam, tiek privačiam sektoriui, joje pateiktas su sveikata susijusių duomenų apsaugos rinkinys, apimantis naujoves, pateiktas atnaujintoje Konvencijoje 108+. Rekomendacijos dėl vaiko teisių į skaitmeninę aplinką gerbimo, apsaugos ir vykdymo tikslas yra padėti valstybėms ir kitoms suinteresuotoms šalims laikytis visapusiško strateginio požiūrio kuriant skaitmeninės aplinkos pasaulį. Tarp daugelio rekomendacijoje nagrinėjamų temų yra asmens duomenų

---

¹⁴³ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. gegužės 13 d. sprendimas *Google Spain C-131/12*, EU:C:2014:317.

¹⁴⁴ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2018)7 dėl vaiko teisių į skaitmeninę aplinką gerbimo, apsaugos ir vykdymo (Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016808b79f7>.

¹⁴⁵ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2019)2 dėl su sveikata susijusių duomenų apsaugos (Recommendation CM/Rec(2019)2 of the Committee of Ministers to member States on the protection of health-related data) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168093b26e>.

apsauga, vaikams pritaikyto turinio teikimas, pagalbos linijų ir specialiųjų telefonų linijų klausimas, taip pat verslo įmonių vaidmuo ir atsakomybė.

Paskutinė duomenų apsaugos srityje išleista Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos rezoliucija buvo 2015 m. dėl masinio stebėjimo. Rezoliucija buvo išleista po didelį atgarsį visuomenėje sukėlusią 2013 m. įvykių, kuomet JAV Nacionalinėje saugumo agentūroje ir Centrinės Žvalgybos valdyboje dirbęs specialistas E. Snowden'as nutekino begalę slaptų dokumentų, kurie atskleidė didžiulį privačių duomenų sekimo mastą po 2001 m. rugsėjo 11-osios atakų JAV. Rezoliucijoje teigiama, kad masinio stebėjimo praktika kelia pavojų pagrindinėms žmogaus teisėms. Asamblėja savo rezoliucijoje ragina valstybes nares priimti įstatymus, pagal kuriuos duomenų rinkimas privalo būti grįstas duomenų subjekto sutikimu, žvalgybos tarnybose įdiegti tinkamos apimties valstybinę kontrolę, skirti apsaugas informatoriams, pranešusiems apie neteisėtą stebėjimo veiklą ir, prireikus, suteikti jiems prieglobstį, susitarti dėl daugiašalio žvalgybos kodekso, kuris turėtų užtikrinti vienodus privatumo apsaugos standartus dalyvaujančių valstybių piliečiams.

Taigi, Europos Tarybos pagrindinis tikslas yra pasiūlyti valstybėms narėms bent minimalius duomenų apsaugos standartus, ir toliau, nuolat stebint pasaulio įvykius, teikti pasiūlymus dėl nacionalinių teisės sistemų gerinimo, tobulinimo duomenų apsaugos srityje, tokiu būdu žmonėms sukuriant palankią ir saugią aplinką asmens duomenų apsaugos srityje. Pastebėtina, kad nors Europos Tarybos leidžiami aktai yra rekomendacinio pobūdžio, valstybės narės stengiasi į juos atsižvelgti ir pasiūlymus inkorporuoti į savo nacionalines teisės sistemas.

3.2. Europos Tarybos Konvencijoje 108+ nustatyta asmens duomenų apsaugos sistema

Kaip Europos Sąjungoje pagrindinis duomenų apsaugos taisyklės nurodantis dokumentas yra BDAR, taip Europos Taryboje daugiausiai atsakymų į kylančius klausimus dėl duomenų apsaugos pateikia Europos Tarybos Konvencija 108+. Atsižvelgiant į tai, kad naujosios technologijos skatina ir asmens duomenų apsaugos teisės tobulėjimą, tai reiškia, ir naujų apsaugos taisyklių kūrimą, manytina, kad reikšmingiau ir aktualiau šiame darbe nagrinėti yra atnaujintosios Konvencijos 108+ duomenų apsaugos normas, Konvencijos 108 reguliavimo kriterijus aptariant tik protarpiais. Tuo pačiu, prisimenant, kad šio darbo tikslas yra išnagrinėti duomenų apsaugos reguliavimą Europos Sąjungos ir Europos Tarybos mastu, šioje dalyje Konvencija 108+ bus aptariama nagrinėjant tuos pačius kriterijus kaip BDAR – duomenų rinkimo pagrindus, duomenų subjektų teises, pagrindinius duomenų apsaugos principus.

3.2.1. Konvencijos 108+ turinys ir taikymo ribos

Konvenciją 108+ sudaro 8 skyriai: 1) bendrosios nuostatos; 2) pagrindiniai duomenų apsaugos principai; 3) duomenų šaltiniai, kertantys valstybės sienas; 4) priežiūros institucijos; 5) bendradarbiavimas ir abipusė pagalba; 6) konsultacinis komitetas; 7) pataisos; 8) baigiamosios nuostatos.

Konvencijos 108+ tikslas yra apsaugoti kiekvieną asmenį, nepaisant jo tautybės ar gyvenamosios vietos, kai tvarkomi jo asmens duomenys, ir taip prisidėti prie pagarbos žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, ypač teisei į privatumą, užtikrinimo (Konvencijos 108+ 1 str.). Konvencijos 108+ 3 str. nurodo, kad Konvenciją taiko valstybės narės savo jurisdikcijai priklausančiam duomenų tvarkymui viešajame ir privačiajame sektoriuose taip užtikrinamos kiekvieno asmens teisė į duomenų apsaugą. Konvencija netaikoma tais atvejais, kai asmuo tvarko asmens duomenis išimtinai asmenine ar su namų ūkiu susijusia veikla.

Tačiau paminėtina, kad Konvencija 108 yra taikoma globaliu mastu. Ją taiko ne tik 46 Europos Tarybos Šalys, tačiau ir 8 šalys, esančios už Europos ribų: Urugvajus, Mauricijus, Senegalas, Tunisas, Žaliojo Kyšulio salos, Meksika, Argentina, Marokas. Dar 1 valstybė yra pateikusi pareiškimą dėl prisijungimo prie Konvencijos – Burkina Faso.¹⁴⁶ Kiekviena nauja valstybė, norėdama prisijungti prie Konvencijos 108, turės ratifikuoti ir ją atnaujinantį Protokolą.

3.2.2. Konvencijoje 108+ nustatyti asmens duomenų tvarkymo principai

Konvencijoje 108+ asmens duomenų apsaugos principams yra skiriamas 2 skyrius. Pirmiausia nurodomos pareigos šalims – Konvencijos 4 str. 1 d. skelbia, kad kiekviena šalis turėtų imtis reikiamų priemonių, kad jų nacionalinėje teisėje galiotų įstatymas, užtikrinantis šios Konvencijos nuostatas ir veiksmingą jų taikymą. Tai reiškia, kad įstatymai turėtų būti aiškūs, suprantami ir leidžiantys realizuoti suteiktas teises duomenų subjektams. Konvencijos nuostatas įgyvendinančių priemonių veiksmingumą Šalyse narėse Europos Taryba laiko vienu kertinių reikalavimų.¹⁴⁷

---

¹⁴⁶ Council of Europe. Chart of signatures and ratifications of Treaty 108 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-states/-/conventions/treaty/108/signatures?p_auth=fQ6IZc2x>.

¹⁴⁷ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmens duomenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

Konvencijoje 108+ išskiriamas duomenų tvarkymo teisėtumo ir duomenų kokybės principas, kuriame talpinama ir daugiau svarbių asmens duomenų apsaugos detalių. Duomenų tvarkymas turėtų būti proporcingas siekiamam teisėtam tikslui, o visuose jo etapuose skiriamas dėmesys teisingai visų susijusių viešų arba privačių interesų pusiausvyrai ir teisėms ir laisvėms, kurioms kyla pavojus (Konvencijos 108+ 5 str. 1 d.). Tai reiškia, kad duomenų turi būti renkama tik tiek, kiek jų reikia duomenų tvarkymo tikslui pasiekti ir ne daugiau. Kiekviena Šalis užtikrina, kad asmens duomenis būtų galima tvarkyti remiantis savanorišku, konkrečiu, informuotu ir nedviprasmišku duomenų subjekto sutikimu arba kitokiu teisės aktais nustatytu pagrindu (Konvencijos 108+ 5 str. 2 d.). Taip pat asmens duomenys turėtų būti tvarkomi sąžiningai ir skaidriai bei renkami aiškiai apibrėžtais, nustatytais ir teisėtais tikslais. Tolesnis tvarkymas archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, mokslinio ar istorinio tyrimo tikslais arba statistikos tikslais taikant tinkamas apsaugos priemones yra suderinamas su minėtais tikslais (Konvencijos 108+ 5 str. 4 d.). Čia galima įžvelgti duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principą. Duomenys taip pat turėtų būti adekvatūs, ne per didelės apimties (Konvencijos 108+ 5 str. 4 d. c p.), tikslūs ir, prireikus, nuolat atnaujinami (Konvencijos 108+ 5 str. 4 d. d p.), laikomi tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybė būtų nustatoma ne ilgiau, nei tai būtina duomenų tvarkymo tikslams pasiekti (Konvencijos 108+ 5 str. 4 d. e p.).

Duomenys turi būti saugūs (Konvencijos 108+ 7 str.). Kiekviena šalis turėtų užtikrinti, kad duomenų valdytojas ir duomenų tvarkytojas imsis tinkamų saugumo priemonių kilus pavojui dėl duomenų saugumo, kai jie gali būti netyčia gauti ar gauti neturint leidimo, sunaikinti, prarasti, naudojami, pakeisti ar atskleisti (Konvencijos 108+ 7 str. 1 d.). Imantis saugumo priemonių turėtų būti atsižvelgiama į dabartinę duomenų apsaugos metodų pažangą, apsaugos priemonės turėtų būti nuolat atnaujinamos.¹⁴⁸ Apie minėtus pažeidimus, susijusius su duomenų saugumu, duomenų valdytojas nedelsdamas turėtų pranešti priežiūros institucijai (Konvencijos 108+ 7 str. 2 d.). Tai minimalus reikalavimas. Duomenų valdytojas taip pat turėtų pranešti priežiūros institucijoms apie bet kokias priemones, kurių buvo imtasi siekiant pašalinti pažeidimą ir apie galimas pažeidimo pasekmes.¹⁴⁹ Tačiau taip pat duomenų valdytojas apie tokius duomenų apsaugos

---

¹⁴⁸ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

¹⁴⁹ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

pažeidimus turėtų pranešti ir pačiam duomenų subjektui, ypač jei duomenų pažeidimas susijęs su ypatingai jautriais asmens duomenimis.

Konvencijoje 108+ atsiranda naujas duomenų apsaugos principas – duomenų tvarkymo skaidrumas (Konvencijos 108+ 8 str.). Konvencijoje 108 atskirai išskirto šio principo nėra. Skaidrumo principo esmė – duomenų subjektų informavimas apie duomenų valdytojų tapatybę, duomenų tvarkymo teisinį pagrindą ir tikslus, tvarkomų asmens duomenų kategorijas, asmens duomenų gavėjus, informacija apie duomenų subjektų teises. Tikimasi, kad duomenų valdytojas informavimo pareigą atliks proaktyviai. Informacija turi būti pateikiama suprantamai ir aiškiai. Skaidrumo principas įgyvendina duomenų subjekto galimybę kontroliuoti savo asmens duomenis ir gauti informaciją apie jų panaudojimą.

Taip pat Konvencijoje 108+ atsiranda papildomus įpareigojimus reglamentuojantis straipsnis, kuris įtvirtina atskaitomybės principą (Konvencijos 108+ 10 str. 1 d.). Duomenų valdytojai privalo imtis visų tinkamų priemonių užtikrinti tinkamą asmens duomenų tvarkymą ir, esant poreikiui, įrodyti priežiūros institucijai, kad jų kontroliuojamas duomenų tvarkymas atitinka šios Konvencijos nuostatas. Konvencijos šalis narys turi užtikrinti, kad duomenų valdytojai ir duomenų tvarkytojai išnagrinėtų galimą duomenų tvarkymo poveikį duomenų subjektų teisėms ir pagrindinėms laisvėms ir nustatytų tokį duomenų tvarkymą, kuris leistų išvengti neigiamo poveikio minėtoms teisėms ir laisvėms (Konvencijos 108+ 10 str. 2 d.). Taip pat duomenų valdytojai ir duomenų tvarkytojai turėtų duomenų tvarkymą vykdyti tokiomis techninėmis ir organizacinėmis priemonėmis, kurios labiausiai užtikrina nenukrypimą nuo saugomų asmens teisių (Konvencijos 108+ 10 str. 3 d.). Konvencijos Šalys narės minėtas nuostatas gali adaptuoti atsižvelgdamos į duomenų pobūdį ir kiekį, tvarkymo apimtį, tikslus, duomenų valdytojo dydį (Konvencijos 108+ 10 str. 3 d.).

Minėtiems Konvencijos 108 + 5 str. 4 d., 7 str. 2 d., 8 str. 1 d. principams taikomos išimtys. Išimtys turi būti nustatytos teisės akte, jas taikant paisoma pagrindinių teisių ir laisvų, jos yra būtina ir proporcinga priemonė siekiant apsaugoti: a) nacionalinį saugumą, gynybą; b) viešąjį saugumą; c) svarbius valstybės ekonomikos ir finansų interesus, d) teismų nešališkumą, e) vykdyti nusikalstamų veikų prevenciją, tyrimą, baudžiamąjį persekiojimą, baudžiamųjų bausmių vykdymą; f) siekiant kitų bendro visuomenės intereso tikslų; g) apsaugoti duomenų subjektą arba kitų asmenų teises ir pagrindines laisves, ypač žodžio laisvę (Konvencijos 108+ 11 str. a d.). Sąrašas iš esmės nėra baigtinis. Konvencijoje nėra nurodoma, kas laikoma kitais bendrais visuomenės interesais, tad priklausomai nuo situacijos išimčių gali būti ir daugiau.

3.2.3. Konvencijoje 108+ nustatyti asmens duomenų tvarkymo pagrindai

Pažymėtina, kad atskiro skyriaus asmens duomenų tvarkymo pagrindams Konvencijoje 108+ nėra numatyta, tačiau pagrindai atspindėti kitose Konvencijos nuostatose. Atskiras skyrius duomenų tvarkymo pagrindams nebuvo numatytas ir Konvencijos 108 tekste.

Iš esmės Konvencijoje 108+ aiškiai išreikšti asmens duomenų tvarkymo pagrindai yra du. Konvencijos 108+ 5 str. 2 d. nurodo, kad kiekviena Šalis užtikrina, kad asmens duomenis būtų galima tvarkyti remiantis savanorišku, konkrečiu, informuotu ir nedviprasmišku duomenų subjekto sutikimu arba kitokiu teisės aktais nustatytu pagrindu. Taigi, nurodomi 2 alternatyvūs teisėto duomenų rinkimo pagrindai: duomenų subjekto sutikimas ar kiti teisės aktais nustatyti pagrindai.

Analizuojant sutikimo koncepciją, pažymėtina, kad duomenų subjekto sutikimas turėtų būti duodamas laisvai, nedviprasmiškai, konkrečiai ir gavus atitinkamą informaciją.¹⁵⁰ Tyla, neveikimas arba skaitmeninėje erdvėje iš anksto uždedamos „varnelės“ prie sutikimo teiginių neturėtų būti laikoma tinkamu sutikimu. Sutikimo forma konkrečiai Konvencijoje nėra nurodoma, tačiau manytina, kad ji gali būti rašytinė, įskaitant ir elektronikos prietaisais duodama rašytinį sutikimą, žodinė arba sutikimas konkludentiniais veiksmais.¹⁵¹ Sutikimas turėtų apimti visas duomenų tvarkymo veiklas, atliekamas tuo pačiu tikslu. Jei tikslų yra keli, sutikimas turi būti atskirai skiriamas kiekvienam tikslui. Duomenų subjektas privalo būti informuotas apie sutikimo davimo tvarkyti duomenis pasekmes. Negali būti daromas joks spaudimas ar įtaka. Duomenų subjektas taip pat turi teisę atšaukti sutikimą bet kuriuo metu. Iki to atliktam duomenų tvarkymui tai neturės įtakos, tačiau nuo sutikimo atšaukimo duomenys turi būti nustojami tvarkyti. Išimtis šiai taisyklei – duomenys gali būti tvarkomi toliau tik tokiu atveju, jei yra įstatymo nustatytas pagrindas.

Kalbant apie antrąjį duomenų tvarkymo pagrindą, išreikštą Konvencijos 108+ tekste, asmens duomenų tvarkymas yra galimas kitais teisės aktuose nustatytais pagrindais. Į šiuos pagrindus įeina duomenų tvarkymas sutarties pagrindu, kurios šalimi yra duomenų subjektas, taip pat kai duomenų tvarkymas būtinas siekiant apsaugoti duomenų subjekto ar kito asmens interesus, kai duomenų tvarkymas būtinas siekiant duomenų valdytojui

---

¹⁵⁰ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

¹⁵¹ *Ibidem*.

įgyvendinti teisinę pareigą, nustatytą įstatymu, taip pat kai duomenų tvarkomi siekiant apsaugoti viešąjį interesą, teisėtus duomenų valdytojo ar trečiojo asmens interesus, kurie viršesni už duomenų subjekto teises ir pagrindines laisves.¹⁵² Duomenų tvarkymas siekiant apsaugoti viešąjį interesą turi būti numatytas įstatyme. Duomenų tvarkymas siekiant apsaugoti duomenų subjekto ar kitos asmens interesus gali būti įgyvendinamas humanitarinės misijos tikslais, stichinių nelaimių atvejais, ginkluotų konfliktų metu ir t.t.

3.2.4. Konvencijoje 108+ užtikrinamos duomenų subjektų teisės

Konvencija 108 įtvirtino vos kelias duomenų subjektų teises, tarp kurių yra galimybė asmeniui nustatyti ar yra automatizuotas duomenų rinkimas, kokie jo pagrindiniai tikslai, duomenų valdytojo tapatybė. Nurodyta, jog asmenys atitinkamais laiko tarptais ir už ne pernelyg didelę kainą gali gauti patvirtinimą ar jų duomenų saugomi automatizuotai, bei gauti aiškų pranešimą apie šiuos duomenis. Taip pat galimybė ištaisyti ar ištrinti duomenis, bet tik tokiu atveju, jei jie buvo tvarkomi nesilaikant nacionalinių teisės aktų normų bei jose numatytų duomenų apsaugos principų. Naujoji Konvencija 108+ duomenų subjektų teises išplečia ir koreguoja.

Duomenų subjektų teisės Konvencijoje 108+ įtvirtintos 9 str. Pažymėtina, kad toliau sekantis Konvencijos 108+ 9 str. nurodo, kad „kiekvienas asmuo turi teisę“. Nėra vartojamas terminas, kad tokios teisės suteikiamos būtent duomenų subjektų kategorijai. Taigi, kiekvienas Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. a p. pagrindu turi teisę nesutikti su vien tik automatiniu duomenų tvarkymu grindžiamais sprendimais, kurie duomenų subjektui daro didelį poveikį ir priimami neatsižvelgiant į subjekto nuomonę. Duomenų subjektas turi turėti galimybę pagrįsti galimus asmens duomenų neatitikimus prieš naudojant tuos duomenis, jei tie duomenys turės įtakos automatizuoto sprendimo priėmimui. Tai ypač pasakytina tais atvejais, kai duomenų subjektai profiliuojami taikant įvairius algoritmus. Tačiau ši teisė nėra absoliuti. Asmuo negali ja pasinaudoti, jei automatizuoti sprendimai yra priimami įstatymo numatytais atvejais ir tuomet, kai tokie sprendimai priimami nustatant tinkamas asmens duomenų apsaugos priemonės bei apsaugant duomenų subjekto teises ir laisves.

Kiekvienas asmuo per pagrįstą laiką turi teisę gauti patvirtinimą apie su juo susijusių duomenų tvarkymą be delsimo ir didelių išlaidų (Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. b

---

¹⁵² Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>.

p.). Duomenų subjektai turi teisę žinoti apie jų asmens duomenų tvarkymą ir iš esmės ši teisė turėtų būti užtikrinama nemokamai.¹⁵³ Tačiau Konvencijoje nustatytas reguliavimas, jog tam tikrais specifiniais atvejais ir konkrečiomis sąlygomis duomenų valdytojas gali imti tam tikrą mokestį. Toks mokestis turėtų būti imamas išskirtinėmis aplinkybėmis, kad neatgrasytų duomenų subjektų nuo galimybės pasinaudoti šia teise.

Kiekvienas asmuo pateikęs prašymą turi teisę gauti informaciją apie duomenų tvarkymo pagrindus tai atvejais, kai tokio tvarkymo rezultatai jam taikomi (Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. c p.). Ši situacija taip pat sietina su automatizuotų sprendimų priėmimu ir profiliavimu. Duomenų subjektas turėtų turėti teisę susipažinti kokiais pagrindais yra tvarkomi jo duomenys, ypač tokiu atveju, kai jų tvarkymas sukelia pasekmes duomenų subjektui. Duomenų tvarkymo pagrindų žinojimas padeda duomenų subjektui pasinaudoti kitomis teisėmis – teise kreiptis į kompetentingą priežiūros instituciją arba teise nesutikti su duomenų tvarkymu.

Kiekvienas asmuo dėl priežasčių, susijusių su jo padėtimi, bet kada gali nesutikti su savo asmens duomenų tvarkymu, išskyrus atvejus, kai duomenų valdytojas nurodo tokio tvarkymo teisėtą pagrindą, kuris yra viršesnis už asmens interesus, teises ar pagrindines laisves (Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. d p.). Tam tikrais atvejais duomenų valdytojas gali turėti teisinį pagrindą asmens duomenų tvarkymui, kuris viršytų to asmens interesus, teises ar pagrindines laisves. Pavyzdys galėtų būti visuomenės saugumo įgyvendinimas ir užtikrinimas.¹⁵⁴ Žinoma, tokie pagrindai kiekvieną kartą turėtų būti įrodinėjami atskirai priklausomai nuo situacijos.

Kiekvienas asmuo turi teisę į jo asmens duomenų ištaisymą ar ištrynimą (Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. e p.). Ši teisė turi būti įgyvendinama visiškai nemokamai ir įgyvendinama nedelsiant, jei duomenys buvo tvarkomi nesilaikant Konvencijos nuostatų.

Kiekvienas asmuo turi teisę į gynybos priemones, įvardintas Konvencijos 108+ 12 str., jei nors viena iš prieš tai minėtų teisių yra pažeidžiama (Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. f p.). Konvencijos 108+ 12 str. nurodo, kad kiekviena Konvencijos Šalis narė įsipareigoja nustatyti tinkamas teismines ir neteismines sankcijas ir teisės gynimo priemones, taikytinas

---

¹⁵³ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

¹⁵⁴ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

už Konvencijos nuostatų pažeidimą. Konvencijos 108+ 13 str. taip pat nurodyta, kad principai ir teisės, minimos šioje Konvencijoje nėra aukštesnis teisių apsaugos standartas. Tai reiškia, kad Konvencijos Šalys narės gali kurti pažangesnes duomenų apsaugos sistemas, atsižvelgdamos į Konvencijos nuostatas ir nustatydamos ne žemesnį apsaugos standartą, nei nustato Konvencija 108+. Ši nuostata atkartota iš Konvencijos 108, kur taip pat buvo įtvirtinta.

Kiekvienas asmuo turi teisę gauti pagalbą iš priežiūros institucijos (Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. g p.). Prašyme turėtų būti nurodoma svarbiausia informacija apie duomenų tvarkymą ir argumentai dėl padarytų pažeidimų, kad būtų įmanoma kuo greičiau identifikuoti problemą. Galimybę pasinaudoti šios teisės įgyvendinimu konkretizuoja Konvencijos 108+ 18 str. Pagalba asmeniui turėtų būti suteikiama neatsižvelgiant į jo pilietybę ar gyvenamąją vietą.

Šios teisės gali būti ribojamos Konvencijos 108+ 11 str. nurodytais minėtais atvejais – kai ribojamai nustatyti įstatymu, yra būtini ir proporcingi demokratinėje visuomenėje.

4. SAJUNGOJE IR EUROPOS TARYBOJE LYGINAMOJI ANALIZĖ

Kaip minėta, skaitmenizacijos amžius ir vis modernėjančios technologijos asmens duomenų apsaugos srityje iškėlė nemažai klausimų. Pradedant nuo duomenų apsaugos lygio ir standarto stiprumo, baigiant jo vienodumu įvairių kriterijų apsuptyje. Pastaraisiais metais šioje srityje buvo atlikta nemažai pakeitimų įvairiuose reguliavimuose, pagrindiniai iš jų – Europos Sąjungos 2018 m. gegužės 25 d. įsigaliojęs Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir Europos Tarybos 2018 m. gegužės 18 d. Protokolu atnaujinta Konvencija 108+. Kaip parodė analizė aukščiau, asmens duomenų apsauga nei Europos Sąjungos, nei Europos Taryboje nėra vien tik BDAR ar Konvencijos 108+ reguliuojamos sritys. Šią teisės sritį užtikrina daug daugiau teisinių elementų, o tai sveikintinas reguliavimo požymis, parodantis, kad asmens duomenų apsaugos klausimas yra aktuali sritis, kurioje stengiamasi pasiekti kuo aukštesnių rezultatų. Taigi toliau darbe trumpai bus aptartos bendros Europos Sąjungos ir Europos Tarybos duomenų apsaugos teisės sistemos, o išsamesnė analizė skiriama pagrindinių duomenų teisę harmonizuojančių šaltinių – BDAR ir Konvencijos 108+ analizei.

4.1. Duomenų apsaugos sistemų lyginimas

Europos Sąjunga ir Europos Taryba savo prigimtimi yra skirtingos valstybių sąjungos. Europos Sąjunga – unikali ekonominė ir politinė 27 Europos šalių sąjunga, kurios pagrindinė varomoji jėga yra bendra rinka. Joje dauguma prekių, paslaugų, kapitalo ir asmenų gali judėti laisvai. Europos sąjunga siekia maksimaliai išnaudoti savo potencialą ir kitose srityse, tokiose kaip energetika, kapitalo rinkos, taip pat siekia, kad jos valdymo institucijos taptų skaidresnės ir demokratiškesnės, suteikti laisvę, saugumą ir teisingumą be vidaus sienų, skatinti mokslo ir technologijų pažangą. Europos Taryba vienija 46 valstybės, kurios prisijungdamos prie Europos Tarybos sutiko ginti žmogaus teises, demokratiją, teisėtumą ir padėti įtvirtinti demokratinį stabilumą remiant politines, teises ir konstitucines reformas Europoje. Pakanka tik konceptualios Europos Sąjungos ir Europos Tarybos pamatinių vertybių analizės tam, kad pastebėtume, jog iš esmės valstybių sąjungos yra ganėtinai skirtingos, skiriasi jų tikslai ir siekiai, tad skiriasi ir jų leidžiamų teisės aktų pobūdis bei reglamentavimas.

Vienas geriausiai Europos Tarybos tikslus ir funkcijas atskleidžiančių aspektų yra EŽTT praktika, kurioje aiškinamas svarbiausias Europos Tarybos pasiekimas – EŽTK. EŽTK užtikrina svarbiausias teises ir laisves kiekvienam žmogui. Kaip minėta 1-ojoje

darbo dalyje, EŽTK taip pat įtvirtina teisę į privatumą, kurios viena iš sudedamųjų dalių yra teisė į asmens duomenų apsaugą. Tad lyginant Europos Sąjungos ir Europos Tarybos duomenų apsaugos standartus pirmiausia galima atsižvelgti į BDAR ir EŽTK reguliavimą bei EŽTT išaiškinimus. Kaip minėta, teisė į privatumą ir asmens duomenų apsaugą panašios, tačiau ir skirtingos teisės. Šios dvi teisės yra panašios tuo, kad saugo informaciją apie asmens duomenis. Dėl to BDAR pažeidimas gali būti ir teisės į privatų gyvenimą pažeidimas.¹⁵⁵ Tačiau informacijos apsauga šiais dviem atvejais visgi yra skirtinga. Pirmiausia duomenų apsaugos teisė nuo teisės į privatumą skiriasi pagal saugomos informacijos turinį. EŽTT praktika rodo, kad EŽTK užtikrina būtent privatumo elementą.¹⁵⁶ Laikomasi nuomonės, kad duomenys savaime nėra privataus gyvenimo dalis. Siekiant, jog būtų saugomas asmens privatumas, pirmiausia būtina nustatyti, kad tie duomenys turi įtaką asmens privačiam gyvenimui.¹⁵⁷ Duomenų apsaugos teisė saugo bet kokią informaciją apie asmenį, neatsižvelgiant į tos informacijos įtaką asmens privatumui (BDAR 4 str. 1 d.).

Antra, šiuos du reguliavimus galima atskirti pagal subjektą, kurį jie saugo. BDAR saugo būtent fizinį asmenį ir jo duomenis.¹⁵⁸ Į EŽTK saugomą privatumą įeina ir fizinio asmens, ir juridinio asmens duomenų apsauga.

Europos Sąjunga yra išskyrusi kelias šiuo metu labiausiai atnaujinamas duomenų apsaugos sritis be bendrojo duomenų apsaugos šaltinio – BDAR atnaujinimo. Atnaujinamos sritys: 1) asmens duomenų apsaugos klausimai baudžiamųjų bylų ir policijos bendradarbiavimo srityje; 2) asmens duomenų apsauga juos renkant Europos Sąjungos institucijoms; 3) asmens duomenų apsauga elektroninių ryšių sektoriuje. Europos Taryboje daugelį šių klausimų reglamentuoja modernizuota Konvencija 108+. Pavyzdžiui, Konvencija 108+ taikoma duomenų apsaugai policijos ir teisėsaugos duomenų rinkimo srityje Europos Taryboje. Taip pat Europos Tarybos Ministrų Komitetas yra išleidęs Rekomendaciją dėl asmens duomenų tvarkymo policijos srityje.¹⁵⁹ Daugiausiai dėmesio Rekomendacijoje skiriama valstybės institucijų galimybei vykdyti pasiklausymą ar

---

¹⁵⁵ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 84.

¹⁵⁶ Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2000 m. gegužės 4 d. sprendimas byloje *Rotaru prieš Rumuniją* Nr. 28341/95.

¹⁵⁷ ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019, p. 85.

¹⁵⁸ *Ibidem*, p. 85.

¹⁵⁹ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybės narėms Nr. R(87) 15 dėl duomenų tvarkymo policijos sektoriuje (COUNCIL OF EUROPE COMMITTEE OF Recommendation No. R (87) 15 of the Committee of Ministers to member states regulating the use of personal data in the police sector) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: < <https://rm.coe.int/168062dfd4>>.

stebėjimą. Rekomendacijoje nurodoma, kad tokios priemonės leidžiamos tik tokiu atveju, jei tai numato įstatymai ir jei tai yra būtina priemonė demokratinėje visuomenėje siekiant saugoti valstybės saugumą arba viešąjį interesą. Tuo tarpu Europos Sąjungoje galiojančioje Teisės saugos duomenų apsaugos direktyvoje¹⁶⁰ naudojamos duomenų subjektų teisės bei principai, kurie nustatyti BDAR. Galima teigti, jog esminis skirtumas tarp Europos Sąjungos ir Europos Tarybos nustatytų reguliavimų – tai reguliavimo apimtis. Teisės saugos duomenų apsaugos direktyva plačiau ir konkrečiau reguliuoja duomenų tvarkymo klausimus, kylančius iš duomenų tvarkymo policijos ir baudžiamojo bendradarbiavimo srityje. Europos Tarybos reguliavimas modernizuotoje Konvencijoje 108+ šiuo klausimu gana abstraktus, o Ministrų Komiteto rekomendacijoje atsižvelgiama iš esmės į pakankamai siaurą sritį, kuri apima tik valstybės institucijų pasiklausymą ar stebėjimą.

Europos Sąjungoje elektroninių ryšių sritį reguliuoja jau aptarta e-Privatumo direktyva,¹⁶¹ kuri turėtų virsti e-Privatumo reglamentu ir užbaigti Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisės atnaujinimo procesą. Europos Taryboje elektroninių ryšių sritį reguliuoja Ministrų Komiteto rekomendacija dėl asmens duomenų apsaugos telekomunikacijos paslaugų srityje, ypač telefoninių paslaugų sferoje. Remiantis šia rekomendacija duomenų rinkimas turėtų apsiriboti vartotojo prijungimo prie tinklo, tam tikros telekomunikacijų paslaugos teikimu, sąskaitų išrašymu, techninio veikimo užtikrinimu ir paslaugų plėtra. Didelis dėmesys buvo skiriamas ryšių tinklų naudojimui siunčiant tiesioginės rinkodaros žinutes. E-Privatumo direktyva orientuojasi į kitus kriterijus: el. laišakai, siunčiami rinkodaros tikslais, yra griežtai draudžiami, nebent prieš tai buvo gautas duomenų subjekto sutikimas, sutikimo davimas nacionalinėse sistemose turėtų būti itin kruopščiai sureguliuotas, valstybės narės įpareigojamos nustatyti teisinės apsaugos priemones nepageidaujamų ryšių draudimui. Darytina išvada, kad e-Privatumo direktyvos reguliavimas atitinka šioms dienoms svarbius klausimus ir nurodo taisykles, kaip turėtų būti sprendžiami asmens duomenų tvarkymo klausimai elektroninių ryšių sferoje. Europos Tarybos reguliavimas šiuo klausimu jau nebėra toks aktualus, kadangi telekomunikacijų priemonėmis teikiamų paslaugų spektras yra sureguliuotas, o elektroninių ryšių priemonės ir toliau kelią teisinius iššūkius.

---

¹⁶⁰ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR. *OL L* 119, 2016, p. 89-131

¹⁶¹ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių). *OL L* 201, 2002, p. 37-47.

4.2. Pagrindinių duomenų apsaugos teisės aktų reguliavimo skirtumai

Konvencijos 108 atnaujinimo procesas Europos Taryboje buvo pradėtas dar prieš priimant BDAR, tačiau galutinis Protokolo Nr. 223, atnaujinančio Konvenciją, paskelbimas buvo atidėtas iki tol, kol bus priimtas naujasis Reglamentas. Galima teigti, kad delsimas paskelbti Konvenciją atnaujinantį Protokolą Nr. 223 buvo tam, kad atnaujinta Konvencija 108+ būtų nuosekli ir suderinama su Europos Sąjungos teisine sistema. Konvencijos 108+ aiškinamuosiuose raštuose nurodoma, kad atnaujintoje Konvencijoje bus taikomi principai ir taisyklės, išdėstyti Europos Sąjungos teisėje, tuo pačiu suteikiant šalims galimybę laisviau interpretuoti Konvencijos 108+ normas, perkeltiant jas į nacionalinę teisę.¹⁶²

Siekiant išlaikyti darbo vientisumą, skirtumai bus aptariami pagal atskirose dalyse nagrinėta seką. Pirmiausia kalbant apie skirtumus, verta paminėti pačių dokumentų teisinę galią. Reglamentas yra taikomas visos Europos Sąjungos valstybėms narėms pilna apimtimi ir tiesiogiai. Reiškia, kad valstybės negali daryti jokių nukrypimų nuo Reglamente pateikiamų normų. Taisyklių įtvirtinimas reglamentu Europos Sąjungos teisinėje sistemoje reiškia, kad reguliavimui suteikiama ypatinga galia. Tuo tarpu konvencija yra privaloma valstybėms narėms, kurios ją ratifikuoja. Bet kyla klausimas dėl to, kokia apimtimi ji privaloma. Šiuo atveju pačioje Konvencijoje 108+ 13 str. nurodyta, kad Šalys narės yra visiškai laisvos savo nacionaliniame reguliavime nusistatyti aukštesnius duomenų apsaugos standartus, nei nustato Konvencija.¹⁶³

4.2.1. Dokumentų turinys ir taikymo ribos

Visų pirma, palyginti su Europos Sąjunga, Europos Taryba skiriasi savo sudėtimi ir prigimtimi, o tai daro tiesioginį poveikį reguliavimo metodui. Europos Sąjunga buvo sukurta ekonominių interesų stiprinimo ir bendradarbiavimo tikslams įgyvendinti, dabar evoliucionavusi į nepriklausomų valstybių sąjungą, kurios kartu siekia ekonominio ir politinio stabilumo, rūpinasi klimato, aplinkos apsaugos, sveikatos, išorės santykių ir saugumo, teisingumo, migracijos klausimais ir kurios varomoji jėga yra bendrystė. Tuo

---

¹⁶² Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

¹⁶³ 1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), pakeista 2018 m. gegužės 18 d. protokolu (CETS Nr. 223) [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>>.

pačiu į bendrystę įeina ir platus teisės aktų reguliavimas, kurie privalomi Europos Sąjungos valstybėms narėms ir jų piliečiams. Tuo tarpu Europos Taryba nesiekia sukurti tokios pačios ekonominės ir politinės sąjungos, kurios varomoji jėga būtų bendroji rinka. Europos Tarybos tikslas – skatinti šalių bendradarbiavimą siekiant stiprinti demokratiją, žmogaus teises ir įstatymo viršenybę, spręsti įvairias socialines problemas. Tad vidinė darna tarp Europos Tarybos valstybių narių ir Europos Sąjungos valstybių narių yra šiek tiek mažesnė. Teisiniu požiūriu tai reiškia, kad Europos Tarybos reguliavimas yra adresuotas valstybėms, suderinant juos su kitų tarptautinių konvencijų standartais. Tai reiškia kitokį ir silpnesnį privalomą pobūdį, lyginant su Europos Sąjungos direktyvomis ir reglamentais.¹⁶⁴

Iš kitos pusės, Europos Tarybos duomenų apsaugos reguliavimo tikslas yra globalesnis, nei Europos Sąjungos. Europos Tarybos Konvencijos 108 teritorinė taikymo sritis yra išplėsta toliau, nei 27 Europos Sąjungos valstybės, ir netgi toliau, nei pačios Europos ribos – ją taiko ir kitos valstybės, pavyzdžiui, Afrikos žemyne (Mauricijus, Senegalas) arba Pietų Amerikos šalys (Urugvajus). Žiūrint iš šios perspektyvos, Europos Tarybos tikslas yra užtikrinti bent jau minimalų duomenų apsaugos standartą prie Konvencijos prisijungusių valstybių nacionalinėse teisės sistemose.¹⁶⁵ Galimybė prie Konvencijos 108+ prisijungti ne Europos valstybėms yra galimybė joms pritaikyti pagrindinius BDAR principus.¹⁶⁶ Kitaip tariant, modernizuotoje Konvencijoje nurodytos duomenų apsaugos taisyklės yra grįstos BDAR numatytu reguliavimu, todėl tai padės sukurti aukštų standartų duomenų apsaugos rinkinį tarptautiniu lygiu.¹⁶⁷ Tačiau Konvencija yra paprastas, glaustas ir technologiškai neutralus instrumentas¹⁶⁸, tad manytina, kad būtent paprastas Konvencijos pobūdis ir minimalistiškai aiškinamos normos yra vienas iš pagrindinių skirtumų palyginus su BDAR, kuris apibrėžia ilgą ir išsamų duomenų apsaugos nuostatų rinkinį.¹⁶⁹

---

¹⁶⁴ MANTELERO, A. Regulating big data. The guidelines of the Council of Europe in the context of the European data protection framework. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 589.

¹⁶⁵ *Ibidem*, p. 589.

¹⁶⁶ GREENLEAF, G. Convention 108+ and the Data Protection Framework of the EU. Paper presented at Convention 108+ Tomorrow's Common Ground for Protection, Council of Europe, Strasbourg, 21 June, 2018, *UNSWLRS* 39 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3279984>.

¹⁶⁷ Europos Komisija. *Tarybos sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į Europos Sąjungos interesus, valstybės narės įgaliojamos ratifikuoti Protokolą, kuriuo iš dalies keičiama Europos Tarybos konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108) COM(2018) 451 galutinis*, 2018, Briuselis.

¹⁶⁸ KIERKEGAARD, S.; GREENLEAF, G.; BYGRAVE, L. A. 30 years on – The review of the Council of Europe Data Protection Convention 108. *Computer Law & Security Review*, 2011, t. 27, p. 223-231.

¹⁶⁹ MANTELERO, A. Regulating big data. The guidelines of the Council of Europe in the context of the European data protection framework. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 590.

Verta paminėti, kad Europos Taryboje yra numatytos tam tikros procedūros valstybėms ne Europos Tarybos narėms, norinčioms prisijungti prie Konvencijos 108. Pirmiausia, Konvencijos komitetas Konvencijos 6 skyriuje jam nustatytais įgaliojimais įvertina norinčios prisijungti valstybės teisinę sistemą ir jau esantį susiformavusį duomenų apsaugos reguliavimą.¹⁷⁰ Tuomet pateikia išvadą dėl galimybės šaliai prisijungti prie Konvencijos. Valstybės, prisijungdamos prie Europos Sąjungos, perleido dalį savo suverenių galių ir tuomet turėjo atitikti tam tikrus kriterijus, kad taptų Europos Sąjungos valstybėmis narėmis. Tačiau nuo tada, kai jos tampa narėmis, joms nebereikia atitikti tam tikrų teisės aktų pakeitimų ar derinimų tam, kad jų nacionalinėse teisėse veiktų Europos Sąjungos mastu bendrai leidžiami teisės aktai. Valstybės narės savo nacionalinėje teisėje naudoja ir pritaiko tuos teisės aktus, kuriuos leidžia Europos Sąjunga.

Materialinė taikymo sritis tiek BDAR, tiek Konvencijos 108+ yra iš esmės panaši. BDAR yra taikomas asmens duomenų tvarkymui, kuris atliekamas visiškai arba iš dalies atliekamam automatizuotomis priemonėmis, taip pat asmens duomenų, kurie sudaro susisteminto rinkinio dalį ar yra skirti ją sudaryti, tvarkymui ne automatizuotomis priemonėmis (BDAR 2 str. 1 d.). Konvencija 108+ taikoma praktiškai visų tipų asmens duomenų tvarkymui, atliekamam viešajame ir privačiajame sektoriuje (Konvencijos 108+ 3 str. 1 d.). Abiejuose teisės aktuose numatoma, kad nuostatos netaikomos, kai duomenis tvarko fizinis asmuo, užsiimdamas išimtinai asmenine ar namų ūkio veikla (BDAR 2 str. 2 d. c p., Konvencijos 108+ 3 str. 2 d.). Tačiau BDAR pateikiamas platesnis sąrašas išimčių dėl materialinės taikymo srities. Pagal BDAR 2 str. 2 d. a, b ir d p. Reglamentas netaikomas asmens duomenų tvarkymui, kai duomenys tvarkomi vykdant veiklą, kuriai Europos Sąjungos teisė netaikoma, kai valstybės narės vykdo veiklą, kuri patenka į Bendrosios užsienio ir saugumo politikos sritį pagal Europos Sąjungos sutarties 5 d. 2 p., kai duomenis tvarko kompetentingos valdžios institucijos nusikalstamų veikų prevencijos tyrimo, nustatymo ar patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas, baudžiamųjų sankcijų vykdymo, įskaitant apsaugą nuo grėsmių visuomenės saugumui ir jų prevenciją, tikslais. Visgi, išimtys dėl duomenų tvarkymo Bendrosios užsienio politikos tikslais ir dėl duomenų tvarkymo teisėsaugos srityje gali būti leidžiamos ir pagal Konvencijos 108+ 11 str. 1 d. a p. įvardijamas duomenų tvarkymo išimtis ir apribojimus.

---

¹⁷⁰ GREENLEAF, G. Convention 108+ and the Data Protection Framework of the EU (Speaking Notes for Conference Presentation). „Convention 108+ Tomorrow’s Common Ground for Protection“, Council of Europe, Strasbourg, 21 June 2018. *UNSW Law Research Paper No. 18-39*, p. 3 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3202606>.

4.2.2. Duomenų tvarkymo principų palyginimas

BDAR išskiria teisėtumo, sąžiningumo ir skaidrumo principus, duomenų tvarkymo tikslo apribojimo, duomenų kiekio mažinimo, duomenų tikslumo, duomenų saugojimo trukmės ribojimo, duomenų saugumo, atskaitomybės, pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos principus. Konvencijoje 108+ išskiriami duomenų tvarkymo teisėtumo ir kokybės principai (5 str.), duomenų saugumo (7 str.), duomenų tvarkymo skaidrumo principai (8, 9 str.), papildomų įpareigojimų sukeliančios taisyklės (10 str.). Iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad Konvencijoje 108+ principų mechanizmas silpnesnis, nei BDAR, tačiau dauguma BDAR įtvirtintų principų atsispindi kitose Konvencijos 108+ normose.

Pavyzdžiui, sąžiningumo ir skaidrumo principas, BDAR numatytas 5 str. 1 d. a p., nurodomas ir Konvencijos 108+ 5 str. 4 d. a p., kuriame pabrėžiama, kad duomenys turi būti tvarkomi sąžiningai ir skaidriai. Kaip buvo minėta anksčiau, sąžiningumas yra vertybinė sąvoka, tad šis principas tiek BDAR, tiek Konvencijoje labiau atsispindi per kitas normas – teisėtus duomenų tvarkymo pagrindus, duomenų subjektų teises gauti informaciją ir skaidrų duomenų tvarkymą. Duomenų tvarkymo teisėtumo principas nurodomas BDAR 5 str. 1 d. a p. ir Konvencijos 5 str. 3 d. Abu dokumentai nurodo, kad duomenys turi būti tvarkomi teisėtai. Tačiau BDAR teisėtumo principą įgyvendina nurodydamas teisėto duomenų tvarkymo pagrindus BDAR 6 str. Tuo tarpu Konvencijoje 108+ aiškiai išreikšti duomenų tvarkymo pagrindai numatyti tik Konvencijos 3 skyriuje, reguliuojančiame tarpvalstybinį duomenų judėjimą. Bendrųjų duomenų tvarkymo pagrindų Konvencijoje 108+ reikia ieškoti atskirose normose.

Modernizuotoje Konvencijoje 108+ įvestas naujas – proporcingumo – principas. Konvencijos 108+ 5 str. 1 d. nurodo, kad turi būti numatyta pusiausvyra tarp teisėto duomenų tvarkymo tikslo ir duomenų subjekto teisių ir interesų. Duomenų tvarkymas yra laikomas netinkamu ir pažeidžiančiu minėtą pusiausvyrą, jei pažeidžia pagrindines asmens teises ir laisves.¹⁷¹ BDAR tikslingai toks principas neišskiriamas, tačiau ESTT savo praktikoje nurodo panašią nuostatą – pusiausvyra tarp teisės į duomenų apsaugą ir teisėtų tikslų turėtų būti aiškinama atsižvelgiant į proporcingumo principą.¹⁷²

---

¹⁷¹ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018, 52 p. [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

¹⁷² Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2013 m. spalio 17 d. sprendimas Schwarz prieš Bochum C-291/12, EU:C:2013:670.

Duomenų tvarkymo tikslo apribojimo principas, BDAR numatytas 5 str. 1 d. b p., Konvencijoje įgyvendinamas kartu su duomenų tvarkymo teisėtumo ir duomenų kokybės principu, kuris įtvirtintas Konvencijos 5 str. 4 d. b p. ir nurodo, kad duomenys turi būti renkami apibrėžtais, nustatytais ir teisėtais tikslais ir netvarkomi su šiais tikslais nesuderinamu būdu, kas iš principo visiškai atkartoja BDAR normą. Numatytos ir tokios pačios išimtys – tolesnis duomenų tvarkymas archyvavimo tikslais viešojo intereso labui, mokslinių ar istorinių tyrimų tikslais arba statistiniais tikslais laikomas tinkamu ir neperžengiančiu duomenų tvarkymo pirminio tikslo.

Duomenų kiekio mažinimo principą BDAR nurodo 5 str. 1 d. c p., o Konvencijoje 108+ šį principą atspindi 5 str. 1 d., kur nurodoma, kad duomenų tvarkymas turėtų būti proporcingas siekiamam teisėtam tikslui, ir Konvencijos 108+ 5 str. 4 d. c p., nurodantis, kad duomenys turėtų būti ne per didelės apimties, atsižvelgiant į tikslus, kuriais jie tvarkomi. Tiek BDAR, tiek Konvencijoje 108+ išskiriamas ir reikalavimas, kad asmens duomenys būti adekvatūs ir tvarkomi būtent pagal nustatytus tikslus.

Duomenų tikslumo principas BDAR apibrėžiamas 5 str. 1 d. d p. – duomenys turi būti tikslūs ir prireikus atnaujinami. Tokia pati duomenų tikslumo samprata nurodoma Konvencijos 108+ 5 str. 4 d. d p. Tačiau BDAR prie šio principo prideda ir duomenų subjektų teisę duomenis ištrinti ar pakeisti. Konvencijoje ši teisė analizuojama atskirai 9 str. kartu su kitomis duomenų subjektų teisėmis, tačiau panašia apimtimi.

Duomenų saugojimo trukmės ribojimo principas nurodytas BDAR 5 str. 1 d. e p. ir Konvencijos 5 str. 4 d. e p., kuriuose nurodomas toks pats reikalavimas – duomenys turi būti laikomi tokia forma, kad duomenų subjektų tapatybę būtų galima nustatyti ne ilgiau, nei tai būtina tais tikslais, kuriais tie duomenys tvarkomi.

Duomenų saugumo principas BDAR aptariamas 5 str. 1 d. f p. ir 32 str., Konvencijoje – 7 str. BDAR duomenų saugumo klausimu pateikiama daugiau gairių, pavyzdžiui, duomenų valdytojas, kad būtų užtikrintas pavojų atitinkančio lygio saugumas, turėtų panaudoti pseudonimų suteikimą asmens duomenims ar jų šifravimą, turėtų gebėti užtikrinti nuolatinį duomenų tvarkymo sistemų ir paslaugų konfidencialumą, reguliarių apsaugos priemonių patikrinimo procesą. Tuo tarpu Konvencijoje 108+ nustatomos bendro pobūdžio normos, neišskiriant specifinių priemonių – duomenų valdytojas turi imtis atitinkamų saugumo priemonių, kurios galėtų būti pritaikytos netyčinio duomenų gavimo, sunaikinimo, praradimo ar atskleidimo atveju. Tačiau tiek BDAR, tiek Konvencija 108+ nurodo, kad duomenų valdytojas privalo pranešti priežiūros institucijai ir pačiam duomenų

subjektui apie padarytą asmens duomenų saugumo pranešimą (BDAR 33, 34 str., Konvencijoje – pranešimas priežiūros institucijai 7 str. 2 d., subjekto informavimas – tiesiogiai nenumatytas, bet pageidautinas proaktyviu elgesiu).

Atskaitomybės principas BDAR įtvirtinamas tiesiogiai 5 str. 2 d. Duomenų valdytojas privalo laikytis minėtų principų ir gebėti įrodyti, kad buvo jų laikomasi. Konvencijos 108+ 10 str. 1 d. nurodo, kad duomenų valdytojais turi imtis visų tinkamų priemonių, kad būtų užtikrinamas Konvencijoje 108+ numatytų įsipareigojimų laikymasis ir galėtų įrodyti, kad jų kontroliuojamas duomenų tvarkymas atitinka Konvencijos 108+ nuostatas. Principas panašiai įgyvendinamas abiejuose teisės aktuose – įtvirtina pareigą duomenų valdytojui laikytis duomenų apsaugos principų ir gebėti įrodyti, kad laikantis principų duomenų tvarkymas buvo įgyvendinamas tinkamai.

Pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos principas taip pavadintas tik BDAR (25 str.), tačiau atspindėtas ir Konvencijos 108+ reguliavime (10 str. 2 ir 3 d.). Pritaikyta duomenų apsauga BDAR reguliavime reiškia, kad duomenų valdytojas, išanalizavęs technines galimybes, sąnaudas tinkamam duomenų tvarkymui ir atsižvelgęs į pavojus ir rizikas, kurios gali kilti, įgyvendina atitinkamas technines ir organizacines priemones, kuriomis siekiama tinkamai apsaugoti asmens duomenis. Pavyzdinė priemonė – pseudonimų suteikimas. Standartizuotoji duomenų apsauga suprantama kaip informacinių technologijų priemonių pritaikymas dar jų kūrimo etape duomenų apsaugos taisyklėms. Konvencijoje 108+ šios normos atspindėtos šiek tiek siauresniu reguliavimu, tačiau iš esmės manytina, kad suteikia panašią apsaugą. Konvencijos 108+ 10 str. 2 d. nurodo, kad duomenų valdytojais privalo išanalizuoti visas galinčias kilti grėsmes duomenų apsaugai, atlikdami poveikio vertinimą ir nustatytų tokias tvarkymo priemones, kurios leistų išvengti pavojaus arba bent jau jį sumažinti. Konvencijos 108+ 10 str. 3 d. nurodo, kad duomenų valdytojais turėtų naudotis tokiomis priemonėmis, kurios visuose duomenų tvarkymo etapuose atsižvelgia teisei į asmens duomenų apsaugai daromą poveikį. Iš esmės, abiejuose teisės aktuose atspindimas tas pats tikslas – tinkamai taikyti technines ir organizacines priemones, į kurias būtų inkorporuotas duomenų apsaugos mechanizmas, tačiau BDAR principo aiškinimas šiek tiek išplėstas ir sukonkretintas.

Darytina išvada, kad duomenų apsaugos principai iš esmės tiek BDAR, tiek Konvencijoje 108+ yra panašūs ir siekiama apginti tą patį duomenų subjektų teisių spektrą. BDAR tam tikrus principus analizuoja šiek tiek plačiau, įtraukdamas naujas sąvokas (pvz. pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos).

4.2.3. Duomenų tvarkymo pagrindų palyginimas

BDAR 6 str. reglamentuoja bendrąsias duomenų tvarkymo teisėtumo sąlygas. Tuo tarpu Konvencijoje 108+ aiškiai išreikšti yra 2 duomenų tvarkymo pagrindai. Tiek BDAR, tiek Konvencija, kaip teisėto duomenų tvarkymo pagrindą, nurodo duomenų subjekto sutikimą. BDAR 6 str.1 d. a p. nurodyta, kad duomenų tvarkymas teisėtas, jei duomenų subjektas davė sutikimą, kad jo asmens duomenys būtų tvarkomi konkrečiais tikslais. Konvencijos 108+ 5 str. 2 d. nurodo, kad asmens duomenis galima tvarkyti remiantis savanorišku, konkrečiu, informuotu ir nedviprasmišku duomenų subjekto sutikimu. Kaip minėta, BDAR sutikimo sąvoka apibrėžiama taip pat išskiriant 4 pagrindinius jo elementus – laisva valia, konkretus, nedviprasmiškas ir informuotas. Taigi, visi sutikimo elementai sutampa tiek BDAR, tiek Konvencijos reguliavime. BDAR 7 str. nurodomos ir sutikimui keliamos sąlygos, o Konvencijoje 108+ jos pateikiamos ne pačiame Konvencijos tekste, o aiškinamajame rašte.¹⁷³ Taip pat analizuojamas formos klausimas. Nei BDAR, nei Konvencija nepateikia griežtos formos reikalavimo, nurodoma, kad sutikimas gali būti duodamas raštu, žodžiu ar konkludentiniais veiksmais. BDAR 7 str. 3 d. nurodoma, kad sutikimas bet kada gali būti atšauktas. Konvencijos tekste apie tai neužsiminta, tačiau nurodyta Konvencijos aiškinamajame rašte.¹⁷⁴

Kiti duomenų tvarkymo pagrindai, numatyti BDAR 6 str.: sutartis su duomenų subjektu, teisinė prievolė, gyvybiniai fizinio asmens interesai, užduotis viešojo intereso labui arba viešosios valdžios funkcijos, teisėti duomenų valdytojo ar trečiosios šalies interesai. Konvencijos 5 str. 2 d. nurodo, kad duomenis tvarkyti galima arba duomenų subjekto sutikimu, arba kitokiu teisės aktais nustatytu pagrindu. Sutiktina, kad Konvencija įtvirtina ir kitus duomenų tvarkymo pagrindus, tačiau jų nedetalizuoja. Išsamesnius paaiškinimus galima rasti Konvencijos aiškinamajame rašte. Jame nurodyta, kad tai gali būti ir sutartis, ir būtinybė apsaugoti duomenų subjekto ar kito asmens interesus, teisinės pareigos įgyvendinimo atvejis, siekis apsaugoti viešąjį interesą, teisėtus duomenų valdytojo ar trečiojo asmens interesus. Keltinas klausimas, ar toks duomenų tvarkymo pagrindų nurodymas Konvencijoje yra tinkamas. Manytina, kad šiek tiek trūksta teisinio aiškumo, kadangi nuoroda „ir kitais įstatymų numatytais atvejais“ nurodo nebaigtinį duomenų tvarkymo pagrindų sąrašą, o tai gali kelti ir didesnius pavojus duomenų apsaugai.

---

¹⁷³ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

¹⁷⁴ *Ibidem*.

Iš kitos pusės, Konvencijos 108+ 14 str. pateikia alternatyvių teisėto duomenų tvarkymo pagrindų sąrašą vykdant tarpvalstybinį asmens duomenų perdavimą. Duomenys gali būti perduodami, jei duomenų subjektas duoda aiškų, konkretų ir savanorišką sutikimą po to, kai buvo informuotas apie pavojus, kurie kyla nesant tinkamų apsaugos priemonių (4 d. a p.) arba konkrečiu atveju duomenis būtina perduoti dėl specialių duomenų subjekto interesų (4 d. b p.), arba teisės aktuose nustatyti visuotiniai teisėti interesai, ypač svarbūs viešieji interesai, ir toks duomenų perdavimas yra būtina ir proporcinga priemonė demokratinėje visuomenėje (4 d. c p.) arba tai yra būtina ir proporcinga priemonė demokratinėje visuomenėje žodžio laisvei užtikrinti (4 d. d p.).

4.2.4. Duomenų subjektų teisių palyginimas

BDAR numatytos duomenų subjektų teisės: teisė būti informuotam apie duomenų tvarkymą, teisės susipažinti su duomenimis ir juos ištaisyti, teisė į duomenų perkeliamumą, teisės nesutikti su duomenų tvarkymu, teisė apriboti duomenų tvarkymą, teisė būti pamirštam.

Pirmiausia BDAR nurodo duomenų subjektų teisę būti informuotam apie duomenų tvarkymą (13-14 str.). Konvencijoje 108+ ši teisė užtikrinama 8 str. Bet BDAR šios teisės turinys daug platesnis. BDAR 13 str. nurodoma, kad kai iš duomenų subjekto renkami jo asmens duomenys, duomenų valdytojas asmens duomenų gavimo metu duomenų subjektui pateikia šią informaciją: duomenų valdytojo tapatybę ir kontaktinius duomenis, duomenų apsaugos pareigūno kontaktinius duomenis (jei taikoma), duomenų tvarkymo tikslus, teisinį pagrindą, duomenų valdytojo ar trečiosios šalies interesus, jei duomenys tvarkomi jų intereso pagrindais (BDAR 6 str. 1 d. f p.), asmens duomenų gavėjus (jei yra), kai duomenis ruošiamasi perduoti trečiajai valstybei ar TO, privalomi informuoti ir apie tai. Taip pat duomenų tvarkymo sąžiningumui ir skaidrumui užtikrinti duomenų valdytojas pateikia informaciją apie duomenų saugojimo laikotarpį (jei toks yra numatytas), apie teisę prašyti susipažinti su duomenimis ar prašyti juos ištaisyti arba ištrinti, arba apriboti duomenų tvarkymą, teisę nesutikti su duomenų tvarkymu ar teisę į duomenų perkeliamumą, teisę atšaukti sutikimą dėl duomenų tvarkymo, teisę pateikti skundą priežiūros institucijai, informaciją apie automatizuotą sprendimų priėmimą ir profiliavimą. Jei duomenų valdytojas ruošiasi tvarkyti duomenis kitu tikslu, nei pirminis tikslas, kuriam buvo duotas sutikimas, jis turi informuoti duomenų subjektą apie kitą tikslą bei suteikti visą reikiamą informaciją. Konvencijos 108+ 8 str. numato, kad duomenų valdytojas turi informuoti duomenų subjektą apie savo tapatybę, nuolatinę gyvenamąją vietą ar įsisteigimo vietą, duomenų tvarkymo teisinį pagrindą ir tikslus, tvarkomų asmens duomenų

kategorijas, naudojimąsi Konvencijoje 108+ numatytais kitomis duomenų subjektų teisėmis ir bet kokią papildomą informaciją, būtiną sąžiningam ir skaidriam duomenų tvarkymui. Aišku, kad BDAR nustatomos informavimo taisyklės daug platesnės ir konkretnės, nei Konvencijoje 108+, tačiau Konvencijos normose taip pat paliečiami svarbiausi informavimo pareigos elementai. Informacija, kuri turi būti pateikta, kai duomenys gauti ne iš duomenų subjekto, numatoma tokia pati, kai ir tais atvejais, kai gauta iš duomenų subjekto. Taip pat numatomos ir teisės į informaciją išimtis. Informacija nesuteikiama, jei duomenų subjektas ją jau yra gavęs. Taip pat, tuo atveju, jei informacija pateikiama, kai duomenys gauti ne iš duomenų subjekto, tiek BDAR, tiek Konvencija 108+ numato, kad gali būti atsisakyta šią informaciją suteikti, jei tokios informacijos suteikimui reikėtų neproporcingų pastangų arba kai duomenų tvarkymas aiškiai numatytas teisės aktų pagrindu. BDAR numatoma papildoma išimtis – informacija neteikiama, kai asmens duomenys privalo išlikti konfidencialūs dėl profesinės paslapties (BDAR 14 str. 5 d. d p.).

Apibendrinant, Konvencijoje 108+ teisė gauti informaciją yra nauja teisė. Iš esmės ji apima duomenų subjekto teisę gauti informaciją apie tai, kokie duomenys yra tvarkomi, ir suprasti kodėl pastarieji duomenys tvarkomi bei kokios duomenų tvarkymo pasekmės gali atsirasti duomenų subjektui. Konvencijoje 108+ pabrėžiama, kad ši teisė ypač svarbi atliekant profiliavimą. Galimybė duomenų subjektui naudotis šia teise numatoma ir BDAR. Abiejų teisės aktų reguliavimo atveju duomenų valdytojas privalo užtikrinti duomenų tvarkymo skaidrumą. Konvencija 108+ numato, kad duomenų subjektas turėtų būti informuojamas suprantama forma, tačiau nedetalizuojama plačiau kas yra „suprantama forma“. BDAR numato platesnį išaiškinimą – informacija turėtų būti pateikiama glausta, skaidria, suprantama ir lengvai prieinama forma, naudojant aiškią ir suprantamą kalbą. Taip BDAR įtvirtina 3 skirtingas informacijos pateikimo aplinkybes: duomenų subjekto informavimas, kai duomenys buvo gauti iš jo paties (BDAR 13 str.), duomenų subjekto informavimas, kai duomenys buvo gauti ne iš pačio duomenų subjekto (BDAR 14 str.), duomenų subjekto informavimas, jeigu duomenys buvo tvarkomi (BDAR 15 str.).

Teisė susipažinti su duomenimis ir juos ištaisyti užtikrinama BDAR 15 str. 1 d. Duomenų subjektas turi teisę gauti patvirtinimą iš duomenų valdytojo apie tai, kad su juo susiję asmens duomenys yra tvarkomi. Duomenų subjektas taip pat turi teisę susipažinti su duomenų tvarkymo tikslais, asmens duomenų kategorijomis, duomenų gavėjų kategorijomis, ypač jei duomenys bus perduodami trečiosioms šalims arba TO, duomenų saugojimo laikotarpiu, su teise prašyti duomenis ištrinti ar ištaisyti, apriboti duomenų tvarkymą ar nesutikti su juo. Taip pat duomenų subjektas turi būti supažindinamas su

atvejais, kad esama automatizuoto sprendimų priėmimo, profiliavimo. Konvencijoje 108+ akcentuojama, kad patvirtinimą apie duomenų tvarkymą duomenų subjektas turėtų gauti per protingą laiką nuo prašymo pateikimo ir už protingą kainą. Informacijos pateikimo forma turėtų būti suprantama, informacija turėtų būti pateikiama apie tvarkomus duomenis, jų kilmę, saugojimo laikotarpį ir kitus kriterijus, minėtus analizuojant teisę į informacijos pateikimą. Teisė prašyti, kad duomenys būtų ištaisyti ar ištrinti, Konvencijoje 108+ nurodoma 9 str. 1 d. e p. Iš esmės šios teisės turinys tiek BDAR, tiek Konvencijoje 108+ taip pat sutampa, bet BDAR konkretizuojama daugiau.

Teisė nesutikti su duomenų tvarkymu BDAR reglamentuojama 21 str. 1 d. Duomenų subjektas bet kuriuo metu turi teisę dėl su juo susietų priežasčių bet kada nesutikti su jo duomenų tvarkymu, kai duomenys tvarkomi siekiant atlikti užduotį, vykdomą viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas (BDAR 6 str. 1 d. e p.) arba kai duomenys tvarkomi duomenų valdytojo ar trečiojo asmens teisėtų interesų pagrindu (BDAR 6 str. 1 d. f p.), įskaitant profiliavimą šiais klausimais. Tačiau numatoma išimtis – duomenų valdytojas gali tvarkyti šiuos duomenis nepaisydamas nesutikimo jei įrodo, kad duomenys tvarkomi dėl įtikinamų priežasčių, kurios viršesnės už duomenų subjekto interesus, teises ir laisves arba siekia įvykdyti teisinius reikalavimus. Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. d p. labai panašiai traktuoja teisę nesutikti: duomenų subjektas, bet kada, dėl su juo susijusių priežasčių ar konkrečių aplinkybių, gali nesutikti su savo duomenų tvarkymu, išskyrus atvejus, kai duomenų valdytojas nurodo tokio tvarkymo teisėtą pagrindą, kuris yra viršesnis už duomenų subjekto interesus ar teises ir pagrindines laisves. Konvencijos 108+ reguliavime nėra nurodomi, kad teisė nesutikti galima tik tokiu atveju, jei duomenys tvarkomi konkrečiais pagrindais. Abejose nuostatose matomas panašumas – duomenų subjektas gali bet kada nesutikti su duomenų tvarkymu. Taip pat abiejų reguliavimų atveju duomenų subjekto nesutikimą su duomenų tvarkymu galimai skatina konkrečios priežastys, susijusios su jo duomenų tvarkymu.

Apibendrinant, atnaujinta Konvencija 108+ suteikia duomenų subjektams teisę bet kuriuo metu prieštarauti jų duomenų tvarkymui, nebent duomenų valdytojas įrodytų teisėtą pagrindą. Prie tokių pagrindų priskiriamas visuomenės saugumas, siekis apginti teisinius reikalavimus. BDAR nustatytos panašios, tačiau daug išsamesnės taisyklės. BDAR taip pat numato galimybę nesutikti su duomenų tvarkymu, kai jie tvarkomi tiesioginės rinkodaros tikslais ir duomenų valdytojas neįrodo kito teisėto pagrindo duomenų tvarkymui.

Teisę reikalauti ištrinti duomenis arba „būti pamirštam“ įtvirtina BDAR 17 str. 1 d. Duomenų subjektas turi teisę reikalauti, kad duomenų valdytojas nedelsdamas ištrintų

asmens duomenis, jei reikalavimą galima pagrįsti viena iš priežasčių: asmens duomenys nebereikalingi, kad būtų pasiekti duomenų tvarkymo tikslai, duomenų subjektas atšaukė sutikimą tvarkyti duomenis ir nėra jokio kito teisinio pagrindo, kodėl duomenys turėtų būti tvarkomi, duomenų subjektas nesutinka su duomenų tvarkymu ir nėra viršesnių pagrindų, kuriais galima būtų juos tvarkyti, duomenys tvarkomi neteisėtai, asmens duomenys turi būti ištrinti laikantis nustatytos teisinės prievolės, asmens duomenys buvo surinkti tvarkant specialios kategorijos – vaikų – duomenis informacinės visuomenės paslaugų siūlymo kontekste. Konvencija 108+ teisę reikalauti ištrinti duomenis įtvirtina 9 str. 1 d. e p. – duomenų subjektas turi teisę reikalauti, kad būtų ištrinti ar ištaisyti duomenys, jei jie buvo tvarkomi nesilaikant Konvencijos nuostatų. Tačiau Konvencijoje 108+ tai nėra įtvirtinta kaip teisė „būti pamirštam“. Šis terminas priklauso BDAR reguliavimui. Vėlgi, Konvencija 108+ nedetalizuoja, kokios nuostatos turėtų būti pažeistos, kad duomenų subjektas turėtų pilną teisę prašyti ištrinti duomenis.

BDAR atskirai išskiria kelias kitas duomenų subjekto teises – teisę į duomenų perkeliamumą bei teisę apriboti duomenų tvarkymą. Tai – BDAR numatytos duomenų subjekto teisės, šių teisių Konvencija 108+ atskirai nereguliuoja. Tačiau Konvencijos 108+ 10 str. 3 d. nurodyta duomenų valdytojo ir duomenų tvarkytojo pareiga įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones, kuriomis visuose duomenų tvarkymo etapuose būtų atsižvelgta į teisę į asmens duomenų apsaugą daromą poveikį. Priemonės turėtų būti integruotos dar pačioje duomenų tvarkymo pradžioje.

Konvencijoje 108+ yra išskiriama duomenų subjekto teisė nesutikti su vien tik automatiniu duomenų tvarkymu grindžiamais sprendimais (Konvencijos 108+ 9 str. 1 d. a p.). Šios teisės tikslas – užkirsti kelią netinkamam ir nepagrįstam duomenų subjekto vertinimui. BDAR įtvirtinta tokia pati nuostata 22 str., tačiau numatyta vienintelė išimtis – šią teisę riboti galima tik tuo atveju jei tai nustatyta įstatymu, kuris įpareigoja ir duomenų valdytoją, tuo pačiu duomenų valdytojas turi imtis būtinų apsaugos priemonių, kad nebūtų duomenų apsaugos pažeidimo.

Sistemiškai galima pastebėti, kad duomenų subjektų teisių srityje reguliavimas tiek BDAR, tiek Konvencijoje yra ganėtinai panašus. Nėra išskiriami konkretūs formos reikalavimai, kaip informacija turėtų būti pateikiama duomenų subjektui, svarbiausia, kad ji būtų pateikiama suprantama ir aiškia forma. Numatyta, kad duomenų valdytojas privalo įgyvendinti duomenų subjektų prašymus per protingą laiką, nepagrįstai nedelsdamas (BDAR 12 str. 3 d., Konvencijos 9 str. 1 d. 9 p.). BDAR šioje situacijoje terminus konkretizuoja ir nurodo, kad atsakymai bet kuriuo atveju subjektams turėtų būti pateikiami

ne vėliau kaip per 1 mėnesį nuo prašymo pateikimo dienos (BDAR 12 str. 3 d.). Terminas gali būti pratęstas iki 2 mėnesių atsižvelgiant į prašymų skaičių ir sudėtingumą (BDAR 12 str. 3 d.). Taip pat verta pastebėti, kad tiek BDAR, tiek Konvencijoje įtvirtinamas bendrasis duomenų subjekto teisių įgyvendinimo neatlygintinumo principas. Duomenų valdytojas turi teikti informaciją duomenų subjektams, o privalomus veiksmus atlikti nemokamai (BDAR 12 str. 5 d., Konvencijos 9 str. 1 d. e p.). Neatlygintinumo kriterijus netaikomas, jei duomenų subjekto prašymai yra akivaizdžiai nepagrįsti.

Modernizuotoje Konvencijoje 108+ plečiama priežiūros institucijų atsakomybė. Nurodoma, kad jos turi siekti užtikrinti, kad būtų laikomasi visų Konvencijoje 108+ įtvirtintų taisyklių. Tuo tikslu plečiamas institucijų įpareigojimų ir galių sąrašas,¹⁷⁵ nurodoma, kad jos turi būti nepriklausomos ir nešališkos (Konvencijos 108+ 15 str.). Tokių įpareigojimų tikslas – sukurti veiksmingą duomenų apsaugos sistemą. BDAR taip pat įtvirtina priežiūros institucijų nepriklausomybės ir nešališkumo reikalavimus.¹⁷⁶ Tačiau verta pabrėžti, kad ESTT praktikoje išskiriamas reikalavimas, jog valstybės institucijos taip pat negali daryti jokios tiesioginės ar netiesioginės įtakos priežiūros institucijoms.¹⁷⁷ BDAR nustato ir daugiau priemonių priežiūros institucijų nepriklausomumo įtvirtinimui. BDAR 53 str. 4 d. teigiama, kad priežiūros institucijų narys iš pareigų gali būti atleistas tik sunkaus nusizengimo atveju arba jeigu narys nebeatitinka jo pareigoms atlikti keliamų reikalavimų. Pagal BDAR 52 str. 4 d. kiekviena valstybė narė užtikrina, kad kiekvienai priežiūros institucijai būtų suteikti žmogiškieji, techniniai ir finansiniai ištekliai, patalpos ir infrastruktūra, kurie yra būtini, kad ji veiksmingai atliktų savo užduotis ir naudotųsi savo įgaliojimais, įskaitant užduotis ir įgaliojimus, vykdytinus savitarpio pagalbos srityje, bendradarbiaujant ir dalyvaujant Valdybos veikloje. Priežiūros institucijos įgalinamos atlikti tyrimus įsikišti į duomenų valdytojų vykdomą veiklą. Pagal Konvencijos 108+ 15 str. priežiūros institucijoms suteikiama teisė priimti sprendimus dėl administracinių sankcijų. BDAR nuostatos atitinka Konvencijos 108+ nuostatas, tačiau dar labiau konkretizuoja priežiūros institucijų teises ir pareigas.

Visgi, BDAR ir Konvencija 108+ yra reikšmingai susijusios tarpusavyje. Abu dokumentai, nors ir skirtingai, tačiau nurodo, kad asmens duomenų perdavimas toliau už Europos ribų esančioms valstybėms arba tarptautinėms organizacijoms yra būtinas

---

¹⁷⁵ UKROW, J. Data Protection without Frontiers? On the Relationship between EU DGPR and Amended CoE Convention 108. *European Data Protection Law*, 2018, t. 4, p. 239-247.

¹⁷⁶ VOIGT, P. BUSSCHE, A. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*. Springer International Publishing, 2017.

¹⁷⁷ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2010 m. kovo 9 d. sprendimas Europos Komisija prieš Vokietijos Federacinę Respubliką C-518/07, EU:C:2010:125.

plėtojant tarptautinę prekybą ir bendradarbiavimą. Tačiau BDAR pabrėžiama, kad kai asmens duomenys iš Europos Sąjungos perduodami duomenų valdytojams, duomenų tvarkytojams ar kitiems gavėjams trečiosiose valstybėse arba tarptautinėms organizacijoms, neturėtų sumažėti Europos Sąjungoje šiuo reglamentu fiziniams asmenims garantuojamos apsaugos lygis. Bet kuriuo atveju duomenys į trečiąsias valstybes ir tarptautinėms organizacijoms gali būti perduodami tik visapusiškai laikantis šio reglamento (BDAR preambulės 101 p.).

Pagal BDAR 45 str. 1 d. asmens duomenys gali būti perduodami trečiajai valstybei ar TO tik tuo atveju, jei Komisija nusprendžia, kad atitinkama trečioji valstybė, teritorija arba TO užtikrina tinkamo lygio apsaugą. Nebaigtinis veiksnys, į kuriuos reikia atsižvelgti, sąrašas išvardinamas BDAR 45 str. 2 d. ir apima teisinės valstybės principą, pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, nepriklausomų duomenų apsaugos priežiūros institucijų buvimą ir veiksmingą tarptautinių įsipareigojimų vykdymą, kuriuos prisiėmė atitinkama trečioji šalis ar TO. Šioje vietoje BDAR daroma nuoroda į Preambulės 105 p., kuriame nurodoma trečiųjų valstybių prisijungimo prie Konvencijos 108+ galimybė.

Kaip ir BDAR, Konvencijos 108+ tekste nėra numatytų jokių tiesioginių nuorodų į kitus Europos duomenų apsaugos teisės aktus (šiuo atveju konkrečiai BDAR). Tačiau Protokolo, keičiančio Konvenciją 108, aiškinamajame rašte pabrėžiama, kad Konvencijos modernizavimo procesas buvo vykdomas platesniu požiūriu, atsižvelgiant į įvairias lygiagrečias tarptautinių duomenų apsaugos priemonių reformas, ypač pabrėžiant Konvencijos nuostatų santykį su BDAR ir nurodant, kad buvo imtasi priemonių siekiant kuo labiau užtikrinti vienodą duomenų apsaugos lygį ir reguliavimo nuoseklumą.¹⁷⁸

Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad Europos tarybos duomenų apsaugos standartas, įtvirtintas Konvencijoje 108+, ženkliai priartėjo prie Europos Sąjungoje esančio duomenų apsaugos standarto, numatyto BDAR. Šiuose dviejuose reguliavimuose išvelgiami panašaus pobūdžio duomenų apsaugos principai: teisėtumo, sąžiningumo, skaidrumo, riboto tikslo, duomenų kiekio mažinimo, tikslumo, riboto duomenų saugojimo, duomenų saugumo ir atskaitomybės principai. Konvencijoje 108+ atskirai išskiriamas proporcingumo principas, kuris Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisėje labiau išryškėja teismų praktikoje. BDAR numatytas pritaikytosios ir standartizuotosios duomenų apsaugos principas Konvencijoje 108+ nėra aiškiai išreikštas, tačiau panašus, nors ir

---

¹⁷⁸ Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018, 3 punktas [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.

siauresnės apimties, reikalavimas įgyvendinamas per duomenų valdytojų pareigą naudotis tokiomis priemonėmis, kurios visuose duomenų tvarkymo etapuose atsižvelgia į tinkamas priemones, kuriomis būtų užtikrinta asmens duomenų apsauga.

Teisėti bendrieji duomenų tvarkymo pagrindai konkrečiai yra išskiriami tik BDAR, tačiau Konvencijoje 108+ įvirtintas nebaigtinis duomenų tvarkymo pagrindų sąrašas, nurodant, kad duomenys gali būti tvarkomi duomenų subjekto sutikimu arba kitokiu teisės aktais nustatytu pagrindu. Taigi, sutampantis duomenų rinkimo pagrindas – duomenų subjekto sutikimas, kiti pagrindai, tokie kaip duomenų tvarkymas sutarties pagrindu ar duomenų tvarkymas siekiant užtikrinti viešojo intereso apsaugą, Konvencijoje 108+ patenka po „kitais teisės aktų numatytais pagrindais“ ir yra detalizuojami Konvencijos 108+ aiškinamuosiuose raštuose. Nors Konvencijoje 108+ nedetalizuojami bendrieji duomenų tvarkymo pagrindai, Konvencijos 108+ 14 str. nurodo duomenų tvarkymo pagrindus esant tarpvalstybiniam duomenų perdavimui, kurie iš esmės sutampa su bendraisiais duomenų tvarkymo pagrindais.

Duomenų subjektų teisės tiek Konvencijoje 108+, tiek BDAR taip pat užtikrinamos panašiai: teisė susipažinti su informacija, teisė nesutikti su duomenų tvarkymu, teisė reikalauti ištrinti duomenis. Konvencijoje atskirai nėra užtikrinamos duomenų subjektų teisės į duomenų perkeliamumą ir į duomenų tvarkymo apribojimą, kurios nurodytos BDAR. Tačiau Konvencijoje 108+ nurodoma duomenų valdytojo pareiga įgyvendinti tinkamas technines ir organizacines priemones, kuriomis visuose duomenų tvarkymo etapuose būtų atsižvelgta į duomenų apsaugos taisykles.

Tiek Konvencija 108+, tiek BDAR numato priežiūros institucijų pareigas ir įgaliojimus. BDAR reguliuoja juos plačiau, numatydamas išsamesnes priežiūros institucijų nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas. Abu reguliavimai numato ir tarpvalstybinių duomenų perdavimo taisykles, tačiau BDAR griežtai reglamentuoja, kad Europos Sąjungos valstybių narių duomenų subjektų duomenys turėtų būti perduodami pagal BDAR numatytas tarpvalstybinio duomenų perdavimo taisykles. Šioje vietoje BDAR pažymi, kad vertinant ar trečiosios valstybės asmens duomenų apsaugos reguliavimas yra tinkamas reikia atsižvelgti į jos dalyvavimą tarptautinėse sutartyse, ypač Konvencijoje 108+.

Palyginus abu teisės aktus darytina išvada, kad tai didelė pažanga siekiant suvienodinti duomenų apsaugos standartus Europos Sąjungos ir Europos Tarybos mastu. Tačiau kol kas BDAR išsamiau reguliuoja duomenų apsaugai taikytinas taisykles. Manytina, kad tai lemia keli elementai: pirmiausia, pats Reglamento pobūdis pagal Europos

Sajungoje galiojančias taisykles numato reikalavimą nuostatas formuluoti išsamiai, tiksliai ir konkrečiai apibrėžiant. Todėl Reglamente pateikiamos nuostatos yra daug platesnės, negu Konvencijoje 108+. Antra, kadangi BDAR yra tiesiogiai taikomas teisės aktas jis nėra perkeliamas į nacionalines sistemas, todėl nacionalinės valdžios atstovai negali daryti papildomų interpretacijų taikant bei perkeliant šį teisės aktą. Konvencijoje 108+ numatyti standartai taikomi globaliu mastu, su galimybe prie jų prisijungti ne tik Europos Tarybos valstybėms, tačiau ir valstybėms už Europos ribų. Tačiau BDAR normų adaptavimas Konvencijoje 108+, o Konvencijos globalus taikymas rodo BDAR reguliavimo plėtrą ir už Europos žemyno ribų.

5. EUROPOS SAJUNGOS IR EUROPOS TARYBOS STANDARTŲ TAIKYMAS LIETUVOJE

Lietuva 1993 m. gegužės 14 d. tapo pilnateise Europos Tarybos nare, o 2004 m. gegužės 1 d. prisijungė prie Europos Sąjungos. Neabejotinai, narystė šiose valstybių sąjungose turi daug reikšmės Lietuvos politiniam, ekonominiam, teisiniam, socialiniam gyvenimui ir kitoms sritims. Su kiekviena naryste valstybei skiriamos ir tam tikros pareigos. Tad verta šiek tiek plačiau paanalizuoti kaip Lietuvos asmens duomenų apsaugos teisėje pritaikomi Europos Tarybos ir Europos Sąjungos standartai.

5.1. Lietuvos reguliavimo atitiktis Europos Sąjungos standartams

Lietuvos narystė Europos Sąjungoje suteikė įvairių galimybių Lietuvos gyventojams, sustiprino Lietuvos poziciją tarptautinės politikos vandenyse, praplėtė teisinį reguliavimą. Lietuvos narystės nauda Europos Sąjungoje – sustiprėjęs ir augantis Lietuvos ūkis, augančios tiesioginės užsienio investicijos, energetinė nepriklausomybė, laisvas kapitalo bei asmenų judėjimas visoje Europos Sąjungoje, Europos Sąjungos struktūrinių fondų teikiamos subsidijos ne tik Lietuvos verslui, bet ir Lietuvos švietimui ir mokslui, socialinės garantijos visoje ES ir konsulinė pagalba pasaulyje.¹⁷⁹

Atnaujintas asmens duomenų apsaugos reguliavimas Europos Sąjungoje įnešė daug naujų pakeitimų ir Lietuvos duomenų apsaugos teisėje. BDAR Lietuvoje taikomas tiesiogiai ir visa apimtimi, kaip ir kitose Europos Sąjungos valstybėse. Tačiau Lietuvoje duomenų apsaugą reguliuoja ir Lietuvos Respublikos Duomenų apsaugos įstatymas.¹⁸⁰ Jis skirtas saugoti žmogaus pagrindines teises ir laisves, visų pirma jo teisę į asmens duomenų apsaugą, ir užtikrinti aukštą asmens duomenų apsaugos lygį taikant BDAR ir jo įgyvendinamuosius teisės aktus (Duomenų apsaugos įstatymo 1 str. 1 d.). Duomenų apsaugos įstatymas privalo būti taikomas kartu su BDAR (Duomenų apsaugos įstatymo 1 str. 3 d.).

Taip pat, Lietuva į savo teisinę sistemą inkorporavo Teisėsaugos duomenų apsaugos direktyvą ir siekiant užtikrinti tinkamą duomenų rinkimą teisėsaugos srityje,

---

¹⁷⁹ Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. Lietuvos narystė ES [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.urm.lt/default/lt/uzsienio-politika/uzsienio-politikos-prioritetai/lietuva-europos-sajungoje/lietuvas-naryste-es>.

¹⁸⁰ Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 63-1479.

Lietuvoje šią sritį reguliuoja Teisėsaugos duomenų apsaugos įstatymas.¹⁸¹ Šio įstatymo paskirtis – saugoti žmogaus pagrindines teises ir laisvės, visų pirma žmogaus teisę į asmens duomenų apsaugą, ir užtikrinti, kad Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytas kompetentingų institucijų keitimasis asmens duomenimis Europos Sąjungoje nebūtų ribojamas ar draudžiamas dėl su fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis susijusių priežasčių (Teisėsaugos duomenų apsaugos įstatymo 1 str. 1 d.).

Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas¹⁸² iš esmės atspindi e-Privatumo direktyvos¹⁸³ nuostatas. Šis Įstatymas reglamentuoja visuomeninius santykius, susijusius su elektroninių ryšių paslaugomis, tinklais ir su jais susijusiomis priemonėmis bei paslaugomis, elektroninių ryšių išteklių naudojimu, taip pat visuomeninius santykius, susijusius su radijo įrenginiais, galiniais įrenginiais ir elektromagnetiniu suderinamumu (Elektroninių ryšių įstatymo 1 str. 1 d.). Šiuo Įstatymu siekiama Europos Sąjungos elektroninių ryšių reguliavimo sistemos tikslų, tarp jų skatinti konkurenciją teikiant elektroninių ryšių tinklus, elektroninių ryšių paslaugas bei susijusias priemones ir paslaugas, užtikrinti paslaugų gavėjų interesų apsaugą, plėsti vidaus rinką (Elektroninių ryšių įstatymo 1 str. 5 d.). Atsiradus e-Privatumo reglamentui, jis taip pat bus tiesiogiai taikomas, kaip ir BDAR.

Vienas iš svarbiausių BDAR nuostatų tinkamo įgyvendinimo požymių Lietuvoje – Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos (toliau – VDAI) ir duomenų apsaugos pareigūnų veikla. Duomenų apsaugos pareigūnas stebi, kaip laikomasi BDAR, kitų Europos Sąjungos arba nacionalinių duomenų apsaugos nuostatų ir VDAI politikos asmens duomenų apsaugos srityje, įskaitant pareigū pavidimą, duomenų tvarkymo operacijose dalyvaujančių darbuotojų informuotumo didinimą, informuoja, konsultuoja VDAI apie stebėjimo rezultatus, teikia susijusias rekomendacijas, paprašius konsultuoja dėl poveikio duomenų apsaugai vertinimo ir stebi jo atlikimą, bendradarbiauja su kitomis asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijomis, Europos duomenų apsaugos valdyba, teikia informaciją duomenų subjektams dėl jų duomenų tvarkymo VDAI, nagrinėja jų prašymus ir teikia kitas susijusias paslaugas.¹⁸⁴ VDAI leidžia rekomendacijas, konsultacijas bei

---

¹⁸¹ Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 pakeitimo įstatymas. *TAR*, 2018, Nr. 11745.

¹⁸² Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 69-2382.

¹⁸³ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių). *OL L* 201, 2002, p. 37-47.

¹⁸⁴ Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. Asmens duomenų apsauga [interaktyvus]. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://vdai.lrv.lt/lt/asmens-duomeniu-apsauga>>.

nuomones duomenų apsaugos klausimais Lietuvoje. Tai neprivalomi teisės taikymo šaltiniai, tačiau supažindina ir informuoja visuomenę apie duomenų apsaugos reguliavimą Lietuvoje.

Kol kas Lietuvos teismuose Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės normų taikymas taip pat nėra itin platus, tačiau vis dažniau teismai remiasi būtent BDAR normomis nagrinėdami asmens duomenų apsaugos pažeidimus Lietuvos teisėje. Visiškai naujoje byloje dėl autorių teisių pažeidimo kilo klausimas dėl kūrinių atitikties originalumo sąlygai. Šioje srityje LAT konstatavo, kad BDAR nustato bendrus ir visuotinai (duomenų valdytojams ir tvarkytojams) privalomus asmens duomenų apsaugos užtikrinimo standartus, *inter alia*, apibrėžia principus, susijusius su asmens duomenų tvarkymu (BDAR 5 straipsnis), įtvirtina nurodymus duomenų valdytojams ir tvarkytojams, kad šie įgyvendintų technines ir organizacines priemones, skirtas duomenų apsaugos principams užtikrinti (BDAR 25 ir 28 straipsniai), tačiau aptariamame reglamente nėra taisyklių, apibrėžtų baigtinio sąrašo principu, rinkinio, kuriuo būtų nustatytas išsamus reguliavimas, kad subjektai, kuriems taikomi šio teisės akto reikalavimai, neturėtų jokios laisvės pasirinkti, kokiomis priemonėmis turi būti įgyvendinti asmens duomenų apsaugos užtikrinimo standartai. Vadinasi, asmuo, rengiantis duomenų apsaugos dokumentų, turinčių atitikti BDAR reikalavimus, ruošinius (projektus), turi tam tikrą saviraiškos laisvę, parinkdamas atitinkamus turinio ir formos elementus, o tokio laipsnio saviraiškos laisvės įgyvendinimas, teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgus į paties kūrinio pobūdį, yra pakankamas pripažinti, kad toks kūrinys, kaip vientisa autoriaus kūrybinės (intelektinės) veiklos išraiškos forma, gali atitikti originalumo reikalavimą ir būti autorių teisių objektas.¹⁸⁵

Vilniaus apygardos administraciniame teisme nagrinėta byla dėl BDAR nustatytų specialiųjų duomenų tvarkymo taisyklių, šiuo atveju – žurnalistikos tikslais. Pareiškėjas nurodė, kad vadovaujantis Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 4 straipsnio nuostatomis, tais atvejais, kai asmens duomenys tvarkomi žurnalistikos arba akademinės, meninės ar literatūrinės saviraiškos tikslais, netaikomi BDAR 8, 12-23, 25, 30, 33-39, 41-50, 88-91 straipsniai. Teismas konstatavo, jog BDAR numatyta, kad asmens duomenys gali būti tvarkomi teisėtai, kai juos tvarkyti būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų. Tačiau minėta išimtis nereiškia, kad BDAR apskritai netaikomas, kai duomenys tvarkomi žurnalistikos tikslais. Publikacijos turinys nepatvirtina pareiškėjo

---

¹⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2020 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-77-687/2020 MB „*Novus nexus*“ prieš UAB „*Solidas*“.

deklaruojamo ginčo publikacijos tikslo – plėtoti visuomenei aktualią problemą, pateikti duomenis, kurie tenkintų viešąjį interesą, informuoti visuomenę pateikiant duomenis apie trečiąjį suinteresuotą asmenį. Priešingai, iš Publikacijos turinio matyti, kad publikacijos tikslas buvo ne plėtoti visuomenei aktualią problemą, o atskleisti visą su pareiškėju susijusią informaciją. Teismo vertinimu, šiam tikslui pasiekti trečiojo suinteresuoto asmens pačio elektroninio laiško pavišėjimas su trečiojo suinteresuoto asmens duomenimis buvo perteklinis ir neproporcingas, kadangi publikacija galėjo būti plėtojama ir neatskleidžiant duomenų apie trečiąjį suinteresuotą asmenį. Šiuo atveju, manytina, jog pareiškėjui siekiant informuoti visuomenę apie elektroninio laiško turinį, būtų pakakę tiesiog pavišinti elektroninio laiško esmę. Ginčo Publikacijos turinys nepatvirtina, jog egzistavo realus visuomenės viešas interesas ir kad buvo būtina viešinti trečiojo suinteresuoto asmens duomenis. Taigi, pareiškėjas nepateikė jokių duomenų, kad trečiojo suinteresuoto asmens duomenys atskleidžia informaciją, kuri tenkintų teisėtą ir pagrįstą visuomenės interesą šiuos duomenis žinoti.¹⁸⁶

Taip pat nagrinėta byla dėl vaizdo stebėjimo kamerų teisėtumo. Ginčas kilo dėl atsakovo įsirengtų bendro kiemo stebėjimo kamerų nesuderinus to su bendro kiemo valdytoju (pareiškėju). Teismas nurodė, kad reikalavimas pagrįsti vaizdo stebėjimo teisėtumą kyla ir iš asmens duomenų apsaugos teisinio reguliavimo. Šiuo aspektu pastebėtina, kad pagal BDAR vaizdo stebėjimas yra laikomas pagrįstu, jei tvarkyti asmens duomenis yra būtina siekiant teisėtų duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesų, išskyrus atvejus, kai tokie duomenų subjekto interesai arba pagrindinės teisės ir laisvės, dėl kurių būtina užtikrinti asmens duomenų apsaugą, yra už juos viršesni, ypač kai duomenų subjektas yra vaikas (BDAR 6 straipsnio 1 dalies f punktas). Tais atvejais, kai duomenų subjektas prieštarauja stebėjimui, duomenų valdytojas gali vykdyti stebėjimą tik jei egzistuoja įtikinamas teisėtas interesas, kuris yra viršesnis už duomenų subjekto interesus ir pagrindines teises bei laisves. Šiuo atveju atsakovo siekis pasirūpinti savo turto saugumu ir užkabinti stebėjimo kameras, kurios filmuoja bendro kiemo bendrasavininko kiemą ir dalį gyvenamosios patalpos, be pastarojo sutikimo laikytinas neproporcingu siekiant užtikrinti savo interesų apsaugą, juo labiau neatitinkantis viešojo intereso apsaugos reikalavimų.¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje Nr. eI-3830-809/2019 *UAB X prieš Žurnalistų etikos inspektoriatą tarnybą*.

¹⁸⁷ Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. sausio 16 d. sprendimas byloje Nr. e2A-7-1092/2020 *A. V. prieš T. A.*

Teismuose taip pat nagrinėta VDAI veikla ir priimami sprendimai. Akcentuojamas klausimas buvo duomenų tvarkymo teisėtumas ir jos pagrindai.¹⁸⁸ LAT nurodė, kad asmens sutikimas nėra vienintelė teisėto asmens duomenų tvarkymo sąlyga. Būtina įvertinti ir kitas BDAR 6 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas asmens duomenų teisėto tvarkymo sąlygas.¹⁸⁹

5.2. Lietuvos reguliavimo atitikties Europos Tarybos standartams

Europos Tarybos veiklos pagrindas – pagarba žmogaus teisėms ir įstatymo viršenybė. Jos tikslas – sukurti didžiulę, laisvą, taikią, demokratinę erdvę, kur žmonės nepaisant savo skirtingumo suprastų vienas kitą – kurti Europą, kur taika palaikoma tolerancijos dėka.¹⁹⁰ Tad tapdama Europos Tarybos nare Lietuva turėjo prisijungti prie Europos Tarybos statuto, kuris yra organizacijos veikimo pagrindas, taip pat ratifikuoti EŽTK, pripažįstant Europos žmogaus teisių komisijos kompetenciją priimti ir nagrinėti individualius skundus bei pripažįstant privalomąją EŽTT jurisdikciją, taip pat ratifikuoti Europos vietos savivaldos chartiją. O svarbiausia – Lietuva turėjo įgyvendinti Europos Tarybos Statuto 3 str. nuostatas: „Kiekviena valstybė, Europos Tarybos narė, privalo vadovautis teisinės valstybės principais ir suteikti visiems asmenims, esantiems jos jurisdikcijoje, žmogaus teises ir pagrindines laisves.“¹⁹¹

Iš duomenų apsaugos sferos, Lietuva yra įgyvendinusi pagrindines Europos Tarybos „skirtas“ užduotis. 2000 m. vasario 11 d. Lietuva pasirašė Konvenciją 108¹⁹², kuri Lietuvoje įsigaliojo 2001 m. spalio 1 d. Vėliau, 2004 m. liepos 1 d. Lietuvoje įsigaliojo Konvenciją 108 papildantis protokolas dėl priežiūros institucijų ir valstybės sienas kertančių duomenų srautų.¹⁹³ Galiausiai, Lietuva 2018 m. spalio 10 d. pasirašė Protokolą

---

¹⁸⁸ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1273-553/2019 *BĮ Vilniaus J. Basanavičiaus progimnazija prieš VŠĮ „Brunera“*; Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. spalio 31 d. sprendimas byloje I-4413-816/2019 *„Intrum Lietuva“ prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją*.

¹⁸⁹ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1273-553/2019 *BĮ Vilniaus J. Basanavičiaus progimnazija prieš VŠĮ „Brunera“*.

¹⁹⁰ Lietuvos Respublikos nuolatinė atstovybė prie Europos Tarybos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://mission-ce.mfa.lt/mission-ce/lt/lietuva-ir-europos-taryba/apie-lietuva-ir-europos-taryba/istorija>>.

¹⁹¹ 1949 m. Europos Tarybos statutas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 13-481.

¹⁹² 1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), pakeista 2018 m. gegužės 18 d. protokolu (CETS Nr. 223) [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>>.

¹⁹³ 2001 m. Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu Papildomas protokolas dėl priežiūros institucijų ir valstybės sienas kertančių duomenų srautų. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 36-1187.

Nr. 223, modernizuojantį Konvenciją 108 bei ratifikavo 2019 m. lapkričio 7 d. įstatymu dėl laikinojo taikymo ir kompetentingų institucijų paskyrimo.¹⁹⁴

Lietuvos teismų praktika taikant Konvencijos 108 nuostatas, deja, nėra gausi. Tačiau galima pasidžiaugti, kad keliose bylose Lietuvos teismai visgi rėmėsi Konvencijos 108 nuostatomis ir jų pagalba sprendė duomenų apsaugos pažeidimų situacijas. Daugiausiai remtasi Konvencijoje 108 nurodomais duomenų tvarkymo principais: duomenų kokybės, pagal kurį automatizuotai tvarkomi asmens duomenys turi būti gauti ir tvarkomi sąžiningai ir teisėtai; saugomi konkrečiam ir teisėtam tikslui ir nenaudojami kitu šiam tikslui prieštaraujančiu būdu; tinkami, svarbūs ir ne pernelyg didelės apimties, kurie atitinka konkrečius tikslus; tikslūs, prireikus papildomi nauja informacija; laikomi tokio pavidalo, kad duomenų subjektų tapatybes būtų galima nustatyti ne ilgiau, nei tai yra reikalinga tam tikslui, dėl kurių duomenys buvo saugomi (5 str.); duomenų apsaugos, pagal kurį automatizuotai kaupiamiems asmens duomenims apsaugoti turi būti imtasi tinkamų apsaugos priemonių, kurios neleistų jų netyčia ar neteisėtai sunaikinti, netyčia prarasti, neleistinai palikti juos prieinamus, keisti ar platinti ir kt. (7 str.).¹⁹⁵ Šios nuostatos buvo pritaikytos LVAT byloje, kurioje buvo spręstas klausimas dėl asmens duomenų gavimo iš socialinio tinklo „Facebook“ ir jų tvarkymo teisėtumo.¹⁹⁶ LVAT nusprendė, kad informacijos pateikimo duomenų subjektui būdas turi užtikrinti atitinkamos kalbos vartojimą, kad duomenų subjektai suprastų, dėl ko sutinka ir kokiais tikslais tai daro. Tačiau nagrinėjamoje byloje toks sutikimas nebuvo aiškiai suprantamas, jis buvo nekonkretus – jame aiškiai ir tiksliai nebuvo nurodyta duomenų tvarkymo aprėptis ir padariniai.

Kitoje byloje LAT, remdamasis Konvencijos 108 duomenų apsaugos principais, nagrinėjo *privataus gyvenimo sąvoką*.¹⁹⁷ LAT nustatė, kad remiantis tarptautine ir nacionaline teise bei teismų praktika, sąvoka *žmogaus privatus gyvenimas* apibūdinama labai plačiai, taigi yra vertinamojo pobūdžio kategorija, kuri nepasiduoda griežtai klasifikacijai.¹⁹⁸

---

¹⁹⁴ 2018 m. Protokolas, kuriuo iš dalies keičiama Europos Tarybos konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu. TAR, 2020, Nr. 4015.

¹⁹⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-408-858/2016 „*Creditinfo Lietuva*“ prieš *Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją*.

¹⁹⁶ *Ibidem*.

¹⁹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-84-489/2018; Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1401-629/2019 *K. Z. Prieš Kauno miesto savivaldybės administraciją*.

¹⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-84-489/2018, p. 27.

Vilniaus apygardos administracinis teismas nagrinėjo bylas dėl Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos veiksmų.¹⁹⁹ Pareiškėjas nurodė, kad atsakovė VDAI neteisėtai nesutiko nagrinėti jos skundo dėl netinkamo duomenų tvarkymo.²⁰⁰ Byloje pasiremė Konvencijos 108 nuostatomis, pagal kurias ir VDAI teikia pagalbą užsienyje gyvenantiems duomenų subjektams, bendradarbiauja su kitų valstybių asmens duomenų apsaugos priežiūros institucijomis, Europos Sąjungos institucijomis, įstaigomis ir tarptautinėmis organizacijomis ir dalyvauja jų veikloje; dalyvauja formuojant valstybės politiką asmens duomenų apsaugos srityje ir ją įgyvendina; įgyvendina Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108) nuostatas. Nustatyta, kad VDAI tinkamai įgyvendino savo pareigas prižiūradama duomenų valdytojų veiklą tvarkant asmens duomenis, kontroliuodama duomenų tvarkymo teisėtumą.

Taip pat sveikintina Lietuvos teismų vystoma praktika, kurioje nepamirštama remtis Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijomis dėl duomenų apsaugos, nors, kaip minėta, jos ir neturi privalomosios teisinės galios. LVAT nagrinėdamas bylą dėl duomenų gavimo iš socialinio tinklo „Facebook“, rėmėsi Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija dėl privatumo apsaugos internete²⁰¹ ir joje išvardijamais interneto paslaugų naudotojų ir tiekėjų (IPT1) sąžiningos praktikos principais, kuriuos galima įtraukti į elgesio kodeksus.

Darytina išvada, kad Lietuva taiko Europos Sąjungos ir Europos Tarybos standartus savo nacionalinės teisės sistemoje, kuomet analizuojamos asmens duomenų apsaugai pavojų keliančios situacijos. Siūlytina Lietuvos teismams vis dažniau atsižvelgti į Europos Sąjungos ir Europos Tarybos reguliavimą, užsienio teismų praktiką tokiu būdu siekiant kuo aukštesnių asmens duomenų apsaugos standartų Lietuvos Respublikoje.

---

¹⁹⁹ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje Nr. eI-2927-331/2019 *Ž. M. prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją*; Vilniaus apygardos administracinio teismo 2020 m. vasario 18 d. sprendimas byloje eI2-1090-872/2020 *V. Č. prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją ir UAB „Sergel“*.

²⁰⁰ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje Nr. eI-2927-331/2019 *Ž. M. prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją*.

²⁰¹ Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms Rec(99) 5 dėl privatumo apsaugos internete (Recommendation No R (99) 5 of the Committee of Ministers to Member States for the Protection of Privacy on the Internet) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804f4429>.

IŠVADOS

1. Siekiant užbaigti Europos Sąjungos duomenų apsaugos reformą, kitas sritis reguliuojantys teisės aktai (Teisėsaugos duomenų direktyva, e-Privatumo reglamento pasiūlymas, duomenų rinkimo Europos Sąjungos institucijoms reglamentas). buvo atnaujinti pagal BDAR nustatytus asmens duomenų apsaugos reikalavimus.
2. BDAR nuostatų adaptavimą Europos Tarybos Konvencijoje 108+ galima vertinti kaip Europos Sąjungos duomenų apsaugos standartų sklaidą tarptautiniu mastu, nes prie Konvencijos 108+ yra prisijungusios ne tik Europos valstybės, bet ir valstybės iš kitų žemynų, tokios kaip Marokas, Tunisas, Meksika ir kt.
3. Konvencijoje 108+ ir BDAR numatyti panašūs duomenų apsaugos principai, pavyzdžiui, teisėtumo, skaidrumo, tikslumo, saugumo principai, taip pat užtikrinamos ir panašios duomenų subjektų teisės. Tačiau Konvencijoje 108+ nėra numatyta duomenų subjektų teisė į duomenų perkeliamumą ir duomenų tvarkymo apribojimą, kurios numatytos BDAR.
4. Duomenų rinkimo pagrindai BDAR numatyti 6, Konvencijoje 108+ numatytas nebaigtinis duomenų rinkimo pagrindų sąrašas, tačiau konkrečiai išreikšti tik 2 pagrindai.
5. Pats reglamento pobūdis numato griežtesnį reguliavimą Europos Sąjungos valstybėse narėse, nei Konvencija 108+, nes iš tarptautinių sutarčių valstybės gali daryti išlygas, o reglamentai Europos Sąjungos valstybėse narėse taikomi tiesiogiai ir pilna apimtimi.
6. Lietuvoje Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisės standartai standartai pritaikomi dažniau ir plačiau, nei Europos Tarybos. Manytina dėl to, kad Europos Sąjungos teisės aktai valstybėms narėms turi didesnę privalomą galią ir kelia aukštesnius standartus, nei Europos Tarybos teisės aktai.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

TEISĖS NORMINIAI AKTAI

Tarptautinės teisės norminiai aktai:

1. 1966 m. Tarptautinis pilietinių ir politinių teisių paktas. *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 77-3288.
2. 1949 m. Europos Tarybos statutas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 13-481.
3. 1950 m. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, iš dalies pakeista Protokolais Nr. 11 ir Nr. 14. *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 156-7390.
4. 1981 m. sausio 28 d. Konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), pakeista 2018 m. gegužės 18 d. protokolu (CETS Nr. 223) [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>>.
5. 2001 m. Konvencijos dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu Papildomas protokolai dėl priežiūros institucijų ir valstybės sienas kertančių duomenų srautų. *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 36-1187.
6. 2018 m. Protokolas, kuriuo iš dalies keičiama Europos Tarybos konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu. *TAR*, 2020, Nr. 4015.

Europos Sąjungos teisės norminiai aktai:

7. 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB. *OL L* 295, 2018, p. 39-98.
8. Tarpvyriausybinių konferencijų, patvirtinusių Lisabonos sutartį, pasirašytą 2007 m. gruodžio 13 d., prie Baigiamojo akto pridėtos deklaracijos. *OL C* 202, 2016, p. 335-360.
9. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų

- judėjimo, kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR. *OL* L 119, 2016, p. 89-131.
10. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). *OL* L 119, 2016, p. 1-88.
  11. 2012 m. spalio 26 d. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija. *OL*, C 326, 2012, p. 13-199.
  12. 2007 m. gruodžio 13 d. Lisabonos sutartis, iš dalies keičianti Europos Sąjungos sutartį ir Europos bendrijos steigimo sutartį pasirašyta Lisabonoje. *OL* C 306, 2007, p. 1-10.
  13. 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių). *OL* L 201, 2002, p. 37-47.
  14. 2000 m. gruodžio 7 d. Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. *OL* C 326, 2012, p. 389-405 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.].
Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=FR>.
  15. 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. *OL* 2004 m. *specialusis leidimas*, 13 skyrius, 15 tomas, p. 355–374.

Lietuvos Respublikos įstatymai:

16. Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1996, Nr. 63-1479.
17. Lietuvos Respublikos asmens duomenų, tvarkomų vykdant policijos ir teisminių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose, teisinės apsaugos įstatymo Nr. XI-1336 pakeitimo įstatymas. *TAR*, 2018, Nr. 11745.
18. Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 69-2382.

SPECIALIOJI LITERATŪRA

19. BURRI, M., SCHÄR, R. The Reform of the EU Data Protection Framework: Outlining Key Changes and Assessing Their Fitness for a Data-Driven Economy. *Journal of Information Policy*, vol. 6, 2016, p. 479-511 [interaktyvus. Žiūrėta 2019

- m. gruodžio 9 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.jstor.org/stable/10.5325/jinfopoli.6.2016.0479#metadata_info_tab_contents>.
20. CIVILKA, M. Europos Sąjungos asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas interneto kontekste. *Justitia*, 2002, t. 3, p. 226-260.
  21. DEŠRIŪTĖ, J. Esminiai asmens duomenų apsaugos baudžiamajame procese reformos Europos Sąjungoje aspektai ir jų įtaka nacionaliniam teisiniam reguliavimui. *Teisės problemos*, 2016, t. 1 (91), p. 25-51.
  22. LYNSKEY, O. *The Foundations of EU Data Protection Law*. Oxford University Press, 2015.
  23. GONZALEZ, E. G.; HERT, P. Understanding the legal provisions that allow processing and profiling of personal data – an analysis of GDPR provisions and principles. *ERA Forum*, 2019, p. 597-621 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://link.springer.com/article/10.1007/s12027-018-0546-z>>.
  24. GREENLEAF, G. Renewing Data Protection Convention 108: the CoE's 'GDPR Lite' initiatives. *142 Privacy Laws & Business International Report*, 2016 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2892947
  25. GREENLEAF, G. „Modernised“ Data Protection Convention 108 and the GDPR. *Privacy Laws & Business International Report 22-3*, 2018, t. 154, p. 3-19.
  26. GREENLEAF, G. Convention 108+ and the Data Protection Framework of the EU. Paper presented at Convention 108+ Tomorrow's Common Ground for Protection, Council of Europe, Strasbourg, 21 June, 2018, *UNSWLRS 39* [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3279984>.
  27. HERT, P.; PAPAKONSTANTINOŪ, V. The Council of Europe Data Protection Convention reform: Analysis of the new text and critical comment on its global ambition. *Computer Law & Security Review*, 2014, t. 30, p. 633-642 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364914001526?via%3DiHub>>.
  28. KARADOĞAN, B. *Modernized Convention 108 and GDPR* [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą:

https://www.researchgate.net/publication/336512782_GDPR_and_Convention_108_Article.

29. KIERKEGAARD, S.; GREENLEAF, G.; BYGRAVE, L. A. 30 years on – The review of the Council of Europe Data Protection Convention 108. *Computer Law & Security Review*, 2011, t. 27, p. 223-231.
30. MANTELERO, A. Regulating big data. The guidelines of the Council of Europe in the context of the European data protection framework. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 584-602.
31. PETRAITYTĖ, I. Asmens duomenų apsauga ir teisė į privatų gyvenimą. *Teisė*, 2011, t. 80, p. 163-174.
32. PETRAITYTĖ, I. Asmens duomenų apsaugos teisinis reguliavimas Lietuvos teisės sistemoje. *Teisė*, 2011, t. 79, p. 125-138.
33. PURTOVA, N. The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law. *Law, Innovation and Technology*, 2018, t. 10, Nr. 1, p. 40-81.
34. REDING, V. The upcoming data protection reform for the European Union. *International Data Privacy Law*, 2010, t. 1, p. 3-5.
35. UKROW, J. Data Protection without Frontiers? On the Relationship between EU DGPR and Amended CoE Convention 108. *European Data Protection Law*, 2018, t. 4, p. 239-247.
36. VOIGT, P. BUSSCHE, A. *The EU General Data Protection Regulation (GDPR). A Practical Guide*. Springer International Publishing, 2017.
37. ZALESKIS, J. *Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas ir asmens duomenų apsaugos teisė*. Vilnius: VĮ Registrų centras, 2019.
38. ZALESKIS, J. Duomenų apsaugos pareigūno veiklos pagrindai pagal GDPR. *Teisė*, 2017, t. 104, p. 159-170.

TEISMŲ PRAKTIKA

Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika:

39. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2011 m. spalio 18 d. sprendimas byloje *Khelili prieš Šveicariją*, Nr. 16188/07.
40. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009 m. gruodžio 17 d. sprendimas byloje *B. B. prieš Prancūziją*, Nr. 5335/06.
41. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2009 m. vasario 18 d. sprendimas byloje *Cemalettin Canli prieš Turkiją*, Nr. 22427/04.

42. Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2008 m. gruodžio 4 d. sprendimas sujungtose bylose *S. ir Marper prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 30562/04 ir 30566/04.
43. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 2003 m. sausio 28 d. sprendimas byloje *Peck prieš Jungtinę Karalystę*, Nr. 44647/98.
44. Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2000 m. gegužės 4 d. sprendimas byloje *Rotaru prieš Rumuniją* Nr. 28341/95.
45. Europos Žmogaus Teisių Teismas (Didžioji kolegija). 2000 m. vasario 16 d. sprendimas byloje *Amann prieš Šveicariją* Nr. 27798/95.
46. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1997 m. vasario 25 d. sprendimas byloje *Z. prieš Suomiją*, Nr. 9/1996/627/811.
47. Europos Žmogaus Teisių Teismas. 1987 m. kovo 26 d. sprendimas byloje *Leander prieš Švediją*, Nr. 9248/81.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika:

48. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2017 m. gegužės 4 d. sprendimas *Rigas satiksme C-13/16, EU:C:2017:336*.
49. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. gegužės 13 d. sprendimas *Google Spain C-131/12, EU:C:2014:317*.
50. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2013 m. spalio 17 d. sprendimas *Schwarz prieš Bochum C-291/12, EU:C:2013:670*.
51. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2010 m. kovo 9 d. sprendimas *Europos Komisija prieš Vokietijos Federacinę Respubliką C-518/07, EU:C:2010:125*.

Lietuvos Teismų praktika:

52. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2020 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-77-687/2020 MB „*Novus nexus*“ prieš UAB „*Solidas*“.
53. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e2A-1273-553/2019 BĮ *Vilniaus J. Basanavičiaus progimnazija prieš VšĮ „Brunera“*.
54. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2018 m. gegužės 31 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-84-489/2018.
55. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2019 m. rugsėjo 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1401-629/2019 K. Z. *Prieš Kauno miesto savivaldybės administraciją*.

56. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2020 m. vasario 18 d. sprendimas byloje eI2-1090-872/2020 *V. Č. prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją ir UAB „Sergel“*.
57. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimas byloje Nr. eI-3830-809/2019 *UAB X prieš Žurnalistų etikos inspektoriatą tarnybą*.
58. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. spalio 31 d. sprendimas byloje I-4413-816/2019 *„Intrum Lietuva“ prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją*.
59. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2019 m. gegužės 22 d. sprendimas byloje Nr. eI-2927-331/2019 *Ž. M. prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją*.
60. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2016 m. birželio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-408-858/2016 *„Creditinfo Lietuva“ prieš Valstybinę duomenų apsaugos inspekciją*.
61. Klaipėdos apygardos teismo 2020 m. sausio 16 d. sprendimas byloje Nr. e2A-7-1092/2020 *A. V. prieš T. A.*

KITA PRAKTINĖ MEDŽIAGA

***Soft-law* šaltiniai:**

Tarptautiniai *soft-law* šaltiniai:

62. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija. Europos Tarybos 1980 m. rugsėjo 23 d. Rezoliucija Nr. C(80)58/FINAL Rekomendacija dėl Gairių privatumo apsaugai ir tarpvalstybiniam asmens duomenų srautams, pakeista 2013 m. liepos 11 d. Rezoliucija Nr. C(2013)79 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 9 d.].
Prieiga per internetą: http://www.oecd.org/sti/ieconomy/oecd_privacy_framework.pdf.
63. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2015 m. balandžio 21 d. Rezoliucija Nr. 2045 (2015) dėl masinio stebėjimo [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=21692>.
64. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2014 m. balandžio 9 d. Rezoliucija Nr. 1986 (2014) dėl vartotojų apsaugos gerinimo elektroninėje erdvėje [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20791&lang=en>.

65. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 2011 m. spalio 7 d. Rezoliucija Nr. 1843 (2011) dėl privatumo ir asmens duomenų apsaugos internete ir internetinės žiniasklaidos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=18039&lang=en>>.
66. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 1980 m. vasario 1 d. Rezoliucija Nr. 721 (1980) dėl duomenų tvarkymo ir žmogaus teisių apsaugos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=16132&lang=en>>.
67. Europos Tarybos Parlamentinės Asamblėjos 1968 m. sausio 31 d. Rekomendacija Nr. 509 (1968) dėl žmogaus teisių ir šiuolaikinės mokslo ir technologijų raidos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=14546&lang=en>>.
68. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2019)2 dėl su sveikata susijusių duomenų apsaugos (Recommendation CM/Rec(2019)2 of the Committee of Ministers to member States on the protection of health-related data) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168093b26e.
69. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2018)7 dėl vaiko teisių į skaitmeninę aplinką gerbimo, apsaugos ir vykdymo (Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016808b79f7>.
70. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2013 m. liepos 11 d. Deklaracija dėl rizikos, kylančios pagrindinėms žmogaus teisėms, dėl skaitmeninio sekimo ir kitų stebėjimo technologijų [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168068460d>>.

71. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2012)4 dėl žmogaus teisių apsaugos, susijusios su socialinių tinklų paslaugomis (Recommendation CM/Rec(2012)4 of the Committee of Ministers to member States on the protection of human rights with regard to social networking services) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168068460e>>.
72. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija valstybėms narėms CM/Rec(2012)3 dėl žmogaus teisių apsaugos, susijusios su paieškos sistemomis (Recommendation CM/Rec(2012)3 of the Committee of Ministers to member States on the protection of human rights with regard to search engines) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680684610>>.
73. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2010 m. lapkričio 23 d. rekomendacija valstybėms narėms CM/REC(2010)13 dėl asmenų apsaugos, susijusios su automatinio duomenų tvarkymu ir asmens duomenų rinkimo profiliavimo kontekste (Recommendation CM/Rec(2010)13 of the Committee of Ministers to member states on the protection of individuals with regard to automatic processing of personal data in the context of profiling) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cdd00>.
74. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2005 m. gegužės 13 d. Deklaracija dėl žmogaus teisių ir teisinės valstybės informacinėje visuomenėje [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/t/dgap/goodgovernance/Activities/Public_participation_internet_governance/Declaration-Information-Society/011_DeclarationFinal%20text_en.asp>.

Europos Sąjungos *soft-law* šaltiniai:

75. *European Data Protection Supervisor*. Decision of the European Data Protection Supervisor of 16 July 2019 on DPIA Lists Issued Under Articles 39(4) and (5) of Regulation (EU) 2018/1725 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 19 d.]. Prieiga per

- interneta: <https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/19-07-16_edps_dpia_list_en.pdf>.
76. Europos Sąjungos 29 str. darbo grupės 2017 m. balandžio 4 d. Gairės dėl poveikio duomenų apsaugai vertinimo (PDAV) ir įvertinimo, ar dėl tvarkymo „gali kilti didelis pavojus“ Reglamento Nr. WP 248, 2016/679 tikslais [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=611236>.
77. Europos Sąjungos 29 str. darbo grupės 2017 m. balandžio 4 d. Nuomonė Nr. 01/2017 dėl siūlomo e-Privatumo reglamento Nr. WP 247 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 23 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/item-detail.cfm?item_id=610140>.
78. Europos Sąjungos 29 str. darbo grupės 2007 m. birželio 20 d. Nuomonė Nr. 4/2007 dėl asmens duomenų sąvokos Nr. WP 136 [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2007/wp136_en.pdf>.
79. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas. Nuomonė dėl Privatumo ir elektroninių ryšių reglamento (e. Privatumo reglamentas) pasiūlymo santrauka *OL C 234, 2017, p. 3-5*.
80. Europos Komisija. Duomenų apsaugos taisyklių kaip priemonės pasitikėjimui didinti ES ir už ES ribų vertinimas. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai COM(2019) 374 galutinis, 2019, Briuselis.*
81. Europos Komisija. *Tarybos sprendimas, kuriuo, atsižvelgiant į Europos Sąjungos interesus, valstybės narės įgaliojamos ratifikuoti Protokolą, kuriuo iš dalies keičiama Europos Tarybos konvencija dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108) COM(2018) 451 galutinis, 2018, Briuselis.*
82. Europos Komisija. Aiškinamasis pranešimas dėl Protokolo, iš dalies keičiančio Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu (ETS Nr. 108), 2018 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://rm.coe.int/cets-223-explanatory-report-to-the-protocol-amending-the-convention-fo/16808ac91a>>.
83. 128-oji Ministrų Komiteto sesija. *2018 m. gegužės 18 d. protokolas, iš dalies keičiantis Konvenciją dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų tvarkymu (ETS Nr. 108) CM(2018) 2 galutinis, 2018, Elsinoras.*

84. Europos Komisija. *Pasiūlymas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Reglamento dėl teisės į privatų gyvenimą ir asmens duomenų apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje, kuriuo panaikinama Direktyva 2002/58/EB (Reglamentas dėl privatumo ir elektroninių ryšių COM(2017) 10 galutinis, 2017, Briuselis.*
85. Europos Komisija. *Pasiūlymas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Reglamento dėl asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, įstaigoms, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinimas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB COM(2017) 8 galutinis, 2017, Briuselis, p. 78.*
86. Europos Komisija. Transatlantiniai duomenų srautai. Pasitikėjimo sugražinimas taikant griežtas apsaugos priemones. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai COM(2016) 117 galutinis, 2016, Briuselis.*
87. Europos Komisija. Ne laikas taikyti standartinius sprendimus. *Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui COM(2015) 610 galutinis, 3 priedas, 2015, Strasbūras.*
88. Europos Komisija. *Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl fizinį asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, nustatymo ar traukimo baudžiamojon atsakomybėn už jas arba baudžiamųjų sankcijų vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo COM(2012) 10 galutinis, 2012, Briuselis.*
89. Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos Taryba. *Europos duomenų apsaugos teisės vadovas. Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2014.*

Elektroniniai dokumentai:

90. Council of Europe. *Modernisation of the Data Protection „Convention 108“* [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.coe.int/en/web/portal/28-january-data-protection-day-factsheet>>.
91. Europos Komisija. *Duomenų apsauga ES* [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. sausio 15 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/data-protection-eu_en#fundamental-rights>.
92. GREENLEAF, G. *Convention 108+ and the Data Protection Framework of the EU (Speaking Notes for Conference Presentation)*. „Convention 108+ Tomorrow’s Common Ground for Protection“, Council of Europe, Strasbourg, 21 June 2018. *UNSW Law Research Paper No. 18-39* [Interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20

- d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3202606>.
93. Council of Europe. Chart of signatures and ratifications of Treaty 108 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-states/-/conventions/treaty/108/signatures?p_auth=fQ6IZc2x>.
94. Council of Europe. Chart of signatures and ratifications of Treaty 223 (Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data) [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/223/signatures?p_auth=ZTAXaNsJ>.
95. Europos Komisija. Teisiniai instrumentai [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 3 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.coe.int/en/web/data-protection/legal-instruments>>.
96. Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. *Apie asmens duomenų apsaugos reformą* [interaktyvus. Žiūrėta 2019 m. gruodžio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://vdai.lrv.lt/lt/asmens-duomenu-apsaugos-reforma/apie-asmens-duomenu-apsaugos-reforma>>.
97. HUNTON, A. K. Council of Europe Issues Recommendation on the Protection of Individuals in the Context of Profiling. *Privacy & Information Security Law Blog*, 2010 [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.huntonprivacyblog.com/2010/11/29/council-of-europe-issues-recommendation-on-the-protection-of-individuals-in-the-context-of-profiling/>>.
98. Lietuvos Respublikos nuolatinė atstovybė prie Europos Tarybos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://mission-ce.lt/mission-ce/lt/lietuva-ir-europos-taryba/apie-lietuva-ir-europos-taryba/istorija>>.
99. Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija. Lietuvos narystė ES [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.urm.lt/default/lt/uzsienio-politika/uzsienio-politikos-prioritetai/lietuva-europos-sajungoje/lietuvas-naryste-es>>.
100. Europos Komisija. Europos Sąjungos 29 str. darbo grupės nuomonės ir rekomendacijos [interaktyvus. Žiūrėta 2020 m. balandžio 5 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm>.

Magistro darbai:

101. RADŽIŪTĖ, G. *ES Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas kaip duomenų apsaugos teisės šaltinis*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2018.
102. JAKŠTAITĖ, A. *ES Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas: poveikis duomenų apsaugos teisei*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2018.
103. TUNKEVIČ, A. *Asmens duomenų apsaugos ir saviraiškos laisvės derinimo tendencijos pagal Bendrąjį asmens duomenų apsaugos reglamentą*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2019.
104. MAČYTĖ, G. *Asmens duomenų apsaugos principo užtikrinimas darbo teisiniuose santykiuose*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2019.
105. MEŠKAUSKAITĖ, I. *Asmens duomenų apsaugos priemonės ir jų taikymas socialinėse medijose: „Facebook“ atvejis*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016.

SANTRAUKA

Vis stiprėjanti skaitmeninių technologijų įtaka asmens duomenų apsaugos teisei kelia nemenkų iššūkių. Todėl atsirado poreikis reformuoti Europos Sąjungos ir Europos Tarybos asmens duomenų apsaugos sistemas. Siekiant užtikrinti tinkamą asmens duomenų apsaugą Europoje, būtina kuo labiau suvienodinti duomenų apsaugos standartus. Tad šio darbo tikslas – palyginti Europos Sąjungos ir Europos Tarybos asmens duomenų apsaugos reguliavimą.

Siekiant palyginti reguliavimo standartus, darbe analizuojamos Europos Sąjungos ir Europos Tarybos duomenų apsaugos teisės reformos, lyginamos duomenų apsaugos sistemos, daugiausiai dėmesio skiriant pagrindinių teisės aktų analizei – Europos Sąjungos Bendrajame duomenų apsaugos reglamente ir Europos Tarybos Konvencijai dėl asmenų apsaugos ryšium su asmens duomenų automatizuotu tvarkymu. Konkrečiai lyginami šiuose teisės aktuose įtvirtinti duomenų apsaugos principai, duomenų tvarkymo pagrindai ir užtikrinamos duomenų subjektų teisės. Taip pat atsižvelgiama į tai, kaip Europos Sąjungos ir Europos Tarybos standartai pritaikomi Lietuvoje.

Konvencijoje dėl duomenų apsaugos nustatyti tokie patys duomenų apsaugos principai, kaip ir Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas – teisėtumo, sąžiningumo, skaidrumo, riboto tikslo ir pan. Tačiau Konvencijoje dėl duomenų apsaugos numatyti duomenų rinkimo pagrindai nedetalizuojami, nurodo, kad duomenis tvarkyti galima remiantis duomenų subjekto sutikimu ir kitais įstatymo numatytais pagrindais. Tuo tarpu Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas šalia duomenų subjekto sutikimo, kaip duomenų tvarkymo pagrindo, numato dar 5 konkrečius duomenų tvarkymo pagrindus. Duomenų subjektų teisės užtikrinamos gana panašios, tačiau Konvencija dėl duomenų apsaugos nenumato teisės į duomenų perkeliamumą ir teisės apriboti duomenų tvarkymą, kurios nustatytos Bendrajame duomenų apsaugos reglamente.

Palyginus Europos Sąjungos ir Europos Tarybos asmens duomenų apsaugos standartus nustatyta, jog siekiama užtikrinti panašios apimties duomenų apsaugos principus, duomenų tvarkymo pagrindus ir duomenų subjektus teises. Tačiau Bendrajame duomenų apsaugos reglamente duomenų apsaugos nuostatos yra žymiai konkretesnės, nei Konvencijoje dėl duomenų apsaugos. Manytina, kad platesnis reguliavimas Bendrajame duomenų apsaugos reglamente nustatytas todėl, kad to reikalauja pačios Europos Sąjungos teisės aktų rengimo taisyklės.

SUMMARY

Protection of Personal Data: Interrelation between the Standards of European Union and the Council of Europe

Because of the growing influence of digital technologies there are many significant challenges on personal data protection law. It is therefore necessary to strengthen the data protection systems of the European Union and the Council of Europe. In order to ensure adequate protection of personal data in Europe, it is necessary to harmonize data protection standards as much as possible. Therefore, the aim of this work is to review data protection regulations in the European Union and the Council of Europe.

In order to compare regulatory standards, the paper analyses the data protection law reforms of the European Union and the Council of Europe, compares data protection systems, focusing on the basics of legislation – the General Data Protection Regulation and the Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data. In particular, the data protection principles enshrined in this legislation, the basis for data processing and the rights of data subjects are guaranteed. The way in which the standards of the European Union and the Council of Europe are applied in Lithuania is also taken into account.

The Data Protection Convention sets out the same data protection principles as the General Data Protection Regulation: legality, fairness, transparency, limited purpose, and so on. However, the grounds for data collection set out in the Convention on Data Protection are not detailed, stating that data may be processed on the basis of the data subject's consent and on other grounds provided by law. Meanwhile, the General Data Protection Regulation provides 5 specific data processing grounds in addition to the data subject's consent as a basis for data processing. The rights of data subjects are fairly similar but the Convention on Data Protection does not provide for the right to data portability and the right to restrict data processing, which are enshrined in the General Data Protection Regulation.

A comparison of the personal data protection standards of the European Union and the Council of Europe shows that the aim is to ensure data protection principles of a similar scope, the basis of data processing and the rights of data subjects. However, the data protection provisions in the General Data Protection Regulation are much more specific than in the Data Protection Convention. It is considered that the broader regulation in the General Data Protection Regulation is required by the rules of the European Union itself.